

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIM ANASANAT DALI
GRAFİK TASARIM PROGRAMI**

**GRAFİTİ SANATINDA YER ALAN
TASARIM ÖĞELERİNİN İLLÜSTRASYON,
RENK VE BİÇİM YÖNÜNDEN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Davut KARAKİRAZ**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Şenay ALSAN**

İstanbul – 2019

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GRAFİK TASARIM ANASANAT DALI
GRAFİK TASARIM PROGRAMI**

**GRAFİTİ SANATINDA YER ALAN
TASARIM ÖGELERİNİN İLLÜSTRASYON,
RENK VE BİÇİM YÖNÜNDEN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Davut KARAKİRAZ**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Şenay ALSAN**

İstanbul – 2019

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Grafik Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Davut KARAKİRAZ tarafından hazırlanan **“Grafiti Sanatında Yer Alan Tasarım Öğelerinin İllüstrasyon, Renk ve Biçim Yönünden İncelenmesi”** konulu çalışması jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 18.06.2019

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu):

İmzası

Jüri Üyesi : Dr.Öğr.Üyesi Şenay ALSAN
: Haliç Üniversitesi (Danışman)

Jüri Üyesi : Prof. Mehmet BAYHAN
: Haliç Üniversitesi

Jüri Üyesi : Dr.Öğr. Üyesi Setenay Sezer BABALIOĞLU
: Doğuş Üniversitesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun kararıyla kabul edilmiştir.

Prof.Dr. Nur TUNALI
Vekil Müdür

Turnitin Orijinallik Raporu

İşleme kondu: 28-May-2019 13:49 +03
NUMARA: 1136872600
Kelime Sayısı: 21887
Gönderildi: 1

Benzerlik Endeksi
%14

Kaynağa göre Benzerlik	
İnternet Sources:	%9
Yayımlar:	%1
Öğrenci Ödevleri:	%8

tez Davut Karakiraz tarafından

2% match (11-Haz-2018 tarihli öğrenci ödevleri)
[Submitted to Galatasaray University on 2018-06-11](#)

1% match (27-Eyl-2018 tarihli internet)
<http://www.idildergisi.com/makale/pdf/1475085552.pdf>

1% match (10-Tem-2018 tarihli öğrenci ödevleri)
[Submitted to Pamukkale Üniversitesi on 2018-07-10](#)

1% match (22-Ara-2015 tarihli öğrenci ödevleri)
[Submitted to Yeditepe University on 2015-12-22](#)

1% match (24-Mar-2016 tarihli internet)
<http://tulincandemir.blogspot.com/2013/04/kent-iletisiminde-sanatsal-aykırılık.html>

1% match (06-Eyl-2018 tarihli öğrenci ödevleri)
[Submitted to Bahçeşehir University on 2018-09-06](#)

1% match (28-Nis-2016 tarihli internet)
<http://arsivbelge.com/yaz.php?sc=2528>

1% match (17-Şub-2017 tarihli internet)
http://cins.ankara.edu.tr/9_9.pdf

1% match (15-Tem-2017 tarihli internet)
<http://intermedia.ticaret.edu.tr/index.php/intermedia/article/download/107/73>

< 1% match (25-Kas-2017 tarihli internet)
http://www.ijet.com/Makaleler/65165599_6.%2079-87%20MEHMET%20NUR%20c4%b0%20c3%87INARCI.pdf

< 1% match (03-Haz-2015 tarihli internet)
<http://www.msxlab.org/forum/guzel-sanatlar/245299-graffiti-sanati.html>

< 1% match (09-Eki-2015 tarihli internet)
http://www.journals.istanbul.edu.tr/luarts/article/download/5000093954/pdf_28

< 1% match (13-Mar-2014 tarihli öğrenci ödevleri)
[Submitted to Yeditepe University on 2014-03-13](#)

< 1% match (14-Şub-2016 tarihli internet)
<http://sinasivazilarim.blogspot.com/>

< 1% match (04-Şub-2019 tarihli internet)
<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/456142>

< 1% match (17-Şub-2014 tarihli internet)
<http://www.tjseg.org/ojs/index.php/IJTASE/article/download/83/169>

< 1% match (30-Eki-2014 tarihli internet)
<http://ab.org.tr/ab13/bildiri/289.pdf>

< 1% match (07-May-2019 tarihli internet)
http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/5260/CAGDAS_TASARIMDA_SAYISAL_KALIGRAFI_VE_DENEYSEL_isAllowed=y&sequence=1

< 1% match (25-May-2016 tarihli öğrenci ödevleri)
[Submitted to Haliç Üniversitesi on 2016-05-25](#)

< 1% match (11-Haz-2015 tarihli öğrenci ödevleri)
[Submitted to TechKnowledge Turkey on 2015-06-11](#)

< 1% match (07-Oca-2019 tarihli internet)
<http://www.narsanat.com/wp-content/uploads/2011/09/13-Op-Sanat-Ve-Dijital-Teknolojinin-Kuljan%20c3%84%20b1m%20c3%84%20b1.docx>

< 1% match (11-Haz-2015 tarihli öğrenci ödevleri)
[Submitted to TechKnowledge Turkey on 2015-06-11](#)

< 1% match (08-Haz-2013 tarihli internet)
<http://anamed.org.tr/Etkinlikler.aspx?id=440>

< 1% match (06-May-2019 tarihli internet)
<https://www.flickr.com/photos/72224672@N00/4563078265/?rb=1>

< 1% match (20-Kas-2015 tarihli internet)
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/download/5000068701/5000063762>

< 1% match (28-May-2015 tarihli öğrenci ödevleri)

18/06/2019

TEZ ETİK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Grafiti Sanatında Yer Alan Tasarım Ögelerinin İllüstrasyon, Renk ve Biçim Yönünden İncelenmesi ” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Şenay ALSAN’ın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Davut KARAKİRAZ

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasını hazırladığım süreç içerisinde akademik yoğunluklarına rağmen bana desteğini ve güvenini esirgemeyen danışmanım Dr. Öğr. Üyesi. Şenay Alsan'a; değerli bilgilerini ve çalışmalarını benimle paylaşan Türkiye'nin kıymetli graffiti sanatçıları olan Sn. Tunç Dindaş, Muhammed Emin Türkmen, İbrahim Kurtuluş, Burak Kazar, Ali Tufan Ülbeği, Ozan Ay, Ali Yaldran, Tarık Yıldırım, Doğukan Oraklı, Ulaş Çelik, Metin Goleş ve Abdullah Yardımcıoğlu'na teşekkürlerimi sunuyorum. Son olarak aileme ve değerli dostlarıma bu süreçte yanımda oldukları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul, 2019

Davut KARAKİRAZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

TEZ ETİK BEYANI	I
ÖNSÖZ	II
İÇİNDEKİLER	III
KISALTMALAR	VI
ŞEKİLLER	VII
RESİMLER	X
ÖZET	XII
ABSTRACT	XIV
1. GİRİŞ	1
2. MODERN SANAT VE GRAFFİTİ SANATI	3
2.1. Graffitinin Tanımı	3
2.2. Graffitinin Tarihçesi ve İlk Graffiti Örnekleri	5
2.3. Sokak Sanatının Tarihçesi ve Örnekleri	11
2.4. Modern Graffitinin Doğuşu ve Modern Sanatlarda Graffitinin Yeri	18
2.5. Graffiti ve Sokak Sanatı Arasındaki Farklılıklar	29
3. GRAFFİTİNİN YAPILIŞI VE ÖRNEKLERİ	37
3.1. Graffitinin Yapılışı ve Kullanılan Malzemeler	37
3.1.1. Sprey Boyalar	38
3.1.2. Astar Plastik Boyalar	42
3.1.3. Capler	42
3.1.4. Markerlar	42
3.1.5. Graffiti Maskesi	42
3.1.6. Graffiti Eldiveni	43

3.2. Graffitiye Yer Alan Tasarım Öğeleri.....	43
3.2.1. Harf ve Yazı	44
3.2.2. Çizgi ve Renk	49
3.2.3. Doku ve Ton.....	53
3.2.4. Biçim ve Ölçü	56
3.2.5. Yön ve Şekil.....	57
3.2.6. Blok ve Oklar	57
3.2.7. Karakter ve Figür.....	58
3.3. Graffitiye Kullanılan Desenler	61
3.3.1. Tuğla Desenleri ve Patlayan Işık.....	61
3.3.2. Şehir ve Bina Temaları	62
3.3.3. Grafikselle Desenler ve İllüstrasyonlar	64
3.3.4. Alev ve Yıldırım.....	69
3.3.5. Daire ve Pixel Motifler	71
3.3.6. Boya Akmaları ve Sıçramalar	73
3.4. Graffitiye Kullanılan Stil ve Teknikler	74
3.4.1. Simple Style	75
3.4.2. Semi Wild Style.....	75
3.4.3. Wild Style	76
3.4.4. Anti Style	77
3.4.5. Bubble.....	78
3.4.6. Throw Up.....	79
3.4.7. Roll Up ve Roof Top	79
3.4.8. Bombing.....	81
3.4.9. Abstract.....	82
3.4.10. 3D	83
3.4.11. Tag.....	83
3.5. Graffitiye Etkilendiği Modern Akımlar ve Örnekleri	85
3.5.1. Calligraffiti	85
3.5.2. Fütüristik Graffiti.....	89
3.5.3. Kübist Graffiti	90

3.5.4. Realist Graffiti	92
3.5.5. Pop Art ve Op Art Graffiti	93
3.5.6. Stencil ve Sticker Graffiti.....	95
3.6. Graffitinin Kullanım Alanları.....	99
3.6.1. Duvarlar	99
3.6.2. Eşya ve Araba Boyamaları.....	100
3.6.3. İç Mekan Boyamaları	102
3.6.4. Sokak ve Caddeler	103
3.6.5. Metro İstasyonları ve Trenler.....	103
3.6.6. Dijital Sanat.....	105
4. GÜNÜMÜZ GRAFFİTİ KONULARI VE SANATÇILARI	108
4.1. Günümüzde İşlenen Graffiti Konuları.....	108
4.2. Türkiye'nin Graffiti Sanatçıları ve Yorumları.....	109
5. SONUÇ	123
6. KAYNAKÇA	125
EK:1	134
EK:2	136
7. ÖZGEÇMİŞ	140

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviri
Der.	: Dergi
3D.	: Three Dimensional
M.Ö.	: Milattan Önce
Sn.	: Sayın
vb.	: Ve Benzeri
y.y.	: Yüzyıl
Yay.	: Yayınları
s.	: Sayfa

ŞEKİLLER

Sayfa No.

Şekil 2.1	: Lascaux Mağarası - Fransa, Dordogne, Montignac.....	6
Şekil 2.2	: Pompeii - İtalya.....	6
Şekil 2.3	: Altamira Mağarası - İspanya.....	7
Şekil 2.4	: Ayasofya'daki Viking Graffiti Örneği (Halvdan buradaydı) Yazısı.....	8
Şekil 2.5	: Ayasofya'daki Viking Graffiti Örneği 2.....	8
Şekil 2.6	: Yunan Efes Kentinde Bulunan Graffiti.....	9
Şekil 2.7	: Latrinalia Örneği.....	10
Şekil 2.8	: Latrinalia Örneği 2.....	11
Şekil 2.9	: Banksy 'Hayallerini Takip Et, İptal Edildi' Boston 2010.....	13
Şekil 2.10	: Banksy 'Çekiç Çocuk' New York 2013.....	13
Şekil 2.11	: Banksy 'Kırmızı Balonlu Kız' Londra.....	14
Şekil 2.12	: Jean Michel Basquiat, Samo Graffiti Örneği, New York - 1980.....	15
Şekil 2.13	: Jean Michel Basquiat, Samo Graffiti Örneği 2, 1978.....	15
Şekil 2.14	: Keith Haring Metro İstasyonundaki Çizimi 1980 - New York.....	16
Şekil 2.15	: Keith Haring Houston Bowery Duvarı 1982 - Manhattan.....	16
Şekil 2.16	: Martha Coper, Campbell'ın Çorbası, 1981- New York.....	17
Şekil 2.17	: Martha Coper, Riverside Park, 1983 - New York.....	18
Şekil 2.18	: The New York Times Gazetesi, 1971.....	19
Şekil 2.19	: New York'ta bir metro (1973).....	20
Şekil 2.20	: New York Metrosu Graffiti Örnekleri , 1970.....	21
Şekil 2.21	: New York Metrosu Graffiti Örnekleri 2 , 1970.....	21
Şekil 2.22	: New York Metrosu Duvarlarına Yapılan Graffiti, 1970.....	22
Şekil 2.23	: Demetrius Tag Atma Aşamasındayken, New York.....	23
Şekil 2.24	: TAKI 183 Adı ve Örnekleri - 1970 / New York.....	23
Şekil 2.25	: TAKI 183 Adı ve Örnekleri 2 / New York.....	24
Şekil 2.26	: TAKI 183 Adı ve Örnekleri 3 / New York.....	24
Şekil 2.27	: Taki 183 Metro Tag.....	24
Şekil 2.28	: Taki 183 Metro Tag 2.....	25
Şekil 2.29	: Miami - Wynnwood.....	32
Şekil 2.30	: Miami - Wynnwood Duvar Graffiti.....	32

Şekil 2.31 : Miami / Wyhnwood Duvar Graffitileri 2.....	33
Şekil 2.32 : Jose Rodriguez Gerada, Lübnan - Beyrut.....	34
Şekil 2.33 : Kaws Poster Çalışması - New York 1997	35
Şekil 2.34 : Retna, Sokaklardaki Sanat Sergisi / Los Angeles	36
Şekil 3.1 : "T" Harfi Graffiti Örneği	45
Şekil 3.2 : Harf ve Yazı Graffiti Örneği	45
Şekil 3.3 : Bubble Tarzı Alfabe Şeklinde Graffiti Harf Çalışması.....	47
Şekil 3.4 : Kaligrafi Tarzı Alfabe Şeklinde Graffiti Harf Çalışması	48
Şekil 3.5 : İlegal Renklerin Hakim Olduğu Graffiti Çalışması.....	52
Şekil 3.6 : Parlak Renkli Graffiti Çalışması.....	53
Şekil 3.7 : Mat Renklerin Hakim Olduğu Graffiti Çalışması	53
Şekil 3.8 : Graffitide Harfler İçinde Doku Örnekleri.....	54
Şekil 3.9 : Oklar İçin Örnek Gösterilebilecek Graffiti Çalışması.....	58
Şekil 3.10 : Karakter Graffitisini.....	60
Şekil 3.11 : Karakter Graffitisini 2	60
Şekil 3.12 : Tuğla Desenli Graffiti Çalışması.....	61
Şekil 3.13 : Patlayan Işık Efektini Örneğini.....	62
Şekil 3.14 : Şehir ve Bina Temalı Graffiti.....	63
Şekil 3.15 : Şehir ve Bina Temalı Graffiti 2	63
Şekil 3.16 : Grafikselden Desenli Graffiti Örneğini.....	64
Şekil 3.17 : Old School Characters / İllüstrasyon Graffiti Örneğini.....	67
Şekil 3.18 : İllüstrasyon Graffiti Örneğini 2	68
Şekil 3.19 : Tek Başına Kullanılan Alev Deseni Graffitisini	69
Şekil 3.20 : Alev Desenlerinden Oluşan Graffiti Örneğini.....	69
Şekil 3.21 : Zeminde Kullanılan Alev Deseni Örneğini	70
Şekil 3.22 : Yazıların İçlerinde Kullanılan Daire Desenleri	71
Şekil 3.23 : Yazıların Dışında Kullanılan Daire Desenleri	71
Şekil 3.24 : Süper Mario Pixel Graffiti Örneğini.....	72
Şekil 3.25 : Süsleme Desenlerini Pikselleştirme Graffitisini	72
Şekil 3.26 : Boya Akma Deseni.....	73
Şekil 3.27 : Sıçrama Deseni.....	73
Şekil 3.28 : Simple Style Örneğini	75
Şekil 3.29 : Wild Style Tarzında Graffiti Çalışması.....	77
Şekil 3.30 : Anti Style Graffiti Örneğini	78
Şekil 3.31 : Bubble Style Graffiti.....	78

Şekil 3.32 : Throw Up Style Örneği	79
Şekil 3.33 : Roll Up Graffiti Örneği	80
Şekil 3.34 : Roof Top Graffiti Örneği	80
Şekil 3.35 : Bombing Graffiti Çalışmaları.....	81
Şekil 3.36 : Bombing Graffiti Çalışmaları 2	81
Şekil 3.37 : Soyut Graffiti Örneği	82
Şekil 3.38 : Soyut Graffiti Örneği 2	82
Şekil 3.39 : DAİM 3D Graffiti Örneği.....	83
Şekil 3.40 : Tag Örnekleri.....	84
Şekil 3.41 : Tag Örnekleri 2	85
Şekil 3.42 : Niels Shoe Meulman Calligraffiti Kitabı.....	86
Şekil 3.43 : Niels Shoe Meulman'a Ait Calligraffiti Çalışması	86
Şekil 3.44 : El Seed Calligraffiti Çalışması - Mısır, Kahire	87
Şekil 3.45 : El Seed'in Uzaktan Görünümlü Calligraffiti Örneği - Mısır, Kahire	87
Şekil 3.46 : Felipe Pantone, Futuristic Graffiti Çalışması - Arjantin 2016	90
Şekil 3.47 : Amedone, Futuristic Formlardaki Graffiti Çalışması - Venezuela.....	90
Şekil 3.48 : Kübist Graffiti Çalışması	91
Şekil 3.49 : Kübist Graffiti Çalışması 2	92
Şekil 3.50 : Kübist ve Realist Birleşimi Olan Graffiti Çalışması, Belin - Barcelona	93
Şekil 3.51 : Pop Art Graffiti Çalışması Örneği.....	94
Şekil 3.52 : Op Art, Mural Graffiti Çalışması	95
Şekil 3.53 : Graffitinin İçinde Kullanılan Stencil Süslemeleri.....	97
Şekil 3.54 : Sticker Graffiti Örnekleri	98
Şekil 3.55 : Mural Graffiti Çalışması	99
Şekil 3.56 : Mural Graffiti Çalışması 2 - Vancouver Mural Festival.....	100
Şekil 3.57 : Araba üzerine Graffiti Çalışması	102
Şekil 3.58 : Ofis Graffiti Çalışması	102
Şekil 3.59 : Sokak Graffiti Çalışması	103
Şekil 3.60 : Metro Graffiti Çalışması Örneği - Rome, İtalya	104
Şekil 3.61 : Tren Graffitisini Örnek Çalışma.....	104

RESİMLER

Sayfa No.

Resim 2.1	: Realeweak - Rap Albüm Kapağı Dijital Graffiti Çizimi.....	28
Resim 3.1	: Dukstill, Doğukan Oraklı ve Sprey Boyalar.....	39
Resim 3.2	: Sprey Boyalar	39
Resim 3.3	: Sprey Boya Çantası, Capler ve Sprey Boyalar	40
Resim 3.4	: Dukstill, Doğukan Oraklı Graffiti Yaparken.....	40
Resim 3.5	: Dukstill, Doğukan Oraklı Graffiti Yaparken 2	41
Resim 3.6	: Dukstill, Doğukan Oraklı Graffiti Yapımının Son Hali.....	41
Resim 3.7	: Burak a.k.a Ekaone Kazar Semi Wild Style Tarzı Harf Tasarımı – Dijital Çizim.....	46
Resim 3.8	: Burak a.k.a Ekaone Kazar’ın Çizgi Konusuna Uygun Çalışması	50
Resim 3.9	: Grito. Barcelona. Spain.....	55
Resim 3.10	: Stak67 – Ton Graffiti Örneği	55
Resim 3.11	: Rip0. Barcelona, Spain and New York, USA.....	57
Resim 3.12	: Stak67– Karakter Graffiti Örneği	59
Resim 3.13	: SiveOne (Kai H. Krieger). Giben, Germany	63
Resim 3.14	: MET, Savaş Karşıtı İllüstrasyon Graffiti Çalışması – Suriye	67
Resim 3.15	: Outcry Abdullah Yardımcıoğlu - İllüstrasyon Graffiti Örneği.....	68
Resim 3.16	: Realeweak Tarık Yıldırım – Yıldırım Deseni Graffiti Örneği	70
Resim 3.17	: Burak a.k.a Ekaone Kazar’ın Semi Wild Style Çalışması.....	76
Resim 3.18	: Mr. Bakeroner, Ali Tufan Ülbeği - Calligraffiti Çalışması.....	88
Resim 3.19	: Mr. Bakeroner, Boyalı Eller İçin Yaptığı Calligraffiti Çalışması	88
Resim 3.20	: Dukstill, Doğukan Oraklı - Paten Üzerine Graffiti Çalışması.....	101
Resim 3.21	: RealWeak, Çöp Konteyneri Üzerine Graffiti Çalışması.....	101
Resim 3.22	: Mr. Bakeroner, Dijital Graffiti Çalışması	106
Resim 3.23	: Mr. Bakeroner, Kaligrafik Yazı - Dijital Graffiti Çalışması	107
Resim 3.24	: Mr. Bakeroner, Kaligrafik Yazı - Dijital Graffiti Çalışması 2	107
Resim 4.1	: Tunç Dindaş’ın, Murat Boz ve Ozan Doğulu’nun “Hey” İsimli Şarkısının Klibi İçin Yaptığı Graffiti Çalışması.....	110

Resim 4.2	: Tunç Dindaş Sokak Festivali – Küçükçiftlikpark	110
Resim 4.3	: Mr. Bakeroner Tipografik Graffiti Çalışması	111
Resim 4.4	: Mr. Bakeroner Karakter ve Tipografik Graffiti Çalışması.....	111
Resim 4.5	: MET, Tagler ve Karakterden Oluşan Graffiti Çalışması.....	112
Resim 4.6	: Leolunatic, Kızgın Panda Graffitis – Galata Kulesi.....	113
Resim 4.7	: Leolunatic, Mosa Lisa ve Kızgın Panda Graffitis.....	113
Resim 4.8	: Burak a.k.a Ekaone Kazar, Graffiti Çalışması	114
Resim 4.9	: Burak a.k.a Ekaone Kazar, Graffiti Çalışması 2.....	114
Resim 4.10	: KmrOne Graffiti Çalışması – Taksim.....	115
Resim 4.11	: KmrOne Graffiti Çalışması 2 – İzmir	116
Resim 4.12	: KmrOne Graffiti Çalışması 3	116
Resim 4.13	: KmrOne Graffiti Çalışması 4	116
Resim 4.14	: Realweak, Harley Quinn Graffiti Çalışması.....	117
Resim 4.15	: Realweak, La Casa De Papel Graffiti Çalışması.....	117
Resim 4.16	: Dukstill, Dış Mekan Graffiti Çalışması.....	118
Resim 4.17	: Dukstill, KoçFest Dış Mekan Boyaması – Erzurum.....	118
Resim 4.18	: Stak Graffiti Çalışması.....	119
Resim 4.19	: Stak Graffiti Çalışması 2	119
Resim 4.20	: Boyalı Eller, İstanbul Konulu Graffiti Çalışması.....	120
Resim 4.21	: Boyalı Eller Graffiti Çalışması.....	120
Resim 4.22	: Boyalı Eller, İç Mekan Graffiti Çalışması	120
Resim 4.23	: Shione, Graffiti Çalışması	121
Resim 4.24	: Shione, Calligraffiti Çalışması	121
Resim 4.25	: NubPlus ve Brot, Ortak Graffiti Çalışması.....	122
Resim 4.26	: NubPlus ve Mr.Hure, Ortak Graffiti Çalışması	122

ÖZET

GRAFİTİ SANATINDA YER ALAN TASARIM ÖĞELERİNİN İLLÜSTRASYON, RENK VE BİÇİM YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Tarihsel süreci içerisinde graffiti, günümüz modern haline ulaşmaya dek belli evrelerden ve evrimlerden geçmiştir. Tasarımsal öğelerin etkisinde kalmış, daha modern bir ifade şekli için ilerleme katetmiştir. Evrilme sürecinde modern akımların da etkisinde kalan graffiti, bu akımların teknik ve üsluplarından da etkilenmiştir. Tasarım öğelerinin genişlemesi graffitinin de içinde kullanılan desenlerin gelişmesine ve çeşitlenmesine olanak sağlamıştır. İllüstrasyon bu bağlamda graffitinin ayrılmaz bir parçası olmuş, çizimlerde graffiticilerin sıklıkla başvurduğu bir desen türü haline gelmiştir. İllüstrasyon graffiti içerisinde, harf, yazı ve karakter çizimlerinin gerekli bölgelerinde süsleyici ve tamamlayıcı bir öğe olarak kullanılmıştır. Modern bir başkaldırı sanatı olan graffiti, illüstrasyon deseninin ifade gücünü çizimlerde mesaj verici olarak da etkili bir biçimde kullanmıştır. Tipografide ve karakter çizimlerinde biçimsel gelişmeler görülmüş, günümüzde renk skalalarının artması ile çizimde birçok özgün renklere de yer verilmiştir. Renksel ve biçimsel gelişmeler yapılacak çalışmanın kalitesini, orijinallliğini, özgünlüğünü ve görselliğini arttırmaktadır. Özgür renk ve biçim kullanımı ile sanatçı, gelişim göstermiş graffiti sanatı içerisinde kendini ve sanatını daha detaylı, özgün ve yaratıcı şekilde ifade edebilmiştir. Teknolojinin etkisiyle dijital ortamda çalışmalar gerçekleştiren graffiti, sanatçının dijital eskiz defteri görevini görmüştür. Aynı zamanda tez içerisinde günümüz graffiti sanatçılarının eserlerine, bilgilerine ve kendileri hakkındaki ifadelerine de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Grafiti, Sokak Sanatı, Tasarım Öğeleri, İllüstrasyon,
Renk ve Biçim

ABSTRACT

EXAMINATION OF DESIGN ELEMENTS IN THE ART OF GRAFFITI IN TERMS OF ILLUSTRATION, COLOR AND STYLE

In its historical course, graffiti went through certain stages and evolution until it has reached its current modern form. It remained under the effect of design elements and made progress for a more modern way of expression. Graffiti, which was also under the influence of the modern movements during its evolution process, was affected by the techniques and styles of these movements. Expansion of the design elements has enabled the development and diversification of the patterns used also within graffiti. In this sense, illustration has become an inseparable part of graffiti and turned into a type of pattern frequently applied by the graffiti drawers in their drawings. Illustration has been used as a decorative and complimentary element in the necessary areas of the letter, script and character drawings within graffiti. Being a modern art of rebellion, graffiti has effectively used the expressive power of the illustration pattern as a message giver as well. Stylistic developments have been observed in typography and character drawing, and specific colors were used in drawings thanks to the varying color scale today. Color and stylistic developments increase the quality, originality, specificity and visuality of the study to be conducted. With the free usage of colors and styles, artists could express themselves and their art within the developed art of graffiti in a more detailed, unique and creative way. Graffiti, which had activities on the digital media, has played a role as a sketch book of the artist. At the same time, works of today's graffiti artists, information about them and their expressions related to themselves are also stated in the thesis.

Key Words: Graffiti, Street Art, Design Elements, Illustration, Color and Style

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihi kadar eski bir döneme sahip olan graffiti sanatı, M.Ö duvar resimlerinde, mağara duvarlarını çeşitli çizikler ve görseller ile doldurmuştur. Graffiti bir durumu, olayı ve hikayeyi resmetmek anlamında kullanılmış, açıklayıcı ve yaratıcı yönünü ilerleyen süreç içerisinde yol katederek göstermiştir.

Mağara duvarlarındaki resimler ve çizikler insanlığın keşfiyle gelişmeye başlamıştır. Graffiti mağara duvarlarındaki ilk çizimlerinden günümüz dönemine evrilerek ulaşırken, varlığını sokaklarda göstermeye başlamıştır.

1980'ler döneminde Amerika'da reklam sektörünün gelişimiyle sokak sanatı varlığını göstermeye başlamış ve 1900'lü dönemlerde ilk izlerine rastlanmıştır. Birbiri ile farklı olan graffiti ve sokak sanatı aynı bağlamda buluşmuş kendilerini biçimsel olarak geliştirmiştir. Sokağın özgür ruhu, her türlü yeniliğe ve arayışa müsait oluşu bu sanatları yenilikçi her adıma yöneltmiştir. Tarihsel anlamıyla geçmişten günümüze evrilmesiyle sanatsal değer taşıyan her akımın teknik ve üsluplarından etkilenerek, kendi içerisine bu teknik ve üslupları da dahil etmiştir.

Getto ve varoşlarda doğan graffiti, 1960'lı yıllarda modernleşme hareketi ve girişimiyle dönemin "Taki 183" taglerinin önderliğinde birçok sanatçının ve genç graffitilerin oluşmasına olanak sağlamıştır. Protest tavrı ve graffiti savaşları, sanatçıları çizimlerinde her türlü çeşitliliğe itmiştir. Birçok cadde, sokak, tren istasyonları, vagonlar, trafolar ve akla gelebilecek her yer çeşitli graffitilerle dolmuştur. "Ben de buradayım" tagleri boy göstermeye başlamıştır.

Graffiti tanım ve anlam olarak bir durumu resmetme, açıklama ve ifade etmek gibi anlamlara gelmektedir. Kullandığı dil ise spreylere boyalardır. "Graffiti, kamuya ait alanlarda underground ve anarşist bir eylem olarak başlamış ve bugün bir çok şehirde görsel evrenimizin çok büyük bir parçası, müze ve galeri sistemi içinde tanınmış bir sanat hareketi olmuştur" (Sarıkaya, 2018: 238).

Graffiti temel anlamıyla ‘‘yazma ve çizme’’ eylemi olarak bilinsede, modern anlamda içerik ve biçimsellik açısından ciddi değışiklikler yaşamıştır. Tipografik değerler çeşitlenerek farklı stillerde yazma işlemleri denenmiştir. Yazılan yazılar graffitiler tarafından çeşitli formlara, detaylara, ve şekillere sokulmuştur. Ağırlık olarak yazı üzerine çalışmalar yapılan graffitide, desenler ve illüstrasyonlar çeşitli formlara indirgenerek yazıların içine süsleyici öğeler olarak entegre edilmiştir.

Kullanım alanları temel olarak duvarlar, sokaklar, iç ve dış mekan boyamaları, metrolar ve trenler, eşyalar ve dijital ortamlar olmak üzere sıralanabilmektedir. Kendi içerisinde yer alan tasarım öğelerini, kullanılan desenler ve çeşitli süslemeler ile harmanlayarak biçimde çok çeşitlilik sağlanmıştır. Biçim graffitinin ana malzemesi olan yazıdan oluşmaktadır. Yazıya verilen çeşitli formlar, çıkmalar, efektler yapılan çalışmanın yaratıcılığını ve estetik değerini arttırmaya yöneliktir.

Kendine ait illüstrasyonlarla ve yazılarla tanınan sanatçılar oluşmaya başlamıştır. Renk kullanımı konusu ise sanatçılar arasında önemli bir detay olmaktadır. Graffitici sık kullandığı renkler ile tanınırken, yaptığı işin tarzına göre bu renk kullanımlarına farklılık gösterebilmektedir. Geçmiş zaman graffitileri ile günümüz graffitileri arasında renk konusunda ciddi gelişmeler sağlanmasıyla beraber, renk skala sayılarının artması daha renkli ve kaliteli işler ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır. İçinde kullanılan desenler ve tasarım öğeleri ile graffiti, yazının tipografik değerini biçimsel olarak arttırmış kaligrafi ve çeşitli alfabelerin de kullanılmasına olanak sağlamıştır.

Geçmişten günümüze kadar sürekli gelişip farklı tasarımlar ve teknikler deneyen graffiti, modern dönemin en hızlı gelişim gösteren sanat dalıdır. Dönemine göre farklılık gösteren her graffiti sanatçısı, bu sanatın daha da ileriye adım atmasını sağlamıştır.

Bu çalışmada graffiti sanatının tarihsel süreç içerisinde gelişimine, graffiti ve sokak sanatı arasındaki farklılıklara, günümüz sanatçıların yorumlarına ve eserlerine yer verilmektedir. Aynı zamanda graffitinin yapılışı ve kullanılan malzemeleri, tasarım öğeleri, kullanım alanları, desenleri, etkilendiği modern akımları, stil ve tekniklerini tüm yönleriyle detaylı şekilde incelemek amaçlanmıştır.

2. MODERN SANAT VE GRAFFİTİ SANATI

2.1. Graffitinin Tanımı

Graffiti iletişim kurma, açıklama, aktarma, düşünce, istek ve tutumları ifade etme aracıdır. Dilimize İngilizceden geçen graffiti kelimesi, duvarlara yazı yazma ve çizme anlamına gelmektedir. Graffiti” kelimesi çoğul anlamlıdır. Tekil anlamı “graffito” dur. “Graffiti” kelimesinin kaynağı ise İtalyanca “graffiare” kelimesidir. Graffito kelimesinin anlamı ise çizmek, yazıttır (Babayiğit, 2017: 317). Graffito arkeolojik olarak duvara çizilen yazı veya işarettir. Duvara karalanan yazı ya da mağara resmi olarak da bilinmektedir.

Goleş (2018) graffitinin tanımını, ”Graffiti özündeki gibi harflerin sanatıdır. Harfleri farklı tipografik, kaligrafik yollar ve renklendirip boyut katarak, farklı fonlar, desenler, şekiller kullanarak duvara uygulamaktır” sözleriyle ifade etmektedir.

Graffitinin tanımı M. Sözen ve U. Tanyeli’nin ifadelerine göre:

Kuru sıva, seramik ya da taş yüzey üzerine sivri bir metal çubukla kazınarak yapılan çizgisel resim ya da bezeme. Genellikle, mesleği sanatçılık olan biri tarafından değil, böyle bir yüzeyle rastlantısal olarak karşılaşan bireyler tarafından yapılır. Antikite’den bu yana yapı öğeleri üzerine graffito ürünleri kazındığı görülür. Bunlar sanatsal değerlerinden çok, dönemlerine tanıklık edişleri açısından önemlidir (Sözen ve Tanyeli, aktaran: Pashayeva 2018: 17).

Nitekim genel anlamıyla graffiti, sokakta resim yapmayı seven bir grup “sıradan insanın”, yasak da olsa duvarlara, çöp kutularına, trenlere, metro girişlerine vb. kamusal alanlara spreyci kutularından çıkan boyalarla gerçekleştirdikleri “saldırının” gündelik hayatın akışı içinde gözlemlenebilecek adıdır (Çoban, 2013: 77).

Esas olarak kişinin, belirlediği herhangi bir nick name tabir edilen bir takma ismi, kişisel bir tasarım ürünü olan bir şekil olarak bir tag'i, sembolü ya da logoyu duvarlara spreyle boyalarla ve kalın uçlu gazlı kalemlerle şehirde belirlediği alanlara belirli bir stil ve renk kombinasyonu ile yazması anlamına gelen graffiti, zaman içinde "stil, özgünlük, formların ve biçimlerin birbiri ile uyumu, çizgilerin keskinlik ve netliği, renklerin canlılığı ve yazının spontanelik ve dinamizm hislerini tetikleme yeterliliği gibi ölçütleri olan bir resim dalı haline gelmiş popüler bir sokak etkinliğidir (Çoban, 2013: 77).

Duvar yazıları da insanların duygu ve düşünce dünyalarındaki ifadelerin, sözden ziyade yazı yoluyla, dış dünyaya aktardıkları bir iletişim halidir denebilir (Çımarcı, 2014: 80).

Günümüzde ise "Graffiti" olarak adlandırılan ve çoğunlukla spreyle boya ve fırça gibi araç-gereçlerle başta duvarlar olmak üzere uygun olan her zemine çeşitli yazıların yazılıp resimlerin çizilmesi esasına dayanan "sokak ressamlığı" modası dikkati çekmektedir. Uygulama alanı genellikle duvarlar olan "Graffiti" toplumsal yapıya ya da mevcut yönetime tepki olarak ortaya çıkmış, zamanla resim ve yazılarla birlikte bazı sayısal simgeler, logo ve sembollerin kullanımı ile etkisini arttırmıştır. "Graffiti"de esas gaye bireyin yanlış olduğuna inandığı kimi olay ve unsurlara gösterdiği tepkinin, duvarlara yaptığı resim ve yazılarla toplumsal düzeye ulaşmasını sağlamaktır (Çımarcı, 2014: 81).

Görsel grafik tasarım sözlüğü kitabında graffiti "Kamusal alanlarda bulunan yüzeylere, otoritelerin iznini almaksızın yazılan yazıları ya da çizilen resimleri anlatır. Graffiti, otobüslerin içlerine sivri bir aletle kazınan yazılardan tutun, sokak duvarlarına spreyle boyayla çizilen resimlere kadar, modern şehir hayatının olmazsa olmazı, her yerde karşımıza çıkan bütün kişisel iletişim girişimlerini kapsar" şeklinde açıklanmaktadır (Ambrose & Harris, 2014: 96).

Tagging ('isim yazma', 'imza atma'), bir kişinin kendi bölgesini işaretlemesinin en yaygın yollarından biri olarak graffitinin kökenini oluşturur (Hughes; 2009: 6). Bu bağlamda, C. Lewisohn graffiti sanatını şöyle tanımlar: "Graffiti yazımının belirgin bir estetiği vardır: graffiti, imza atma, harfler, stiller ve spreyle uygulamaları ile farklı bölgelere ulaşma ile ilgilidir" (Lewisohn: 2008, aktaran, Bal 2014: 9).

(Baudrillard, 2002: 137), “kente yeni bir müdahale biçimidir çünkü bu kez müdahale edenler kenti ekonomik ve politik bir iktidar alanı olarak değil, iletişim araçlarına, göstergelere ve egemen kültüre ait iktidarın ‘zaman/mekan’ı olarak algılamaktadırlar” sözleriyle graffitinin tanımını yapmaktadır.

Duvarlar yazıcının kendini anlatma ve açıklama yollarından biridir. Graffiti ile ilgilenen gençler duygularını başka kişilere anlatmaktan çekinip, gizliliklerini koruyarak sınırlar, duvarlar, tuvaletler, devlet mallarının üzerlerine graffitiler yapmayı ve kendilerini böyle ifade etmeyi tercih edebilmektedirler.

Morman Mailer graffiti yazılarını şu sözleriyle tanımlamaktadır: “Varlığımızın başkaları üzerindeki varlığı... Onların görüntüsü üzerine takma adınızı asmanız” (Hebdige, 2004: 11).

Genel anlamıyla graffiti, sosyal değişimin ve tedirginlik durumun yansıtıcısı olduğu, kişilerin hayallerini, dilekleri ve yalnızlıklarını ifade edici bir araç niteliği taşıdığı söylenebilmektedir. Direnme ve karşı gelme olarak da anlaşılan graffiti sanatı, kişinin kendini ifade etmek için kullandığı özgür dil ve üsluba ait bir sanat olarak graffitiyi tanımlamak doğru olmaktadır.

2.2. Graffitinin Tarihçesi ve İlk Graffiti Örnekleri

Graffiti tarihsel seyri ile M.Ö 4. ve 5. yy dönemine dayandığı görülmektedir. İlk izlerine biçimsel olarak mağara resimlerinde rastlanmıştır. İlk insanların oluşturdukları bu biçimsel, görsel ve yazısal çizimler günümüze kadar gelmekte ve etkinliğini tarihsel olarak sürdürmektedir. İlkel anlamıyla ve anlatımıyla bu graffitiler bir olayı anlatma, bir konu hakkında bilgi verme ve uyarma gibi durumları konu edinen graffiti türleridir. Bu resimler ilk iletişim kurma şekli olup, karşı tarafa bilgi aktarma ve görsel olarak bu bilgiyi göstermenin ilk sanatsal arayışlarından. Yapısal olarak bu mağara resimlerinde, hayvan kemikleri ve pigmentler malzeme olarak kullanılmaktadır.

Bu mağara resimleri tarihsel olarak incelendiğinde Antik Yunan, Roma ve Mısır uygarlıklarına dayandığı görülmektedir. Ayrıca İtalya da Pompei, Fransada Lascaux ve İspanya da ise Altamira mağaları graffitinin ilk örneklerinin olduğu yer olarak söylenebilmektedir. Mağara resimlerini graffiti açısından incelediğimizde ise,

avcılık, hayvan çizimleri, çizik ve çeşitli kazımalardan meydana geldiği gözlemlenmektedir. Bazı graffiti çalışmalarına Pompei uygarlıklarında ve mezarlarda rastlanıldığı da görülmektedir. Bu yazı ve çiziklerin anlattıkları ‘‘Buradaydım’’ ‘‘Burada bulundum’’ anlamını taşıdığı öngörülmektedir.

Şekil 2.1. Lascaux Mağarası - Fransa, Dordogne, Montignac

Kaynak: <https://images.app.goo.gl/BqRazqQL91mX8sWA9>
(Erişim: 5.9.2018)

Nitekim Fransa'daki Lascaux mağaralarında ilk insanların mağara duvarlarına kemikler ve taşlarla kazdığı resimlere rastlanmaktadır. Ayrıca ilk insanın stensil ve sprej tekniğini kullandığı, renklendirilmiş toz ve kemikler yardımıyla silüetler yarattığı görülmektedir (Karaca, 2018: 174).

Şekil 2.2. Pompeii - İtalya

Kaynak: <https://images.app.goo.gl/UEDqZLPEiTaUrkEL9>
(Erişim: 5.9.2018)

Şekil 2.3. Altamira Mağarası - İspanya

Kaynak: <https://images.app.goo.gl/nDmXuN1wQeUVxMyq5>
(Erişim: 5.9.2018)

Pompei ve Altamira mağaralarında bulunan eski çiziklerin yukarı da örnekleri gösterilmektedir. İtalya’da bulunan ve yazılardan meydana gelen çiziklerin politik mesaj içerikli graffiti örneği olduğu söylenmektedir. Bu antik kentin duvarlarında ve yakın bölgelerinde bulunan birçok politik mesaj içerikli graffitilerden sadece biridir. Altamira mağarasında bulunan hayvan graffitileri de ilk graffiti örneklerinden sayılmaktadır. M.Ö başlayan bu mağara ressamlığı graffitinin ilk adımlarını attığı sanatsal arayışların günümüzdeki sonucudur.

Tarihte ilk olarak Romalılar, graffitiyi bir reklam malzemesi olarak kullanmışlardır. Sadece graffiti üreten Yunanlılar ve Romalılar değildi: Guatemala’daki Tikal’in Mayan bölgesi de eski örnekler içermektedir. Viking graffitisi, İrlanda’nın kuzeyindeki Newgrange höyükte ve Roma da varlığını sürdürmektedir (Pashayeva: 2018: 17).

Yolculuklar sırasında iz bırakmak için duvarların bir form olarak kullanıldığı bilinmektedir. En bilinen örneklerden biri, 9. Yüzyıla ait olduğu aktarılan, Vikingler’in İstanbul’a geldiklerinde bir askerın Ayasofya’nın mermer korkulukları üzerine “Halvdan buradaydı” ibaresini yazmasıdır (Aktaran, Aral 2018: 41).

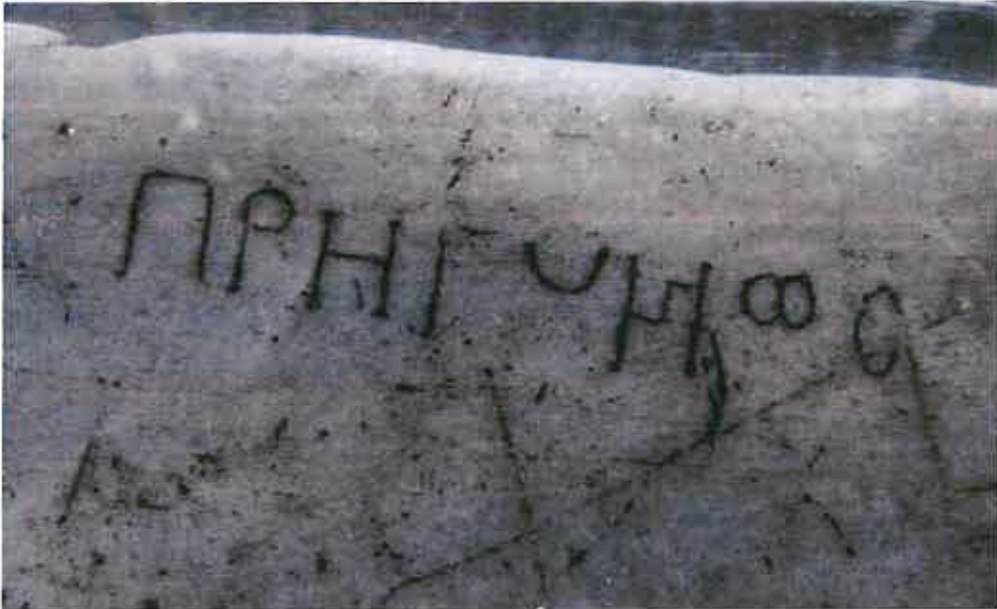
Yaklaşık bin sene önce kadar Kuzey Avrupa halkı, (İskandinav) Vikingler olarak anılmaktadır. Vikingliler keşfetme ve savaşlardaki başarılarıyla ünlenmiştir. İstanbul’un sanat, kültür ve mimarlık tarihi bakımından gözde anıtlarından olan Ayasofya’nın ikinci katında bazı garip çizikler bulunmaktadır. Bunlar uzun yıllar

kimsenin dikkatini çekmemiştir. Aksine doğal çatlaklar sanılmaktadır. Ancak bu çizikler, Viking dili ile yazılmaktadır. Yazının anlamı ise "Halvdan buradaydı" olarak tercüme edilmiştir.

Şekil 2.4. Ayasofya'daki Viking Graffiti Örneği (Halvdan buradaydı) Yazısı

Kaynak: <https://images.app.goo.gl/fnpXYHgW6yt4uK3N6>
(Erişim: 11.9.2018)

Şekil 2.5. Ayasofya'daki Viking Graffiti Örneği 2

Kaynak: <https://cabutlari.files.wordpress.com/2012/06/p1080439-copy.jpg>
(Erişim: 11.9.2018)

Şekil 2.6. Yunan Efes Kentinde Bulunan Graffiti

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/273030796128835655/>
(Erişim: 13.9.2018)

Görselde Antik Yunan Efes kentinde taşın üzerine yapılan graffiti çalışması örneği bulunmaktadır. Çizgisel olarak taşın üzerine kazınan bu biçimlerin kalp, ayak ve insan figürü olduğu gözlemlenmektedir. Bu tarz taşa yapılmış ve mağaralarda varlıklarını sürdüren bazı çizikler, resimler ve yazılar günümüz graffiti sanatının ilk örnekleri olarak söylenebilmektedir (Aktaran, Pashayeva 2018: 18).

Graffiti, altkültür olarak adlandırılan gettolardan doğup bütün şehri saran ayaklanma sanatıdır. "Latrinalia" olarak adlandırılan genellikle tuvalet ve ayp olarak bilinen bölgelere yapılan graffiti türleridir. Tuvalet graffitileri olarak da adlandırılmaktadır. Çiziciler baskı altına alınmış duygularını buralarda sergilemektedir. Aynı zamanda bu graffitiler aşağılayıcı, politik, şiir ve kişisel görüş gibi düşünceleri konu edinebilmektedir.

Baudrillard (Baudrillard, 2002: 143)'e göre:

"Yalnızca politik, propagandaya yönelik, dolu göstergelerden oluşurlardır. Bu türden göstergeler için duvar bir dayanak , dil ise geleneksel bir iletişim aracı olmayı sürdürmektedir. Bu yazıların amacı duvarı örtmek ya da işlevsel göstergeler olmak değildir" (Baudrillard, 2002: 143).

Şekil 2.7. Latrinalia Örneği

Kaynak: <http://and-these-are-the-breaks.blogspot.com/2014/12/on-bathroom-walls.html>
(Erişim: 14.9.2018)

Baudrillard bu tarz graffitileri (Baudrillard, 2002: 141):

"Çok sıradan şeyler olduklarından hiçbir şeye indirgenememekte, her türlü yorum ve yan anlama karşı direnmekte, bir şey ya da birinin temel anlamı olamamaktadırlar. Bir temel anlam ya da yan anlama sahip olamadıklarından anlamlama ilkesinin elinden kaçabilmektedirler. Boş birer gösteren olarak kentin dolu göstergeler evreninde ortaya çıkmakta ve yalnızca varlıkları bile bu sonuncuların çözülüp, erimesine yol açmaktadır"

sözleriyle graffitilerin içeriğini açıklamıştır.

Şekil 2.8. Latrinalia Örneği 2

Kaynak: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b9/Graffiti_tags_2.JPG
(Erişim: 14.9.2018)

2.3. Sokak Sanatının Tarihçesi ve Örnekleri

Sokak sanatını kavramak için önce “sanat” kavramının toplum üzerindeki etkisini bilmek gerekmektedir. İnsanlığın geçirmiş olduğu çeşitli aşamalarda sanata yüklenen roller de farklılık göstermiştir. Sanat bazen bir büyüleme aracı, bazen bir süs, bazen kalıcılığı sağlayan bir dil ya da düşünceyi, bilimi, tekniği, yayan bir iletişim aracı bazen de yalnızca bireysel gereksinim olarak insanlık tarihinde var olmuştur (Aktaran, Pashayeva 2018: 32).

Sokak sanatını tarihsel olarak ele aldığımız zaman 80’ler döneminde Amerika’da reklam sektörünün ve sanatın elitleşmesi durumu ile hız kazandığı ve varlığını gösterdiği görülmektedir. 1920 ve 1930’lu yılların New York’unda ilk izleri görünmektedir. Her ne kadar çıkış tarihi olarak net bir görüntü olmasa da graffiti sanatının ortaya çıkmasıyla, sokak sanatının da temelleri atılmış olarak bilinmektedir. Bu kültürel ve sanatsal hareket, Caleb Neelon ve Roger Gastman gibi sanatçıların yazmış oldukları “Amerikan Graffiti Tarihi” kitabında kayda değer bir şekilde yer almıştır. Caleb Neelon graffiti, sokak sanatı ve yazarlıkta uzmanlaşmış bir sanatçıdır. Roger Gastman ise, küratör olarak ve bilinmektedir¹ (Pashayeva, 2018: 34).

¹ Küratör: Sergi düzenleyicisi, müze, arşiv ve kütüphane gibi koleksiyonların yöneticisi.

Sokak sanatı ve graffiti sanatı üzerine ciddi uzmanlıkları olan, film yapımcısı ve aynı zamanda yayıncı olan bir sanatçıdır. Bu dönem itibariyle sokak sanatının tarihsel yönden kalkınması açısından en önemli dönemi olmuştur. Genç kesim olarak sanatçılar, sosyokültürel ve politik olan her olaya tepki göstermiştir. Bu bağlamda "anlam savaşı" denebilecek konuyu savunmuş ve ele almışlardır. Sanatçılar sokakları bir tuval gibi görmüş, spreyci boyalar gençlerin elinden sanatla buluşmuş ve kurdukları bu dünyada sokak sanatının değerini kazandırmışlardır. Çalışmalarını bu duygu ve hissiyatlarla sokakların sanata uygun, elverişli olan her bölgesinde sergilemişlerdir. Yıkıcı olarak görünen bu sokak sanatı hareketleri profesyonel sanatçılar tarafından devam ettirilmiş ve çağdaş sanat dünyasında yerini sabitlemiştir.

Irvine bu konuda (Irvine 2012: 5) :

70 ler ve 80'lerin erken dönem graffiti hareketlerinin ve 90'lar çeşitli geçiş dönemi sanatçıları (Blek le Rat, Barry McGee, ShepardFairey, Ron English, Banksy, WK Interact, José Parlá, Swoon) ve 2000'lerden bu yana tanınansanatçı gruplarının (Os Gemeos, Judith Supine, Blu, Vhils, JR, Gaia) ana senaryosu, eylemin kendisine cüret edebilmektir... Geçici ve rastlantısal bir eylem olarak aksiyon, bir mesajdır: İşaretler ve görüntüler, eylemin izleri, işaretleri ve kayıtları olarak görünür ve tanınabildikleri kadar da ikna edici olabilmektedirler (Aktaran:Sarıkaya, 2018: 236).

Halka açık olan bölgelerde yapılan her türlü sanatsal aktiviteye sokak sanatı denmektedir. Sokak sanatının içinde bulunan sanatları karışık olarak ifade edecek olursak graffiti, şablon graffiti (stencil), sticker graffiti, poster graffiti ve bunlarla birlikte sokaklarda yapılan kay kay gösterileri, tiyatrolar, pandomimler, illüzyon gösterileri, akrobasi ile ilgili olabilecek her sanat sokak sanatı olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca mural graffitiler, duvar yazıları ve üç boyutta bunlar arasında yer almaktadır. 80'li yıllarda graffiti sanatının hız kazanması ve ciddi bir ivme kazanmasıyla sokak sanatı da bu durumda yükselişe geçmiştir. Graffitinin popülerleştiği bu dönem, sokak sanatının da atak yaptığı bir süreç olarak bilinmektedir. Birbirini besleyen bu iki sanat birbirinin gelişmesine ve yükselmesine de katkı sağlamıştır.

Banksy stencil (şablon) graffitinin öncüsü ve sokak sanatının en önemli isimlerinden biridir. İngiltere'nin Bristol şehrinde doğan Banksy, çalışmalarında genel olarak eleştirel bir hava estirmektedir. Ayrıca tüketim çılgınlığı ve savaş karşıtı işleriyle bilinmektedir. Banksy yaptığı işleri "gerilla art" olarak nitelendirmektedir.

Gerilla sanatçısı olan banksy yaptığı işlerde, anlam açısından protesto yönüne ağırlık vermekte ve mizahi açıdan çizimlerini düşündürücü şekilde tasarlamaktadır.²

Şekil 2.9. Banksy 'Hayallerini Takip Et, İptal Edildi' Boston 2010

Kaynak: https://cdn.lifehack.org/wp-content/uploads/2014/07/14497_graffiti.jpg
(Erişim: 17.9.2018)

Şekil 2.10. Banksy "Çekiç Çocuk" New York 2013

Kaynak: <https://images.app.goo.gl/WpCr1a95hbqzefbC6>
(Erişim: 17.9.2018)

Sokak sanatı şehir topraklarının standartlaştırılmış düzenini reddeder... Onlar kamusal alanı kitlesel iletişim için bir platform olarak kullanırlar. Kamusal alanı arzuları doğrultusunda korunma, sahiplenme ya da aidiyet için şekillendirirler... Nancia bu durumu "şehrin tüm çizgilerini yeniden çizmek" şeklinde açıklar. Bu çizgiler, legal ve politik sınırların ve haritada görünen sınırlardan farklıdır. Kamusal alana yapılan bu saldırı, sosyal olarak kabullenilmiş kanalları istila ederek otoriteye meydan okumanın bir yoludur (Aktaran: Candemir, 2008: 5).

² Gerilla: Düzensiz ve yasa dışı işler yapan kişi ya da çete.

Şekil 2.11. Banksy ‘‘Kırmızı Balonlu Kız’’ Londra

Kaynak: <https://images.app.goo.gl/jcr5TwYtkBc7UfGq7>
(Erişim: 18.9.2018)

Sokak sanatı, punk hareketinden sonra, en büyük sanatsal başkaldırı hareketini oluşturmuştur. 1980’ lerde poster, stencil, kolaj gibi yöntemlerle pop art, sürrealizm, kübizm ve gerilla art gibi birçok sanat akımını içinde barındırarak daha pratik ve hızlı yöntemlerle ve bir protesto gösterisi olarak düzenlenen sokak sanatı, dev modern kentleşmeyle birlikte daha da büyümüş ve sokakları birer sanat galerisi haline getirmiştir (Bal, 2004: 12).

60’lı yıllarda sanatçılar galeri dizgesine başkaldırmışlardır. Çalışmalarını paylaşacak, kitlelerle birleştirecek başka yollara yönelmişlerdir. Galeri sanatçıları, eserlerini sokağa taşıırken aynı dönemde sokak graffitileri de galerilerde sergilenmiştir. Keith Haring ve Jean Michel Basquiat bu yaklaşımın önde gelen isimleridir. (Erdoğan, 2009: 63)

Porto Riko ve Haiti kökenli ancak Amerikan kimliği taşıyan Jean Michel Basquiat, döneminin aşırı renkli ve karmaşık graffitilerinin aksine, oldukça sade ancak radikal ve eleştirel cümlelerini kamusal ve özel alanlarla paylaşmıştır. ‘‘SAMO’’ olarak, kentin duvarlarını işaretlemekle kalmayarak, yarattığı hem görsel hem yazınsal anlatılar ile, toplumsal eleştiriyi sokak stiliyle birleştirmiştir (Peker, 2018: 5).

Sokak sanatının öncülerinden olan Michel Basquiat 1980’li yılların yeni dış vurumcu sanatçılarından. Michel ve Haring gibi önemli isimler sokak sanatlarının ve eserlerinin galeri ortamlarında sergilenmesinin öncülerinden

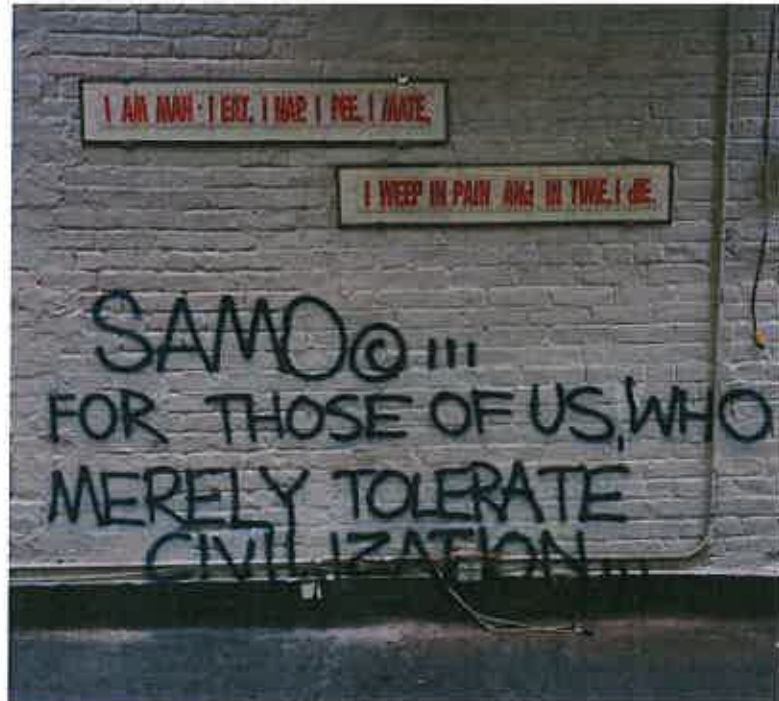
olmuşlardır. Sokak sanatının öncü isimlerden olan Jean Michel Basquiat'e ait olan 1980'li yıllarda yapmış olduğu samo graffiti çalışmaları bulunmaktadır.

Şekil 2.12. Jean Michel Basquiat, Samo Graffiti Örneği, New York - 1980

Kaynak: <https://images.app.goo.gl/Dup76ZdChzedF61XA>

(Erişim: 22.9.2018)

Şekil 2.13. Jean Michel Basquiat, Samo Graffiti Örneği 2, 1978

Kaynak: <https://images.app.goo.gl/ee7opkVEVa9G5Xmv5>

(Erişim: 22.9.2018)

Şekil 2.14. Keith Harring Metro İstasyonundaki Çizimi 1980 - New York

Kaynak: <https://publicdelivery.org/keith-harrings-subway-drawings/>
(Erişim: 25.9.2018)

Keith Harring ise 1980 ve 81'li yıllarda çalışmalarını New York sokak kültürüne yansıtmış bir diğer graffiti sanatçısıdır. New York alt geçitlerine ve metro istasyonlarına tebeşirler ile yapmış olduğu grafiksel çizimler ile tanınmıştır. Sokak sanatının önemli isimlerinden olan Harring'in graffiti çizimlerinde grafiksel lezzetlerin ön planda olduğu görülmektedir. Çizimlerin daha çok illüstratif ve grafiksel ağırlıklı bir götüntüsü bulunmaktadır. Ağırlıklı malzemeler olarak da tebeşir ve kalıcı kalemli tercih etmektedir.

Şekil 2.15. Keith Harring Houston Bowery Duvarı 1982 - Manhattan

Kaynak: <https://www.atlasobscura.com/places/houston-bowery-art-wall>
(Erişim: 25.9.2018)

(Manco, 2002:9) deyiimiyle;

Bir hareket olarak sokak sanatlarının veya protest sanatların yükselişi 1980'li yılların başında New York'ta gerçekleşmiştir. New Wave ve Punk'ın sanat galerilerinden ve kısmen de sanat okullarında yer alabilmesinin sebebi bu patlamadır. Graffitinin modern konsepti New York'ta tasarlanmıştır ve bu terim hala büyük oradan "Hip Hop" veya "New York Tarzı Graffiti" olarak bilinmektedir. Bu tarzın "tags (genellikle isim ve rumuzdan oluşan)" olarak adlandırılan ilk örnekleri 1960'ların sonunda New York çevresinde ortaya çıkmıştır. 70'lere gelindiğinde bu örnekler daha da büyümüş, "yapıtlar"a ve "başyapıtlara" dönüşmüştür. Hem daha fazla görsel unsuru içeriğine katmaya hem de tipografi ve tarzda yaratıcılığını arttırmaya başlayarak uluslar arası bir boyut kazanmıştır. Bugün de graffitinin baskın tarzını bu hareket oluşturmaktadır. (Aktaran, Sarıkaya 2018: 234).

Sokak sanatı, canlı ve özgün yüzlerinden biridir modern kent kültürünün. Bir kentsel eylem olarak belirir ve gelişimini mekanın plansız deneyimi olarak tanımlanabilir. Bu eylem, kentin yaşayan alanının görsel elemanlarından biridir. Çünkü bu görüntüler şehirde yaratılan ortak deneyimlerin, değerlerin ve tatmin edilmemiş arzuların izleridir (Aktaran: Candemir, 2008: 4).

New York sokak sanatçıları ve sokak sanatlarını fotoğraflayan Martha Cooper, 1970 ve 80'lerin saygın ve ünlü isimlerindedir. Aşağıdaki bölümde ise 80'ler döneminin New York'unda fotoğrafladığı çeşitli şekillerde graffiti üzerine örnek çalışmalar bulunmaktadır.

Şekil 2.16. Martha Coper, Campbell'in Çorbası, 1981- New York

Kaynak: <https://www.artsy.net/artwork/martha-cooper-campbells-soup-by-fab-5-freddy>
(Erişim: 30.9.2018)

Şekil 2.17. Martha Coper, Riverside Park, 1983 - New York

Kaynak: <https://www.artsy.net/artwork/martha-cooper-freshly-painted-wild-style-wall-in-riverside-park-manhattan-nyc>
(Erişim: 30.9.2018)

1980'li yıllar graffitinin en canlı ve aktif olduğu dönemi olmasıyla birlikte "en parlak" dönemi olarak da nitelendirilmektedir.

2.4. Modern Graffitinin Doğuşu ve Modern Sanatlarda Graffitinin Yeri

Modern graffiti 1960'lı yıllarda Philadelphia'da doğmuştur. "Bilinen anlamı ile graffitinin doğuşu modern sanayi kentlerinin kuruluşu ve kente göçlerin başlaması ile olmuştur. Bu yönü ile graffitiyi, özellikle etnik ve kültürel kökenli grupların yoğun olarak yaşadığı şehirlerde; mesaj verme amacı taşıyan, politik içeriği olan, mümkün olduğunca çok kişiye ulaşacak yerlerde herkesin görebileceği şekilde yazılan, paraflar, bireysel sloganlar veya cümlelerin formlar aracılığı ile yüzeylere aktarılması şeklinde tanımlamıştır. Sözü edilen şehirler, bir yandan, nötrleşmiş, homojenliğin ve umursamazlığın hüküm sürdüğü bir mekân, öte yandan, gettolarda giderek artan bir bölünmüşlüğü, farklı şehir bölgelerinin birbirinden izole olmuşluğun, çeşitli yaş gruplarının birbirinden ayrılmışlığının mekânı: belli işaretlerin ayrılmış mekânı olması yönü ile tanımlanabilir (Aktaran; Aral 2018: 42).

Modern graffiti (Balkır ve Kuru, 2016:1467) deyimiyle aşağıdaki gibidir:

1960'ların sonlarına doğru New York sokaklarında, metro istasyonlarında ve vagonların içinde gizemli bir el yazısı görülmeye başladı. Bu o zamanlar ne anlama geldiği bilinmeyen fakat şehrin hemen her köşesinde görüldüğü için gizemli bir merak uyandıran "Taki 183" yazısıydı. 21 Temmuz 1971 tarihinde New York Times gazetesi "Taki 183 mektup arkadaşlarını yaratıyor" manşetiyle çıktığında New York'lular Taki 183'ün kimin tarafından, ne amaçla yazıldığını öğreneceklerdi. Taki, Kuzey Manhattan'da bulunan Washington Tepesi 183 numarada yaşayan ve asıl ismi Demetrius olan Yunan asıllı 17 yaşında bir lise öğrencisiydi. Washington Tepesi 1960'ların sonlarında Küba, Porto Riko, Yunan asıllı göçmenlerin yoğunlukla yaşadığı ve sokak çetelerinin yerel hâkimiyet kavgalarına giriştikleri bir mahalleydi. Demetrius'in geçtiği sokaklar, seçim posterleri, politik kampanya afişleri, çeşitli çıkartmalarla doluydu. Demetrius kendi ifadesiyle bir gün can sıkıntısından dolayı duvara isminin kısaltması olan Taki ve adres numarası olan 183'ü yazdı. Sokağın görsel dilini ilk defa birisi kişisel bir amaçla kullanıyordu. Taki daha sonra kuryelik yapmaya başladı ve gittiği hemen her yere "Taki 183" yazısını bıraktı. 1971'e gelindiğinde Taki 183 bütün şehre yayılan ve herkesin bildiği bir ibare haline geldi. New York Times'da yayınlanan haberdan sonra ise Urban Graffiti adeta çığ gibi büyüdü ve New York'taki hemen her duvar ben de buradayım diyen gençlerin isimleri ve mahlaslarıyla doldu.

Bu bağlamda "tagging" tag atma eyleminin öncüsü olarak Taki, graffitinin ilerlemesi, yayılması ve birçok writer kesiminin graffitiyi yaşatmasına rol model olduğu söylenebilmektedir.

Şekil 2.18. The New York Times Gazetesi, 1971

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/444800900682458630/>
(Erişim: 4.10.2018)

Dönemin ‘tag’ atma eylemleri ise metro, duvarlar ve farklı yüzeylere atılmasıyla başlamıştır. Marker kalemlerin desteği ile metro istasyonları bu tag’ler ile dolmuştur. Graffitiye 3. boyutun da girmesi ile birlikte daha yaratıcı ve göze hoş gelen eserler üretilmiştir. Sanatçılar karikatürize etme, çizgi film karakterleri, insan ve değişik nesnelere de çizimlerine eklemiştir. Eklenen bu yeni materyaller ile graffiti gelişim gösterme ve kabuklarını kırmak adına girişimlerde bulunmuştur. Bununla birlikte artık graffiti bir tag olmaktan çıkıp sanat halini almıştır. 1970’li yılların ortalarında graffiti sanatçıları adeta metroları bir tuval olarak kullanmıştır. Sanatçılar için her alan hemen hemen graffiti sanatı yapmak adına malzeme niteliği taşımaktadır. Metrolar graffitiler için çok çekici, cazip ve adrenalin dolu bir yer olmasıyla birlikte buralarda sıklıkla graffitiler yapılmaya başlanmaktadır. Bu yer altı eylemleri, metro sanatı olarak da bilinmektedir.

Şekil 2.19. New York'ta bir metro (1973)

Kaynak:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2e/TIMES_SQUARE_SUBWAY_STATION_AND_SUBWAY_GRAFFITI_-_NARA_-_548253.jpg

(Erişim: 6.10.2018)

Şekil 2.20. New York Metro su Graffiti Örnekleri , 1970

Kaynak: <https://www.esquire.com/lifestyle/g25239325/new-york-city-subway-1970s/?slide=15>
(Erişim: 6.10.2018)

Şekil 2.21. New York Metro su Graffiti Örnekleri 2 , 1970

Kaynak: <https://www.esquire.com/lifestyle/g25239325/new-york-city-subway-1970s/?slide=16>
(Erişim: 6.10.2018)

Cornbread ve Cool Early, bu iki ismin Birleşik Devletler 'deki modern graffiti kurucuları oldukları söylenmektedir. 60'lı yılların sonlarında 70'lerin başlarında graffiti, New Yorkşehrine yayılmıştır. Graffitiler, sokak levhalarında, telefon kutularında, metro da ve diğer birçok kamusal alanda görülmeye başlamıştır. Bu graffitilerin temel işlevi, sanatçının adını yaymak hatta kimliklerinin o bölgeyi temsil etmesi anlamında kullanılmaktadır. New York'ta belli başlı erken graffiti sanatçıları Taki 183, Julio 204, Frank 207 ve Joe 136'dır (Pashayeva, 2018: 20).

Şekil 2.22. New York Metrosu Duvarlarına Yapılan Graffiti, 1970

Kaynak: <https://www.esquire.com/lifestyle/g25239325/new-york-city-subway-1970s/?slide=14>
(Erişim: 6.10.2018)

Modern şehrin vazgeçilmezi haline gelen graffiti kişisel iletişim girişimidir. Taki'den sonra kendi taglerini atıp yanlarına sokak numaralarını ekleyen birçok sanatçı ortaya çıkmıştır. Taglerin daha da güzelleştirilmesi, boyutlandırma ve renklendirme işlemleri açısından farklılığa gidilmesi için kullanılan sprey boyalar büyük devrim oluşturmuştur. Sanatçılar farklı stiller keşfetmiş ve bunları sanatlarına uygulamışlardır. Uygulanan bu stil ve teknikler sayesinde graffitide bu dönem içerisinde wild style tarzı yazılar, Throw up'lar ve üç boyutlu çalışmalar gelişim keşfedilmiş ve gelişim göstermiştir. Aynı zamanda bu kadar fazla writer'ın tag atma savaşı, varlığını gösterme çabası "stil savaşları" denen bir duruma yol açmaktadır.

Modern graffiti tam olarak hip-hop kültürünün yaygınlaşmasıyla ortaya çıkmıştır. "Almanya'nın sokaklarına ve caddelerine ünlü sanatçılar tarafından yapılan 3 boyutlu graffiti güzelliği olduğu kadar enteresanlığı ile de insanların beğenilerini topluyor. Graffiti bu anlamda dünyada Hugo Martinez, Bozo Texino, Taki 183 gibi isimlerin ünlenmesine yol açtı. Graffiti yapanlar kimliklerini gizlemekte ve papo 184, junior 161, cay 161, stitch 171, barbara 62, TAKI 183 gibi takma isimler kullanmaktadırlar (Candemir, 2008: 5). Taki 183 ise , 1969 ve 1974 yılları arasında Washington ve Manhattan metrolarında büyük ün yapmıştır.

Şekil 2.23. Demetrius Tag Atma Aşamasındayken, New York

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/309833649333946768/>
(Erişim: 8.10.2018)

Şekil 2.24. TAKI 183 Adı ve Örnekleri - 1970 / New York

Kaynak: <https://www.taki183.net/gallery/104n7vtkhrv2sxgwtamfs40p2v11fa>
(Erişim: 8.10.2018)

Şekil 2.25. TAKI 183 Adı ve Örnekleri 2 / New York
Kaynak: <https://www.taki183.net/gallery/ltqre0tot4vcoqvk19kap8feivbt7>
(Erişim: 8.10.2018)

Şekil 2.26. TAKI 183 Adı ve Örnekleri 3 / New York
Kaynak: <https://www.taki183.net/gallery/21tng2d0poe1il8cah2vg1edq71tk7>
(Erişim: 8.10.2018)

Şekil 2.27. Taki 183 Metro Tag
Kaynak: <https://www.wikiart.org/en/taki-183/metro-tag>
(Erişim: 10.10.2018)

Graffiti, gelişim sürecini rekabet ortamının da etkisiyle hızlı yaşamaktadır. Bu gelişimin sonunda ise "taglere" yani graffiticilerin imzalarına çeşitli şekiller, resimler ve semboller de eklenmeye başlamıştır. Bazı sanatçılar sayısal tagler bazıları ise logo tarzı tagler kullanmayı tercih etmiştir. Harflerin içleri desenler ile süslenmiş, sanatçılar kendi yazım tarzlarını belirlemiş ve kendine has olan renkleri kullanmaya bu dönem itibariyle başlamışlardır. Kısmen de olsa graffiti, kaligrafi sanatının bir parçası haline de dönüşmüştür. Graffiti sanatçıları kendilerini sokak ressamı olarak tanımlamaktadırlar. Taki'nin öncülüğünü üstlendiği tag atma olayına örnek olarak metro graffitileri üzerine Taki'nin tagleri aşağıda verilmektedir.

Şekil 2.28. Taki 183 Metro Tag 2

Kaynak: <http://streetartnyc.org/wp-content/uploads/2015/03/taki183-subway-art.jpg>
(Erişim: 10.10.2018)

Graffiti modern sanatın gelişmekte olan bir sanat dalı olmakla beraber, modernleşme zamanına gelene kadar ciddi bir gelişim göstermiştir. Metro vagonlarında varoş gençlerin rumuzlarını yazmalarıyla başlamış ve zaman içerisinde gelişim göstererek tüm dünyaya yayılmıştır. Graffiti varoşlarda doğmuş olmasına rağmen günümüzde bir çok modern sanat platformlarında sıkça göze çarpmaktadır.

Çelik'in (2019) ifade ettiği gibi:

Sokak sanatı günümüzde modern sanatın kendisidir. Yakaladığı trend ile graffiti sanatçıları sanat piyasasının saygın isimleri haline gelmiştir. Graffiti sanatı seçkin bir

elitten galerilerden alıp sokağa halka indirmiş bir sanat akımıdır. Bu sebepten iletişim kuvveti diğer sanat dallarına göre çok kuvvetlidir. Kendine kolayca geniş bir taban bulur.

Güntümüz sanatının üzerinde sokak sanatlarının etkisi belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. Banksy bugün bilinen en meşhur ressamdır. Bunun sebebi de diğer ressamlar gibi tuvale resim yapıp galeride sergilemek yerine, sokak işleri yapıp herkesin görebilmesini sağlamasıdır. Seçtiği dil ve üslup onu bu üne kavuşturmuştur.

Kazar (2019) göre:

Graffiti, en kısa tanımıyla "duvar yazısı" olarak bilinir; fakat bu kadar basit değil; çünkü graffiti yazarı için temel olan, harf formlarını tanımak ve daha sonradan da kendi tarzını oluşturmaktır. Sanatçılar da ilk başlarda doğayı, yani gördüklerini resmediyorlardı; fakat o kalıbın dışına çıkmak isteyen sanatçılar modern sanatın ortaya çıkmasına vesile oldu. Bu nedenle graffiti sadece yazı olarak kalmayarak, kalıbının dışına çıkması ve harf yapılarının değişmesiyle yer yer soyut bir görünüme sahip olduğundan modern sanatın bir parçası olarak kabul edilebilir.

Graffiti sanat dünyasında ciddi devrimler yapmıştır. Altkültürlerden şuan ki modern döneme kadar ciddi bir gelişim gösteren graffiti, sanat eserlerinin galerilere ihtiyaç duymadığını göstermiştir. Bu tutumu ile herhangi bir sokak kapısının bir koleksiyon parçası olabileceğini göstermiştir. Bu beraberinde büyük bir ilgi oluşturmuştur.

Modern sanatlarda ve günümüzde üretilen bir çok iş için de graffiti yazı çeşitleri veya ekipmanları kullanılmaktadır. Modern dönemde graffitinin popülerleşmesi ile birlikte bir çok alanda graffitiyi görmek mümkün olmuştur.

Oraklı'nın (2019) ifadelerine göre:

Son yıllarda graffitinin popülerleşmesi ile birlikte bir çok alanda graffitiyi görmeye başladık bir pop sanatçısı albüm kapağında graffitiyi kullanırken, bir mağazanın showroomunda, bir mağaza açılışında, bir marka reklam filminde gibi. Bu tüm dokular bi yerde sanat olarak niteleniyorsa, ki genelde tüm çalışmalar bir yerden sanat notaları simgeliyor. Modern sanatın içinde de graffitinin bu şekilde yer aldığını söyleyebiliriz.

Ayrıca home office tarzı yerlerde, iç mekanlarda da grafitler görülmektedir. Her türlü eşya ve giyim üzerine de yapılabilmektedir. Graffitinin son yıllarda tasarım, alan ve yelpazesi ciddi anlamda genişlemiştir. Yaratıcı içerikler ve sıra dışı

çalışmalara imza atan sanatçılar hünerlerini farklı kulvarlarda sergilemektedirler. Modern sanatın içinde de graffiti bu şekilde yer almaktadır. Graffiti modern sanatların sürdürülebilirliğini ve farklı sanat dallarına destek olmasıyla da bilinmektedir. İllüstratif veya kaligrafik yönden graffiti, günümüz sanat okullarının ders içeriklerine kadar girmektedir.

Ülbeği'nin (2019) açıklamalarına göre:

Graffiti varoşlarda doğmuş olmasına rağmen günümüzde bir çok modern sanat platformunda sıkça göze çarpmaktadır. Daha önce sadece duvar yazısı olarak görülen bu sanat, günümüzde üniversitelerde derslere konu olabilecek kadar kabul görmüştür. Aslında tipografinin düzensiz formu olarak yorumlanabilecek olan graffiti, wikis zamanlarındaki formunu kaybedip daha çok fütüristik çizgilerden de etkilenip abstract tarza doğru kaymaya başlamış olması hasebiyle birçok galeri ve karma sergide graffiti sanatçıları tarafından yapılmış eserlere rastlayabiliriz. Bu da graffitinin günümüzde modern sanat camiasında sıkça yer bulduğunu bize gösteriyor diyebiliriz.

Sosyal medya platformlarının da katkısı ve etkisi ile graffiti sanatı birçok medya kuruluşuna reklam yapabilmektedir. Bu sayede sanatçı hem kendi reklamını hem de sanatını sunmaktadır. Bu platformların kolaylık sağladığı durumlar içerisinde, sanatçılara birçok dalda kapılar açılabilir. Büyük şirket ve kuruluşların hizmet binalarına veya çevrelerin daha estetik bir görünüme kavuşması için bu tarz sanatçılarla iletişim kurulmasına ön ayak olmaktadır. Modern dönemin sosyal medya platformlarına kolayca ayak uyduran toplum, eskilerden doğup günümüze kadar gelmiş ve varlığını birçok alanda güçlü bir şekilde gösteren graffiti sanatının yaygınlaşmasına da destek olmuştur. Sanatçılar duvarlara boyadıkları çizimlerini sokaklarda her insanın göremeyeceğini düşünerek, daha sonra sosyal medya hesaplarından paylaşım daha fazla insanla iletişim kurmayı hedeflemiştir. Bu sanatçıyı daha bilinir ve tanınır duruma getirmektedir. Genel olarak genç kesimin ilgi duyduğu graffiti sanatı, sosyal medyada sürekli paylaşım ve bilgi verme odaklı çalışmalar yapan graffiti sanatçılarının toplum tarafından sevilmesine yol açabilmektedir. Ve bu sanatçıya ciddi bir kazanç sunabilmektedir. Hem tanınır duruma gelmek ve aranan kişi olmak bir graffiti sanatçısı için önemli bir olaydır.

Yaldıran (2019) bu konu hakkında:

Graffiti birçok kesim tarafından hala sanat olarak yorumlanmasa da bence günümüz modern sanatları içindeki en önemli akım olarak öne çıkıyor. Rönesans sanatı ne denli etkiledi ise graffiti ve sokak sanatları da aynı şekilde sanat tarihine damgasını vurdu. Günümüz sanatın üzerinde sokak sanatlarının etkisi belirgin bir şekilde öne çıkıyor. Banksy bugün bilinen en meşhur ressam. Bunun sebebi de diğer ressamlar gibi tuvale resim yapıp galeride sergilemek yerine sokak işleri yapıp herkesin görebilmesini sağlamasıdır. Seçtiği dil ve üslup onu bu üne kavuşturdu.

Modern dönem graffitisine örnek olarak Türkiye'nin başarılı isimlerinden "RealWeak" lakaplı graffiti sanatçısının çalışması örnek olarak gösterilebilir. Sanatçı Sagopa Kajmer lakaplı, namı-diğer Yunus Özyavuz adlı ünlü rap sanatçısının albüm kapağını tasarlamıştır.

Resim 2.1. Realeweak - Rap Albüm Kapağı Dijital Graffiti Çizimi (röportaj)

2.5. Graffiti ve Sokak Sanatı Arasındaki Farklılıklar

Kamusal mekândaki sanat tanımlanırken graffiti ve sokak sanatı kavramlarının sıkça birbirinin yerine kullanıldığı ve iç içe geçtiği görülmektedir. Her ikisi de sanat uygulamasının bir galeri ortamından ziyade halka açık olarak gösterildiği ve “yıkıcı”olarak tanımlanan ve “geçici” süreli sanat hareketleridir. Her ikisi de sanat ve izleyici arasındaki mesafeyi aşındırmıştır (Aktaran, Aral 2018: 69).

Graffiti ve sokak sanatı arasında belli başlı farklılıklar bulunmaktadır. Graffiti sanatçıların amacı yaptıkları çalışmaların halk tarafından anlaşılması değildir. Onların amacı rakip graffiti sanatçılarıdır. Çünkü graffiti ortamında sanatçılar rekabet hali ve duvar savaşı içindedir. Sokak sanatçıları ise, halkın çalışmalarını görmesini değil; ilgilenmesini ve duygusal bir tepki vermelerini ister. İletilmek istenen mesaj bazen örtük ve yoruma açık bazen ise direkt bir ifade taşıyabilir (Aral, 2018: 69). Graffiti ve sokak sanatı birbiri ile yakın modern sanat hareketidir. Fakat, teknik olarak ve amaç olarak farklılık göstermektedirler.

Ay'ın (2018) bu konu hakkındaki açıklamalarına göre:

Bir dönem graffiti ve street art tartışmaları olmuştur. Bazı graffitiler, stencil vb. malzemelerle, harfler dışında işleri sokaklara uygulayan kimseleri graffitici olarak saymıyordu. Bu tip tartışmalar ve ilişkiler aslında bu sanatları tanımlamayla alakalı meselelerdir. Kişiler kendi tanımlarına uymayan kimseleri kendileri ile aynı sanatı paylaşıyor olarak görmediler. Öncelikle bu işlerin tanımı ortaya konulursa ilişki de otomatikman ortaya çıkacaktır.

Kazar (2019) sokak sanatı ve graffiti arasındaki farklılığı şöyle açıklamıştır:

Graffiti harflerin graffiti yazarı tarafından düzenlenerek, spreyle yoluyla duvara aktarılmasıdır. Sokak sanatı ise geleneksel birçok şey kullanılabilir; fakat daha fazla bilinen grafiksel çalışmalardır. Örnek olarak stencil tekniği. İstanbul'da da gördüğüm, ağaç gövdelerinde bulunan yün örme gibi şeylerle de sokaklar daha estetik bir hale getiriliyor. Sokakta bulunan bu vb. her şeyin sokak sanatında bir yeri var.

İfadelerinde bulunmuştur.

Oraklı (2019) sokak sanatı ve graffiti hakkında ifadelerine göre:

Graffiti zaten sokakta doğmuş, temelinde sokak olan bir sanattır. Günümüzde durumun popülerleşmesiyle yavaş yavaş hanelere girmiş daha modernize, kalıplara sığan ve arz-talep meselesiyle yoğrulmuş bir durum haline gelmiştir. Burada aslında bir fark yok diyebiliriz, kimine göre de popülerleşmesiyle de çok fark oldu. Artık graffitiye sokak sanatı diyemeyiz de denilebilir. Buradaki durum, kişinin o yapılan çalışmayı hangi sınıfa koyduğu ve nasıl nitelendirdiğiyle ilgilidir.

Manco (2002) göre; “Graffiti sanatı fikir olarak daima var olmuştur. Bunun yanında diğer sanatçılardan farklı olarak kendilerini ifade ederken suç olarak görülen ya da geleneksel dünya sanatlarının dışına çıkan metotlar kullandıkları aksine özel olarak yaptırım uygulanan sanattır”(Aktaran: Erdem, 2018: 9).

Graffiti ve sokak sanatı arasındaki ayrımın bir diğer nedeni ise graffitinin vandalizme daha yakın duran toplumsal algılanışından dolayı söylem gücünün katı toplumsal yargılar ardında zayıflama ihtimalidir. Bununla birlikte graffitiye oranla daha düzenli ve planlı bir strateji izleyen sokak sanatı daha geniş bir alıcı kitlesine ulaşmak adına öz yapısındaki özgür dışavurumu denetim altına alarak kısmen feda eder. Buradan yola çıkarak graffitinin ruhundan türeyen sokak sanatının kamusal sanat, mekâna özgü sanat ve enstalasyonlar gibi daha akademik ve sanat tarihinin çizgisel ilerleyişinde kendine yer bulmuş formlara uç verdiği söylenebilir (Aktaran Balkır ve Kuru, 2016: 1469).

Sokak sanatçıları etiketleme yöntemi yerine daha çok görsel ve ikonik semboller üzerine ağırlık vermektedirler. Bu etkiyi ise popüler kültürün ifade sembolünü oluşturan ‘Dada ve Pop art’tan almaktadırlar. Bu sayede sokak sanatını bir etiketten çok görsel olarak graffitiden ayırt etmek mümkündür.

Etiketleme ya da imzalama (Tanging) olarak söylenen graffiti sanat toplumunda da olduğu gibi, graffitinin kökleri olduğu söylenir. Birinin topraklarını işaretlemenin en bilindik ve yaygın yollarından biridir. Basit, hızlı, harflerden ve sayılardan oluşan stilize imzalar, etiketler (tags); son derece stilize edilmiş tipografik formlar ve yabancılar tarafından yapılan genellikle okunaksız yazıları içerir (Aktaran: Erdem, 2018: 9-10).

Sokak sanatı ve graffiti tür ve yapı olarak birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Graffitinin de farklı türleri bulunmaktadır. Bunlar Amerikan Adalet Bürosu Departmanı'nın Kamusal Planlama Hizmetlerince açıklanmıştır.

Bu türlerin önde gelenleri;

Çete graffiti

Tagger (Etiketçi) graffitiler

İdeolojik graffitiler

Geleneksel graffiti

Çete Graffiti; ABD'de 1950'lerde ortaya çıkmıştır. Çetelerin kötü ünleri yüzünden en kabul edilemez kamusal graffiti biçimidir (Kahraman, 2009: 64). Bölgelerini belli etmek amacıyla yapılan graffitilerdir. Şiddet ve tehdit unsurunu yaymak amacıyla kullanılmaktadır. Bölgedeki gücü ve hakimiyeti göstermeye yönelik yapılan graffiti türüdür.

Tagger (Etiketçi) graffiti; yüksek hacimli ve basit graffiti vuruşlarından karmarşık sokak sanatına kadar değişen graffiti türüdür. Etiketçiler tek ya da ekipler halinde çalışabilir. Amaçları etiketlerini hızlı bir şekilde yapmak ve yaymaktır.

İdeolojik Graffitiler; politik ve siyasi nefret gibi konuları ele alan graffiti türüdür. Bununla birlikte dini veya ırkçı bir hakaret yaklaşımı da görülmektedir. Sert dilli ve üslubu ile acımasız graffiti türlerinden biri olarak bilinmektedir.

Geleneksel graffiti; gençlik ruhu veya taşkınlığı ile rastgele harekete geçilmiş, intikam alma veya kötü niyetle yaklaşım olarak tanımlanabilmektedir.

Graffiti sözcük ve harf temellidir. Sokak sanatı ise görüntü ve simge temellidir; aynı zamanda metin de içerebilir. Bu yönü ile, sokak sanatı kentsel manzarayı süsleyici olabilirken graffiti korkutucu ve kentsel çürümeyi daha ön plana çıkarıcı olarak nitelendirilebilir (Aral, 2018: 69).

Kamusal uygulamada kullanılan materyal ve teknik kullanımında sokak sanatı, graffiti sanatına oranla daha özgür ve esnektir. Malzeme kullanımındaki bu farklılık, toplumsal refleksin de farklılaşmasını gündeme getirmektedir (Aktaran Aral 2018: 70).

Wynwood ise duvar yazılarının en yoğun olduğu bölgedir. Ayrıca sokak sanatı ve graffitinin çokça olduğu yerlerdendir.

Şekil 2.29. Miami / Wynwood

Kaynak <https://images.app.goo.gl/QTFUiE2PTFq8w3rq7>
(Erişim: 17.10.2018)

Şekil 2.30. Miami - Wynwood Duvar Graffitileri

Kaynak: https://www.flickr.com/photos/_hassan_/7027822605/
(Erişim: 18.10.2018)

Şekil 2.31. Miami / Wynwood Duvar Graffiti 2

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/octaviodia/8674487460/>
(Erişim: 18.10.2018)

Graffiti diğer yazıcılar ile iletişime geçmeyi amaçlamaktadır. Bu iletişim graffiti yazıcıları arasında bir kod görevi görmektedir. Sokak sanatı ise, graffiti sanatına göre daha çok halkla ve halkın bütünü ile iletişime geçmeyi amaçlamaktadır. Graffiti halkla iletişim kurmak için değil, tamamen sanatçılar arası iletişim kurmak içindir. Sataşmak, ihlal etmek, meydan okumak gibi birçok vandallığı içinde barındırmaktadır. Altkültürlerden ortaya çıktığı için kendine özgü bir dili vardır. Ve bu dili ancak bu sanatı icra edenler anlayabilmektedir.

Sokak sanatı graffiti sanatına göre daha açık bir dildedir. Görsel ve iletişim olarak mesajını net bir şekilde vermektedir. Ve hemen hemen halkın bütün kesimine hitap etmesi söz konusudur. Dili yalındır ve sade bir anlatımı seçmektedir. Mesajını net bir şekilde aktarır.

Graffiti ise, kaligrafik, sembolik ve illüstratif yönden karışık bir sanat olduğu için halkın geneli tarafından anlaşılammaktadır. Dolayısıyla bütün bir görsel olarak baktığımızda sokak sanatına göre tarzı ve üslubu daha zor okunaklı, daha karmaşık ve daha zor bir dili seçmektedir.

Kamusal mekândaki sanat olarak izleyici ve sanat arasındaki mesafeyi aşındıran iki sanat türü de birçokortak özelliği paylaşmak ile birlikte nihayetinde farklı türlerdir. Teknik, işlev ve niyet bakımından da farklılık göstermektedirler ve esas olarak sokak sanatı, graffitinin bir alt kümesi olarak ve ondan beslenerek büyümüştür. Güncel durumda ise, sokak sanatı graffitiye baskın gelmiş ve popüler birözellik kazanmış; pek çok graffiti sanatçısı, sokak sanatı tekniği ve niyeti ile üretim yapmaya başlamıştır (Aktaran Aral 2018: 111).

Atina'daki en eski nesil graffiti sanatçılarından biri olarak bilinen Billy Gee, graffitiyi bir yaşam biçimi ve kültür olarak tanımlamaktadır. Hip-hop kültürünün bir bileşeni olarak görmekte; break dance, kaykay (skateboard) ve graffitiyi bir arada yorumlamaktadır (Aktaran Aral 2018: 112).

“Jose Rodriguez Gerada” adlı sokak sanatçısı karakalemi duvara uygulayan sanatçılardandır. Onun için önemli olan sanatçının kimliği, mekan ve o anın bir bütün olmasıdır. Yaptığı eserler koca bir binanın duvarını kaplayabilecek büyüklüktedir.

Şekil 2.32. Jose Rodriguez Gerada, Lübnan - Beyrut

Kaynak: <https://www.collater.al/en/street-art-gerada-studio-land/>
(Erişim: 21.10.2018)

Sanatçı mesajı net bir şekilde verdiği “bağlantı” konulu duvar çalışmasında, savaşın izlerini taşıyan hasarlı olarak kalan bu binaya çocuk figürü çizerek umudu resmetmiştir.

Mizah, ironi ve absürtlüğü kullanarak, sokak sanatı graffiti yazımından daha kavramsal bir düzeyde iletişim kurar. Görünüşte ilgisiz sloganları ve imgeleri birleştirebilir. Örneğin, bir ticari imajın orijinal amacını değiştirerek, nihai anlam değiştirilebilir (Aral, 2018: 71).

Buna örnek olarak Kaws adında sokak sanatçısı söylenebilir. 1995 yılında bulunan otobüs durakları ve sokaklardaki camlı reklam panolarına yaptığı çalışmalarla bilinir. Kaws ticari amaçla tasarımı yapılmış bir afişin orijinalini alır, görsel ve fikrinsel olarak mesajını değiştirir ve tekrar yerine koymaktadır.

Şekil 2.33. Kaws Poster Çalışması - New York 1997

Kaynak: <https://images.app.goo.gl/Nrx2NTxD59uR8EdeA>
(Erişim: 22.10.2018)

Bugün aynı zamanda graffiti ve özellikle de sokak sanatı, sanat kurumları; müze ve galeriler ile de ilişki içerisindedir ve doğasının dışında bir özellik göstermektedir. Museum of Modern Art (New York), Tate Modern (Londra), Pera

Müzesi (İstanbul) vb. gibi pek çok köklü sanat kuruluşu ve galeriler bünyesinde graffiti ve sokak sanatı temalı sergiler düzenlemekte; uygulamalar bazen kanvas, tuval vb. geleneksel tablolar üzerine bazen ise duvar yüzeylerine yerleştirilmektedir. Galeri sahiplerinin bu ticari ilgileri bir boyutu ile alternatif estetik ve sosyal bir formu hâkim sanat dünyasına dâhil etme çabası olarak yorumlanabilir (Aral 2018: 129).

“Retna” adlı graffiti sanatçısı galeri sanatçılığına geçiş yapmış önemli isimlerdendir. Sanatçı, diğer bilinmeyen graffiti ve sokak sanatçıları ile birlikte Los Angeles’da bulunan Modern Sanat Müzesi’ndeki Amerika’nın graffiti ve sokak sanatı üzerine tarihteki ilk müze sergisi olan ‘Sokaklardaki Sanat’ adındaki sergiye katılım göstermiştir.

Şekil 2.34. Retna, Sokaklardaki Sanat Sergisi / Los Angeles

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/30135537@N04/6065664782/>
(Erişim: 31.10.2018)

Retna’nın ‘Sokaklardaki Sanat’ sergisinde bulunan eserinin görsellik açısından hipnotik ve büyüleyici yönü ağır basmaktadır. Sanatçı Mısır hiyeroglifleri, Asya hat sanatı, Arapça, İbranice gibi sanatları graffiti ile birleştirerek orijinal bir alfabe tasarımı ortaya çıkarmıştır. Çalışmaya yakından bakıldığında teknik, görünüş ve yazısal olarak kaligrafi sanatını da anımsattığı görülmektedir.

Ay (2019), ‘Sokak sanatı genel çatının adıdır, graffiti o çatının altındadır. Her graffiti sokak sanatıdır, ama her sokak sanatı ürünü graffiti değildir’ sözleriyle açıklamada bulunmuştur.

3. GRAFFİTİNİN YAPILIŞI VE ÖRNEKLERİ

3.1. Graffitinin Yapılışı ve Kullanılan Malzemeler

Graffiti sözcüğünün ilk etimolojik kökü yüzeyi çizmeye işaret ediyor olsa da, bugün yapılan graffiti çalışmalarını düşündüğümüzde ilk akla gelen şey, spreyci boya ve markerlardan oluşuyor ve moda uygun olmayan yaygın kullanılan malzemelerdir. Bunlar graffiti sanatçılarının vazgeçilmez unsurlarıdır. Modern graffiti geçmişi, spreyci boya veya işaret kalemleri olmadan hayal edilemez ve uygulamalarını sokaklardan galeri dünyasına taşıyan graffiti sanatçıları hala bu malzemelere bağlıdır (Pashayeva, 2018: 20-21). Bu ana malzemelerin dışında astar boyalar, capler, graffiti maskesi ve graffiti eldiveni de bulunmaktadır.

Graffitiye başlamadan önce blackbook'a eskizler yapılması gerekmektedir.³ Blackbook graffitinin eskiz defteridir. Sanatçının ruhsal ve düşünsel olarak en orjinal haliyle dünyasını yansıtmaktadır.

Kazar'a (2019) göre blackbook'un tanımı:

Bir graffitinin sadece bir çizim defteri değil, aynı zamanda da günlüğüdür. Onun gelişimini en iyi takip ettiği bu defterdir. Bunu diğer graffiti yazarlarıyla da paylaşarak etkileşimde bulunur ve hatıralar biriktirir. Adı "Siyah Kitap" dışarıdan ciddi görünebilir; fakat içerisi oldukça renkli ve duygusaldır.

Sözleriyle ifade etmiştir.

Bu çizilen taslağa göre uygun bir mekan ve duvar seçilmelidir. Kullanılan stil ve teknik boylamasına bir duvarsa ona göre bir yer belirlenmelidir. Yapılacak olan graffiti çalışması detaylı bir çalışma olacaksa en ve boy yönünden duvarın özenle

³ Blackbook : Graffiti sanatçısının eskiz defteridir. Genelde siyah ciltli, düz sayfaları olan taslak defterleri kullanılır.

seçilmesi gerekmektedir. Bu stilin daha doğru aktarılması için önemli bir faktördür. Genel olarak dokulu duvarlar tercih edilmektedir. Bu tarz duvarlar boyanın akmamasını sağlamaktadır. Genel olarak graffiti çalışmasının uzun süreli şekilde duvarda kalması açısından sağlıklı duvarlar tercih edilmelidir. Çatlak gibi sıkıntıları olan duvarlara zımpara ya da sert bir cisimle uygulama ile düzeltip üzerine çalışmak doğru olacaktır. Hiçbir graffiti sanatçısı birkaç gün sonra dökülecek olan duvara çalışma yapmak istemez. Yasal bir çalışma için sonrasında, duvara plastik boya yardımı ile astar atılmaktadır. Bunun amacı yapılacak graffiti çizimin daha canlı olmasını sağlamaktır. Bu durum renklerin ve çizimin daha belirgin ve düzgün olmasını olanak sunmaktadır. Bunun ardından graffiti oluşturmak için firstline çizgileri atılır.⁴ Firstline çizgilerinden sonra, graffiti çiziminin fill in'leri yapılmaktadır. En sonunda ise ışık çizimde ışık gölge gibi detaylara da girilecek ise bunlar yapılmaktadır.⁵ Ve sonrasında graffiti çizimi sonlandırılmaktadır.

3.1.1. Sprey Boyalar

Graffitinin ana tasarım malzemesi sprej boyalardır. Sprej boya haricinde bazı writerlar akrilik yada su bazlı boyaları fırça yada rulo yardımıyla kullanarak da graffiti yapmaktadırlar.⁶

Ay (2018), "graffitinin temel malzemesi sprej boyadır. Bu boyalar eskiden Amerika'da en yaygın olan marka olan krylon ve Almanya'da sparvar gibi markalarla başladı" sözleriyle açıklamada bulunmaktadır.

Yıldırım (2018), "yurt dışından ithal özel graffiti boyaları mevcut, Montana, Mtn, Loop, Belton, Flame, Kobra gibi. Bu boyalar normal sprej boyalara göre daha kapaticılar ve hepsinin farklı özellikleri var" sözleriyle sprej boyaların çeşitlerine ve özelliklerine değinmiştir.

Sanatçılar genellikle graffiti için üretilen sprej boyaları tercih etmektedirler. Bu boyalar normal sanayi tipi sprej boyalara göre daha canlı renkler vermesi ve daha kapaticı olması durumundan birbirinden ayrılmaktadır. Ayrıca daha çok renk seçeneği de bulunmaktadır. Normal sprej boyalara göre daha hızlı kurumaktadırlar.

⁴ Firstline: Graffiti yapılırken atılan ilk çizgiler.

⁵ Fill in : Firstline çizgilerinden sonra graffitinin içinin boyanması işlemidir. Tasarıma göre tek renk veya birden fazla renkli olabilmektedir.

⁶ Writer : Graffiti yapan kişi.

Graffiti genelde sprej boya ile anılmaktadır. Fakat boya niteliği taşıyan her şey ile graffiti yapmak mümkündür. Burada önemli olan yazarın hayal gücü ve malzeme belirleyiştir.

Dindaş (2018) sprej boyaları, ‘‘sprej boyalar bizim herşeyimizdir. Onlarsız graffiti olmaz. Onlar bizim şehri istila eden askerlerimizdir’’ sözleriyle ifade etmektedir.

Resim 3.1. Dukstili, Doğukan Oraklı ve Sprej Boyalar (röportaj)
GameX Uluslar Arası Dijital Oyun ve Eğlence Fuarı

Resim 3.2. Sprej Boyalar (röportaj)
GameX Uluslar Arası Dijital Oyun ve Eğlence Fuarı

GameX Dijital Oyun ve Eğlence Fuarı'nda Redbull sponsorluğunda duvar boyayan Doğukan Oraklı, graffitici lakabıyla "Dukstill" ile gerçekleştirilen çekimden kareler bulunmaktadır.

Resim 3.3. Sprey Boya Çantası, Capler ve Sprey Boyalar (röportaj)
GameX Uluslar Arası Dijital Oyun ve Eğlence Fuarı

Resim 3.4. Dukstill, Doğukan Oraklı Graffiti Yaparken (röportaj)
GameX Uluslar Arası Dijital Oyun ve Eğlence Fuarı

Resim 3.5. Dukstill, Doğukan Oraklı Graffiti Yaparken 2 (röportaj)
GameX Uluslar Arası Dijital Oyun ve Eğlence Fuarı

Resim 3.6. Dukstill, Doğukan Oraklı Graffiti Yapımının Son Hali (röportaj)
GameX Uluslar Arası Dijital Oyun ve Eğlence Fuarı

3.1.2. Astar Plastik Boyalar

Arka planı temizleme amaçlı kullanılmaktadır. Duvarda renklerin daha temiz ve daha canlı çıkması için tercih edilmektedir. Bu durum aynı zamanda sanatçının daha az boya kullanarak çalışmasına olanak sağlamaktadır.

3.1.3. Capler

Sprey boyaların olmazsa olmazı caplerdir. Capler grafide en önemli yardımcı Sanatçının fırçaları görevini görmektedir. Her boyanın farklı standart ve özelliklerde başlıkları bulunmaktadır.

Kazar (2019), ‘‘Her spreyn standart bir başlığı var; fakat graffitide kullanım alanlarının talebine göre ince, kalın, kaligrafik ve büyük alanları yasadışı işlerde daha hızlı boyamak için sınırlı çeşitte farklı özelliklere sahip başlıklar üretilmiştir’’ sözleriyle capler ile ilgili açıklamalarda bulunmaktadır.

3.1.4. Markerlar

Markerler genel olarak graffiti sanatçılarının sokaklarda gezerken, duvarlara, çöp kutularına veya herhangi bir trafoya imza atmak amaçlı kullandıkları kalemlerdir. Caplerde olduğu gibi markerların da farklı uç seçenekleri bulunmaktadır. Sanatçılar blackbook defterlerine eskiz ve ön taslaklarını bu kalemlerle de yapmaktadır.

3.1.5. Graffiti Maskesi

Graffiti maskeleri içinde zararlı kimyasallar bulunan sprej boyaların etkisinden korunmada kullanılmaktadır. Sprej boyaların içinde bulunan bu kimyasallar insanın ciğerlerine zararlı olduğu için kullanılması öngörülmektedir.

3.1.6. Graffiti Eldiveni

Graffiti yaparken kimyasal boyaların ele bulaşmaması açısından graffiti eldivenleri tercih edilmektedir. Genel olarak sanatçılar tarafından temizlik ve sağlık yönünden kullanımı tercih edilmektedir.

3.2. Graffitiye Yer Alan Tasarım Öğeleri

Her sanatçı ilhamını farklı öğelerden alabilmektedir. Hayal gücü ile birleşen bu tasarım öğeleri duvara farklı ve daha yaratıcı aktarılabilmektedir. Graffiti de temel tasarım öğeleri dışında graffiti sanatçıları, kendi stil ve tarzlarına göre tasarım öğelerini seçip, oluşturabilmektedir.

Ay (2018)'e göre graffitinin tasarım öğeleri:

İlk dönemde sadece harfler ve sokulan formlardan oluşmaktadır. Daha sonra çizgi roman kitaplarından etkilenmeyle, figürler dahil olmuştur. Onlar harflerin yanında bir ekstra etki katıyor ve kompozisyonun parçası oluyordu. Daha sonra sadece figür çizen kişiler ortaya çıkmıştır. Onlar da karakter sanatçısı olarak yer almaktadır. Bu tasarım öğelerini hip hop ile iç içe oluş sebebiyle rap'çi karakterleri, bboy ve dj karakterleri takip etmiştir. Yaşadıkları bölgedeki bazı yaygın objeler de eklenmiştir. Çete savaşlarından tutunda ineklerin çok olduğu bir kasabada büyüyen bir graffiticinin inekleri resmetmesi gibi... Graffiti sanatçıları harfe ve figüre dair herşeyi bu sanata entegre edip geliştirmiştir. Zamanla etnik motifler ve harfler de graffiti içerisinde yer bulmuştur.. Rus'lar kendi alfabelerini, Araplar kendi motiflerini de dahil etmiştir. Gelişme ve değişme bunu gerektirmektedir. Şuan graffiti çalışmalarına misafir olmamış herhangi bir tasarım öğesi bulunmamaktadır. Günümüzde geniş bir tasarım ağı bulunmaktadır. Ancak ilk dönemde büyük oranla yazı ve onu güzelleştiren çeşitli küçük figürlerden oluşmaktadır.

Dindaş (2018), "graffiti aslında grafik dünyasından da etkilenir ve writerlar beğendikleri elementleri stillerine eklerler. Önemli olan o öğeleri mantıklı ve estetik şekilde stilinize eklemenizdir" sözleriyle ifade etmektedir.

Graffiti de yer alan temel tasarım öğeleri çizgi, renk, doku, ton, biçim, ölçü, yön ve şekil olarak sıralanabilmektedir. Bunlara ek olarak süslemeler, blok, oklar ve boyut verme işlemleri, karakter ve figürler de eklenmektedir.

3.2.1. Harf ve Yazı

Ay (2018), "harfler graffitinin herşeyidir. Yazı ise kişinin adı, grubu ya da vermek istediği mesaja göre oluşur. Graffiti ağırlıklı olarak bir lakabı yazmak eylemidir" şeklinde ifade etmektedir.

Sprey boya nasıl graffiti için vazgeçilmez bir aracı ise, harfler de aynı durumu ifade etmektedir. Harfler graffitinin ana tasarım unsurlarıdır. Graffiti harfleri ilk önce düz bir yazıyla yazılan imzalardan türemiştir. Temel öge harfler, fontlar ve sanatçının yorumudur. Her sanatçı farklı stilde font ve yazı karakterleri oluşturmakta ve tasarlamaktadır. Harf, öge ve efektlerin sanatçısıyla bütünleşmesi, yazarın toplum tarafından ve diğer sanatçılar tarafından tanınmasına işaretler. Harf sanatçının imzası, markası, ne yazarsa ve ne çizerse çizsin sanatçıyla bilinen, o sanatçıya ait olan bir tasarımdır. Sanatçı graffitiler arasında bu stili ve harf seçimi ile bilinir.

Graffiti ve tipografi ilişkisini incelerken öncelikle tipografi kavramına bakmak gerekmektedir. Graffiti kavramı resim veya görsel kavramlarından çok "yazı" kavramıyla ilişkilidir. Standart kalıpların dışında, içinde estetik bir kaygıyı da barındıran kişisel tipografik düzenlemeleri ifade eder (Sarıkaya, 2018:238).

Yazıya dayalı bir sistem olan graffiti, zamanla yazı ve resmi birlikte içeren kolektiflik yakalamıştır. Bu yazılardaki estetik, 1970'li yıllarda, sanatçıların dikkatini çekmiş ve duvar resimleri giderek bireyselleşmiş ve daha sanatsal hale gelmiştir (Karaca, 2018: 175).

Ay (2018)'in harf ve yazı üzerine ifadeleri şu şekildedir:

Graffiti harfleri öncelikle düz bir yazıyla yazılan imza dan türemiştir. Daha sonra İmza şekillenmiş, kalınlaşmış, hacimli hale gelmiş, gölgelendirilmiş ve renklendirilmiştir. İmza'dan daha hacimli dönemlere geçilirken çeşitli fontlar, çizgi roman kapaklarındaki yazılardaki bazı öğeler de yardımcı olmuştur. Harfleri çeşitli biçimlere sokma eylemi kademe kademe ilerlemiştir. Bu işin bir okulu ve uzun bir mazisi olmadığı için bal arısı gibi etrafındaki herşeyden faydalanmaya çalışmıştır. İlk üstadlar bu evreyi atlatıp işlerini icra ettiklerinde artık onlarla anılan biçimler ortaya çıkmıştır hatta o şehirle anılan stiller doğmuştur. Paris, Berlin ve NewYork' da yapılan işler hemen ayırt edebilmektedir. Yine o oluşum döneminde malzeme ve icra edilen yer biçimi etkilemiştir.

Şekil 3.1. "T" Harfi Graffiti Örneği

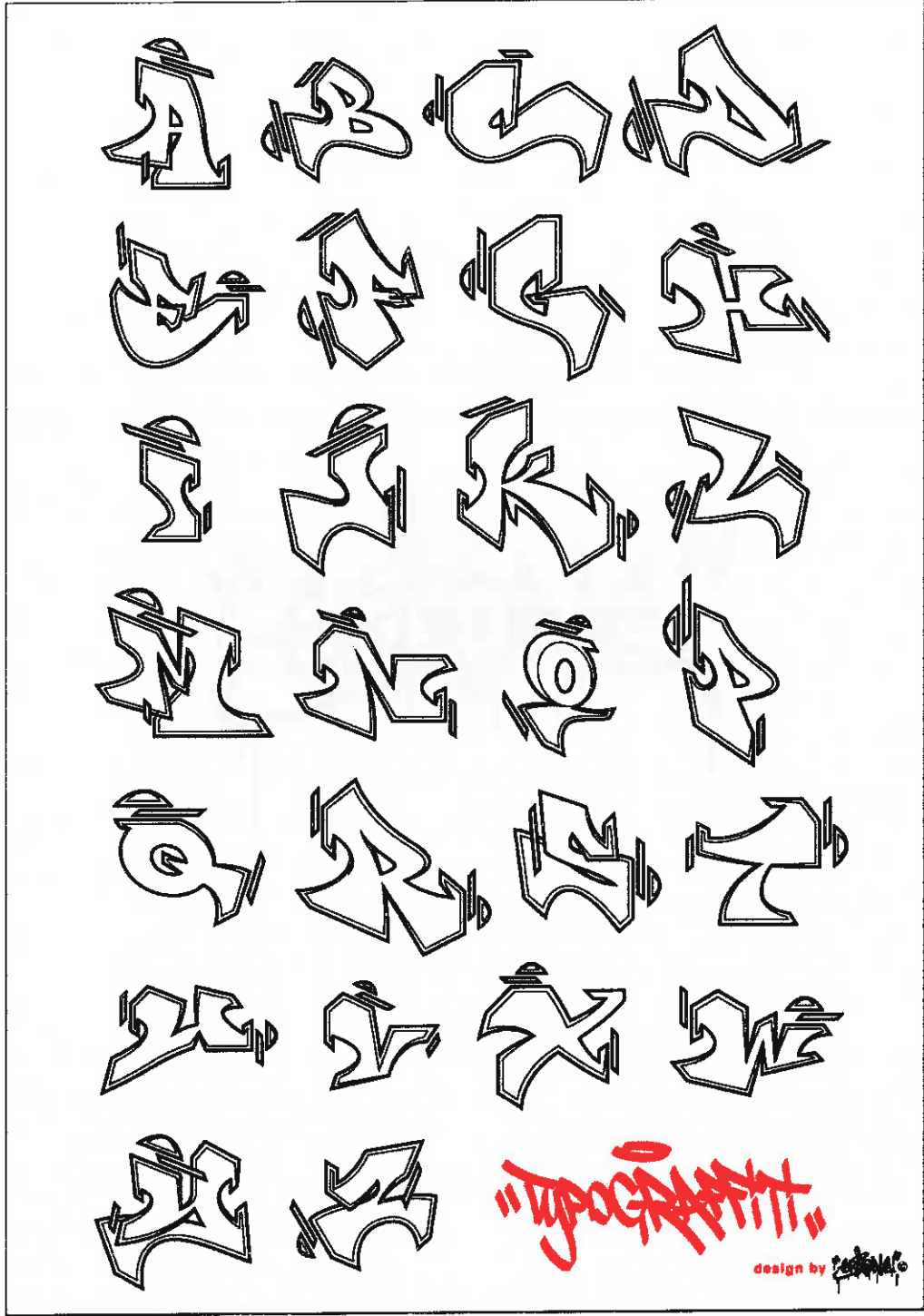
Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/hanszinsli/3208037084/>
(Erişim: 10.11.2018)

Graffiti dizileri genellikle kelimenin sınırları ile oynar, harf ve yazının sabit kurallarını, anlamı bozmadan yoğurur (Sarıkaya, 2018: 240).

Şekil 3.2. Harf ve Yazı Graffiti Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/33238446@N05/17084211107/>
(Erişim: 10.11.2018)

Resim 3.7. Burak a.k.a Ekaone Kazar Semi Wild Style Tarzı Harf Tasarımı – Dijital Çizim (röportaj)

Şekil 3.3. Bubble Tarzı Alfabe Şeklinde Graffiti Harf Çalışması

Kaynak:<https://www.google.com/search?q=graffiti+harfleri&newwindow=1&safe=active&tbm=isch&source=Int&tbs=isz:1&sa=X&ved=0ahUKEwiS3pLX6PTgAhWE2uAKHXHMAhkQpwUIIA&biw=1536&bih=754&dpr=1.25#imgrc=2tqeGOWdECy58M>

(Erişim: 16.11.2018)

Şekil 3.4.Kaligrafi Tarzı Alfabe Şeklinde Graffiti Harf Çalışması

Kaynak: <https://i.pinimg.com/originals/2d/4d/69/2d4d69bceada9f8699969e6aab0f88d9.jpg>
(Erişim: 16.11.2018)

3.2.2. Çizgi ve Renk

Ay (2018),” Harfleri ve karakterleri çizgi ile oluştururuz. Sprey’in başlık çeşidi ve malzemenin türüne göre çizgiler nitelik kazanır. 3D graffitide ise ana kontrol çizgileri diğer stiller gibi baskın ve net bir şekilde kullanılmaz” sözleriyle çizgilerin graffitide kullanımlarını ifade etmektedir.

Çizgi bir noktanın bir başlangıç noktasından bir bitiş noktasına kadar izlediği yolun ortaya çıkardığı görsel etkidir (Özsoy ve Ayaydın: 2016: 38). Bu hareketler sonucunda bir bütün olarak yazı ve şekiller meydana getirilmektedir. Harflerin biçimsel olarak oluşmasında ve yön verme işlemlerinde çizgilerin önemli bir rolü bulunmaktadır. Çizgiler graffitinin ana hatlarını oluşturan yapılardır. Bir bütün olarak bakıldığında ise, çizgilerin tasarıma yön veren ve daha yaratıcı işlemler yapılmasına müsaade eden bir form olduğu görülmektedir. Çizgi sanatçının hayal gücüyle birleşir ve graffitinin temellerini oluşturur.

Fransız çizgi ustlarından Ingres:” Çizmeyi öğrenmem 30 yıldan fazla zamanımı aldı, boyamayı öğrenmek ise yalnızca 3 gün” demiştir (Aktaran Özsoy ve Ayaydın: 2016: 38). Bu yaklaşımdan da anlaşılacağı gibi çizgi, tasarımın oluşmasındaki en önemli öğedir.

Graffiti içerik olarak font, tipografik, kompozisyon ve renk gibi elamanların kullanımı itibariyle sanatçısına ait tınılar taşımaktadır. Graffiti yazarının sanatçı olarak nitelendirilmesi, yapmış olduğu çizimin görsel ve bireysel etkisi ile bağlantılıdır (Sarıkaya, 2018: 241).

Çizgi sadece bir dış kontur değildir. Temsil ettiği fikri yansıtma görevi vardır. Çizginin kendisinin bizzat yaşantısı vardır ve güce sahiptir. Bu yüzden sanatçı çoğunlukla, belli amaçlar için onu kullanır (Aktaran Özsoy ve Ayaydın: 2016: 38). Çizgi görsel sanatlar ve graffiti de dahil olmak üzere en fazla kullanılan öğedir.

Resim 3.8. Burak a.k.a Ekaone Kazar'ın Çizgi Konusuna Uygun Çalışması (röportaj)

Kazar (2019)'ın graffitede renk üzerine ifadeleri:

Graffitiyi ortaya çıkarmak için renk kullanımı önemlidir. Ruhla bedeni düşünürsek, harf ruhu ve renkte bedeni temsil etmektedir. Böylece birbirini tamamlayarak bir graffiti çalışması oluşturulabilmektedir. Renk, gözün algıladığından fazlasını içinde bulundurur. Her rengin bir anlamı ve onun ötesinde kişiye hissettirdiği duygular vardır. Graffitinin konusunun sokakta işlenmesi ve tablo yerine duvarların kullanılması onu toplumun bir parçası haline getirir. Bu doğrultuda toplumun duygularına temas edecek renkler seçilebilir ya da sanatçı tamamen kendi psikolojini yansıtan renkler kullanabilir; fakat her durumda renk sanatçının kendini ifade ettiği sözleridir. Bu sözleri kimi zaman topluma söyleyerek duygularına dokunmayı kimi zamanda kendine söylemeyi, içinden geldiği gibi renkleri kullanarak tercih eder.

Sözleriyle renk konusunu ifade etmektedir.

Yaldıran ise (2019) bu konuda:

Graffiti de renk işin içine girdiği günden itibaren hep çok önemli olmuştur. Renk seçimi, yapılacak işin biçimine ve tarzına uyacak şekilde yapılır. Writeler üretilen renklerin tamamını pek kullanmazlar. Büyük bir çoğunluk kartela içerisinden kendine uygun olan renkleri belirleyip o renkler ile çalışma yapar. Seçtiği bu renklerin farklı kombinasyonlarını denerler. Ama her wrieterın favorisi olan renkler farklıdır. Bazı ortak noktalarda buluşulabilir. İlegal çalışmalar yapan wrieterların büyük çoğunluğu krom, siyah ve sarı kombinasyonunu çok sever. 3D çalışan wrieterlar ise gri tonlarını

yoğunlukla kullanır. Bunların başlıca sebepleri arasında işlevsellik bulunmaktadır. Çünkü her rengin kapatıcılığı ve dikkat çekiciliği aynı şekilde değildir. Bu yüzden beklenti ne ise ona uygun renkler kullanılır. Graffitiye renk en önemli unsurlardandır. Renk bazen bir writerın tarzını oluşturabilir. Mesela Felipe Pantone bir araya getirdiği renkler ile ünlenmiş ve bu renkleri akla gelebilecek her alanda kullanmıştır. Renkler bazen graffitinin bir mesaj vermesine sebep olabilir. Yada sadece bir ahenk oluşturmak içinde kullanılabilir. Renk kullanımının graffitiye yazılı olmayan kuralları vardır. Mesela iç boyama çok koyu renklerden oluşuyorsa genelde line dediğimiz dış çizgilerde açık renk tercih edilir. Yada renk ile kendine tarz yakalayan bir writerın kullandığı renkleri başkası kullanmamaya dikkat eder. Bunun gibi yazılı olmayan ama uygulanan kurallar graffitinin her alanında vardır.

İfadelerinde bulunmaktadır.

Graffitiye renk bir bakıma dengeyi de oluşturmaktadır. Denge de kompozisyonu olumlu şekilde etkilemektedir. Vizyon sahibi olarak her sanatçı çizimlerinde mutlaka renk uyumuna dikkat etmektedir. Ayrıca birbiri ile uyumlu renkleri bir arayış öncesi yerine oturtmuş ve bunları daha sonrasında duvara resmetmiştir. Renklerin bazen de graffiticinin tanınmasına olanak sağlayan bir unsur olduğu da görülmektedir. Çünkü belli başlı renk gruplarını tercih eden ve bunları çizimlerinde çok sık bir şekilde kullanan writer kitlesi bulunmaktadır.

Ay'ın (2018) ifadelerine göre ise:

Graffitici eğer illegal bir gece işi yapıyorsa önceleri hemen hemen herkes siyah kalın çizgiler ve beyaz-gümüş iç renklendirmesi olan hızlı işler çizmekteydi. Eski üstaplardan böyle görmüş haliyle böyle olması gerektiğini düşünürdük. Hem de bu tip renkler uzaklardan daha net görünür, parlar ve dikkat çeker. Fakat legal işler yapan ve kompozisyon kaygısı güden diğer graffiticiler muhakkak daha geniş ve çeşitli bir kartelaya sahiptir. Hatırlatmakta fayda görüyorum: Sprey boyanın renk skalası ne kadar genişse graffiti de renk o kadar artmaktadır ve bu da yapılan işleri genişletmiş ve şekillendirmiştir. 70'lerin sonu ile 80'lerin hemen ilk çeyreğindeki işlerin arasındaki renk çeşitliliği hemen göze çarpabilir. Önceleri siyah ve beyaz renklerle imzalar atılırken, malzemenin çeşitlenmesiyle işler biraz daha renklenmiştir. Ayrıca renk stili destekler ve işi öne çıkarır.

Diyerek renk konusunun geçmiş ve günümüzdeki kullanımına ilişkin ifadelerde bulunmaktadır.

Şekil 3.5. İlegal Renklerin Hakim Olduğu Graffiti Çalışması

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/93000466@N03/11235343485/>
(Erişim: 18.11.2018)

A. Zemszs özellikle, Renk“ ögesinin önemini, fizyolojik, ruhsal, duygusal, ...anlatısal” özellikleri olduğunu belirtmektedir (Aktaran: Peker, 2018: 191).

Dindaş'a (2018) göre:

Graffiticiler genelde parlak ve kontrast renkleri kullanırlar. Çünkü graffitide sadece spre y boya kullanılır. Boya karıştırarak renk elde etmek yoktur. Günümüzde sadece graffiti için üretilen boyalarda 150 küsür renk tonu kartelasına çıkılsada 80'lerin başında spre y boya ların renk adetleri sınırlıydı ve sadece ana renk ler üretiliyordu. Bu yüzden graffiticilerde, özellikle old school olanlarında canlı renk ler kullanma alışkanlığı vardır. Ayrıca bu şehirde büyük kontrastlık sağ layıp görünür oluyordu. Graffitide öyle ciddi bir renk biçim tercihi olmaz. Elinde ne renk boyalar kaldıysa onlara ek yapılması gerekirse ek birkaç kutu boya alınır. O günkü ruh hali nasıl ise ve renk ler ne hissettiriyorsa o çıkar. Tabiki festivallerde ve birden fazla writer'in boyuyacağı duvarlarda renk seçkisi farklı olmaktadır.

Şekil 3.6. Parlak Renkli Graffiti Çalışması

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/97695964@N02/40040255960/>
(Erişim: 21.11.2018)

Şekil 3.7. Mat Renklerin Hakim Olduğu Graffiti Çalışması

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/97695964@N02/28832365164/>
(Erişim: 22.11.2018)

3.2.3. Doku ve Ton

Görsel tasarımda doku çok önemlidir. Tasarımları çeşitlendiren ve zenginleştiren en önemli öğelerden biridir. Doku kavramı görsel sanatların tüm alanlarında vazgeçilmez bir elemandır (Özsoy ve Ayaydın, 2016:48).

Doku bir kompozisyon çabasıdır. Görsel öğelerin bir araya gelerek veya tekrarlayarak kendi kimliklerin yitirmesi ve birlikte yeni bir görsel etki oluşturmalarıdır. Tasarım bir anlamda yüzeylerin görsel olarak işlenmesidir. Her tasarımda öncelikle yüzeyler değerlendirilir. Yüzey tüm görsel öğelerin bir araya gelerek tasarımın oluşturulduğu mekandır. Bu yüzeylerin görsel olarak anlam kazanması ve göze haz verir bir duruma gelmesi doku sayesinde olmaktadır (Özsoy ve Ayaydın, 2016: 51).

Dokunun graffitide kullanımı da aynı şekilde gerçekleşmektedir. Yazıya ve illüstrasyonlara verilen dokular çizimi daha gerçekçi ve orijinal göstermektedir. Farklı kalınlık ve başlıkta olan capler sayesinde püskürtme tekniklerinin farklılığı ile sanatçılar, çalışmalarına farklı dokular uygulayabilmektedir.

Şekil 3.8. Graffitide Harfler İçinde Doku Örnekleri

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/miseanseo/9324272078/>
(Erişim: 24.11.2018)

Tasarımda canlılığı sağlayan elemanlardan biri olarak renge canlılık veren ton kavramıdır. Ton ise renklerin karışımı ile ortaya çıkan yeni renklerdir (Özsoy ve Ayaydın, 2016: 90). Graffitide kullanımı genel olarak iç boyamalarda ve illüstrasyonlarda renkler arası geçiş yapımlarında görülmektedir.

Ton, renkli tüm tasarımlar, kompozisyonlar veya düzenlemeler için bir zenginlik kaynağıdır. Bu kaynak izleyiciyi daha çok etkiler, heyecanlandırır, tasarımın ve çizimin izlenmesine zemin hazırlar (Özsoy ve Ayaydın, 2016: 92).

Resim 3.9. / Grito. Barcelona. Spain
Kaynak: 100 Ideas For Graffiti And Street Art, 2010: 222

Resim 3.10. Stak67 – Ton Graffiti Örneği (röportaj)

Sanatçının çalışma için kullanacağı renklere uygun bir duvar seçmesi de tonların verilmesine kolaylık sağlamaktadır. Writer'ın iç boyamalarda açıktan koyuluğa doğru ilerlemesi ve zeminin iç renkler ile uyum sağlaması çizimin görselliği ve gözü doyurması açısından önemli bir rol oynamaktadır. Ton geçişlerinin daha rahat ve estetik görünmesi açısından sanatçı, gerekli bölgelere de parlak dokunuşlar yapmaktadır.

3.2.4. Biçim ve Ölçü

Kazar (2019), "Kumaş biçimlenerek pantolon olabilir; bundan dolayı graffiti için harf kumaş gibidir. Graffitiçi bu kumaşı iyi kullanırsa kendi tarzını oluşturur. Zihninde tasavvur ettiği şeyleri çizgi, blok ve 3D ile de ortaya çıkarır" sözleriyle graffitide biçim konusuna açıklık getirmiştir.

Yaldıran'a (2019) göre ise biçim:

Graffitide biçim style ile oluşturulan kompozisyondur. Graffitinin bütün olarak ele alınıp tek parça halinde değerlendirildiği hali biçim olarak kabul edilebilir. Biz buna kendi dilimizde flow yada hareket diyoruz. Graffitiyi bütün anlamda düşündüğümüzde gözümüzde canlanan şeklin ne kadar akışkan yada ne kadar sert durduğu her writerın biçim beklentisine göre değişir.

Dolayısıyla graffitide biçim, her sanatçının üslubuna, tarzına ve vizyonuna göre farklılık gösterebilen bir unsurdur Biçimsel olarak önemli olan unsurlar arasında harflerin boyutlarının uyumu, doluluk ve boşluk oranlarının doğru verilmesidir.

Ölçü graffiti için önemli bir unsurdur. Harflerin birbiri ile olan iletişimi büyüklük ve küçüklük oranlarını göze çarpmadan tasarlanması halidir. Writer eğer illegal bir sanat ortaya koyma girişimindeyse, belli başlı kuralları göz önünde bulundurmaz. Amacı hızlı bir şekilde çizim ortaya çıkartmak olduğu için, belli kural ve girişimleri göz önünde bulundurmaz. Yasal yoldan yapılan çalışmada ise, mutlaka ölçü dikkate alınmaktadır. Çizimde genel dengenin sağlanması açısından ölçü en önemli tasarım birimidir. Ancak her graffiti sanatçısının ölçü anlayışı farklı olabilir.

3.2.5. Yön ve Şekil

Tasarımda hareket ilkesi tüm sanatçıların duyarsız kalamayacağı bir ilkedir. Bazı sanatçılar ise bu kavrama daha çok duyarlıdırlar (Özsoy ve Ayaydın, 2016: 178). Dolayısıyla graffiti sanatçıları çizimlerinde yön ve hakaret konularına çok önem vermektedir. Yapısı itibariyle hareketli bir sanat olan graffitide, çizimlerde yön ve hareketlilik sıkça görülmektedir. Çizimde oklar gibi tasarım öğeleri yön ve hareket etkisini oluşturan yardımcı öğelerdir. Yön, kompozisyonu kurgulayan bölümdür. Graffitide yapılan her şekil bir yön ifade etmektedir.

Üç boyutlu dünyayı iki boyutlu yüzeye taşımak ve iki boyutlu yüzeyi doğada bulunmayan yeni görseller bulmak için araştırmaktır. Şekil görsel dil için oldukça önemli bir elemandır (Özsoy ve Ayaydın, 2016: 110). Graffitiyi bir bütün olarak ele aldığımızda, çizilen her tasarımsal, çizgisel ve motifsel öğeler bir şekildir.

3.2.6. Blok ve Oklar

Ay (2018):''Graffitide blok harfin boyut almasını sağlayan tasarım öğesidir. Writer'in çizdiği harfleri güçlendirir ve boyut hissi vermektedir. Blok, çizilen harfin 2D ve 3D olması için gerekli bir tasarım öğesidir. Blok harfler graffitinin tasarımına göre tek renk veya birden fazla renk içerebilmektedir.'' Görsellik itibariyle köşeli ve boyutlu görünen harflerden oluşmaktadır.

Resim 3.11. / Ripo. Barcelona, Spain and New York, USA
Kaynak: 100 Ideas For Graffiti And Street Art, 2010: 58

Ay (2018),''Oklar Semi Wild ve Wild style'da sıkça rastlanır harflerin kaçış noktalarından çıkarak yazıyı güçlendiren ve sertleştiren eklentilerdir. Cowboy69'un, Sabe'in işlerinde oklar çok fazla ve çeşitlidir.''

Şekil 3.9. Oklar İçin Örnek Gösterilebilecek Graffiti Çalışması

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/olivertcb/9594699436/>
(Erişim: 30.11.2018)

3.2.7. Karakter ve Figür

Ay (2018),''Graffitinin ilk döneminde herşey yazıdan ibaretti. Graffiti büyürken karikatür dergilerindeki karakterler graffitilerin yanına aksesuar olarak eklendi. Daha sonra sadece karakter graffitisini olarak bir alan oluştu''ifadelerinde bulunmaktadır.

İlk zamanlarda çıkışı yazı olan bu sanata, daha sonra çizgi roman kitaplarından ve karikatür dergilerinden karakterler dahil olmaya başlamıştır. Hip hop ile bağlantılı olan graffitiye ilk başta dansçı, dj ve rapçi karakterleri dahil olmuştur. Günümüzde karakter ve figür çok fazla graffitinin içinde bulunmaktadır. Sinema filmlerindeki karakterler, çizgi romanlar, dünyaca ünlü jön ve figürler de bunların içine dahil olmuştur.

Ergen'in karakter ve figür graffitileri üzerine yorumları şu şekildedir:

"1970'lerde özellikle müzik endüstrisi ile yayılan özgürlük hareketleri görselliğini bağımsız illüstrasyon ve çizgiroman sanatı ile yakalamış aynı zamanda yer altı sanatı olarak tanımlanan türler şehirli-sofitike imajlarla birleşmiş, şehrin içinde, tasarımlarda, reklam panolarında ve galerilerde yerini almaya başlamıştır. Karakter tasarımları, dövme kültürü, izgiromanlar, sokak sanatı bu akımı şekillendiren alt kültürlerden bazılarıdır." (Ergen, 2015: 175-176)

Resim 3.12. Stak67– Karakter Graffitisi rneği (röportaj)

Şekil 3.10. Karakter Graffiti

Kaynak: <https://images.app.goo.gl/82AobWGxBxZUC2z78>
(Erişim: 6.1.2019)

Şekil 3.11. Karakter Graffiti 2

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/92275804@N03/8385712125/>
(Erişim: 6.1.2019)

3.3. Graffitide Kullanılan Desenler

Geçmişten günümüze writerların etkilendiği görsel unsurlar her geçen zaman diliminde artmakta ve bu sebeple graffitiye birçok tasarım desenleri eklenmektedir. Bunların başında graffitide tuğla desenleri, patlayan ışıklar, grafiksel desenler, illüstrasyonlar, alevler, yıldırım efektleri, daireler, pixel motifler, şehir ve bina temaları kullanılmaktadır.

3.3.1. Tuğla Desenleri ve Patlayan Işık

Graffitinin çıkış yeri olan Brooklyn ve Bronx bölgelerinde ‘‘brick’’ adı verilen duvar tipleri yaygın olarak bulunmaktadır.⁷ Zaman içerisinde bu tuğla desenleri graffitinin zeminini oluşturmakla kalmayıp, desen ve görsel efekt olarak graffitinin içine girmiştir.

Şekil 3.12. Tuğla Desenli Graffiti Çalışması

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/graff-gentilly-arcueil/6096657185/>
(Erişim: 8.1.2019)

⁷ Brick : Tuğla

Patlayan ışık desenleri graffitide harf veya karakter çizimlerinin parlak görünmesi istenen kısımlarına uygulanmaktadır. Writer'ın isteğine ve çalışmanın estetiğini bozmayacak şekilde bir veya birden fazla uygulanabilmektedir. Parlak ışık desenleri, bir merkezden başlayıp çalışmanın uyumlu olabilecek bölgelerine dağıtılabilmektedir. Bu kullanılan desen türü çalışmanın görsel kalitesini arttırmakta ve desenin gerçekçilik yönünü ön plana çıkarmaktadır.

Şekil 3.13. Patlayan Işık Efektı Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/92275804@N03/8385712125/>
(Erişim: 8.1.2019)

3.3.2. Şehir ve Bina Temaları

Graffiti sanatçısının yaptığı çizimler nasıl bölge ve şehri etkileyebiliyorsa, şehirde ve bölgede bulunan temalarda graffiticiyi etkileyebilmektedir. Dolayısıyla writer çizimlerinde, bulunduğu bölgenin önemli temalarına ve şehri yansıtan önemli detaylara yer verebilmektedir. Kullanılan bu temalar writer'ın isteğine göre şekillenir. Sadece bir bina da çizebilir ya da çizmiş olduğu graffitiye süsleme amaçlı bina efektleri uygulayabilir. Sanatçı bulunduğu bölgenin meşhur olan parçasından esinlenip tüm şehri bu desen ile süsleyebilmektedir.

Şekil 3.14. Şehir ve Bina Temalı Graffiti

Kaynak: <https://www.urbacolors.com/en/photo/5a198172d458f9037d9d27b4>
(Erişim: 10.1.2018)

Şekil 3.15. Şehir ve Bina Temalı Graffiti 2

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/tarek-bd/9670133225/>
(Erişim: 10.1.2019)

Resim 3.13. SiveOne (Kai H. Krieger). Giben, Germany

Kaynak: 100 Ideas For Graffiti And Street Art, 2010: 222

3.3.3. Grafiksel Desenler ve İllüstrasyonlar

Modern dönem sanatında, graffiti içinde kullanılmayan desen kalmamıştır. Birçok figür, grafiksel şekiller, illüstrasyonlar graffitinin içine dahil olmuştur. Grafik tasarımın içinde barındırdığı her şekil ve süsleyici desenler graffitiyle birleştirilmiştir. Writerlar grafiksel ve illüstratif yönü olan her cisim, canlı ve objeyi graffitiye desen olarak dahil etmiştir. Graffiti de illüstrasyon gibi detaylı anlatıma sahip bir sanat dalıdır.

Şekil 3.16. Grafiksel Desenli Graffiti Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/30784372@N03/8052997720/>
(Erişim: 20.1.2019)

Görsel grafik tasarım sözlüğü kitabında illüstrasyon “açıklamak, örneklendirmek ya da süslemek amaçlı resimlendirme çalışmasıdır” şeklinde ifade edilmiştir (Ambrose ve Haris, 2014: 113). İllüstrasyon tasarımın vereceği mesajı kolaylaştırmaktadır. Kolay algılanabilir ve ifade gücü güçlüdür.

İllüstrasyon, graffiti sanatı gibi oldukça büyük içeriklere sahiptir ve içerisinde birçok teknik ve stili de barındırmaktadır. Grafik tasarımsal şekiller başta olmak üzere birçok sanatsal içeriği, şekilleri ve dijital unsurları içine bulundurmaktadır.

Farklı bir yorum olarak “illüstrasyonlar; problemlerin çözümünü, süsleme, eğlendirme, bezeme, yorum yapma, bilgilendirme, esinlendirme, açıklama, eğitme, teşvik etme, şaşırtma, büyüleme ve hikâye anlatma gibi işlevler için yaratıcı, farklı ve son derece kişisel yollara başvurarak içeriğin görsel bir biçimde iletilmesini sağlar” (Aktaran: Baldaş ve İpek, 2017: 227).

Graffiti sanatçıları grafik tasarım dünyasının bir parçası olan illüstrasyonu, çizimlerinin içinde çokça kullanmaktadır. Büyük kitlelere hitap edilecek olan graffitiler içinde illüstrasyonlar, kuvvetli bir anlatım aracı olarak kullanılabilir. İllüstrasyonlar graffitinin içinde kullanılan yazı stillerinin en önemli tamamlayıcı ve süsleyici desenleridir. İllüstrasyon evrensel bir anlatıma sahiptir ve bunu graffiti sanatı içinde de uygulamaktadır.

Yıldırım’ın (2018) graffiti ve illüstrasyon üzerine açıklamaları:

Graffiti özünde yazı sanatıdır. Ancak bazen uzunca yazılar ile mesaj vermek yerine tek bir illüstrasyon ile mesaj vermek hem daha etkili hem daha verimli olacaktır. Bu yüzden günümüzde illüstrasyon graffitinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. İkisi arasındaki ilişki “yazı” olarak değil duvara spreyle boyayla çizilen herhangi bir karakter kısmında başlıyor. Eğer bir graffiti sanatçısı illüstrasyon üzerine kendini geliştiremediyse duvara karakter çizimi konusunda olsun özgün bir tarz oluşturma konusunda olsun zorluk yaşayacaktır. Günümüzde artık graffiti ile illüstrasyon çizimi neredeyse iç içe geçmiş durumda. Bir sanatçı graffitiyi toplum tarafından daha ilgi çekici hale getirmek istiyorsa yazının yanına mutlaka illüstrasyon şeklinde veya realist bir görsel eklemek zorundadır.

Diyerek bu iki sanatın ilişkisini doğrulamaktadır.

Ülbeği’nin (2019) bu konu hakkındaki ifadeleri:

Graffiti sanatçıları bahsettiğimiz gibi bir çok sanat dalının belli öğelerini kendi sanatlarına entegre etmişlerdir. Birçok illüstrasyon tekniğini kendi tarzlarında

yorumları harflere uygulayarak illüstrasyon ve tipografi harmanlaması olarak özetleyebileceğimiz bir çalışma meydana getirirler.

İllüstrasyon ve graffiti ilk dönemlerde çeşitli karakterler, manzara ve kompozisyonların da graffiti yapılan alanlarda uygulanmasıyla etkileşim içinde olmuştur. 1980'li yılların sonunda graffiti sanatı, kendi içerisinde biçim ve konsept üzerinde ileri adımlar atmış ve harflerden farklı tasarım öğelerine ihtiyaç duymuştur.

Yaldıran (2019) ise graffiti ve illüstrasyon arasındaki ilişkiyi şu şekilde ifade etmektedir:

Graffiti sanatçıları yaptıkları işin kompozisyon kısmında illüstrasyon işlerden beslenirler. Genelde yapılan graffitilerin etrafına graffiti destekler nitelikte illüstrasyonlar yerleştirilir. Hatta sadece illüstrasyonlar ile iş yapan birçok graffiti sanatçıları var. Bunların büyük çoğunluğunu mural etkinliklerinde görüyoruz. Aslında graffiti ve illüstrasyon arasında önemli benzerlikler var. İkisinde de kendine özgü bir tarz yaratmak gerekli. Sonrasında bu tarzın farklı varyasyonlarını yapıp geliştirmek gerekiyor. Birbirinden beslenme anlamında değerlendirirsek illüstrasyon sanatçıları graffiti yapanların oluşturduğu spreye özgü görüntüleri taklit ederek dijital işler yapmaya başladılar. Graffiticiler ise internet üzerinde gördüğü illüstrasyon işleri kendi çalışmalarına hareket katmak için kullandılar. Her iki tarafında olumlu anlamda beslendiğini söyleyebiliriz.

Temel olarak graffiticilerin yaptığı bboy ve oldshcool character'lar, birçok illüstrasyon sanatçısı tarafından da kullanılmaktadır.⁸ Bu underground çizgi roman karakterleri, 1970'li yıllarda oldukça popüler ve graffitinin içinde bulunmuş illüstrasyon karakterleridir.⁹

1970'lerin ortası ile 1984 yılına dek uzanan erken dönemin yazma (writing) kültürünü tanımlamak için Old School terimi kullanılır. Söz konusu dönemin hip-hop kültürü ile de bağı kurulabilmektedir. Diğer yazarlara ve çalışmalarına saygı duyulan, bir dizi kuralların olduğu bir vurguyu da taşır. Klasik, geleneksel, harflerin stillerine dayalı olma özelliği ile tanımlanır (Aral, 2018: 56).

⁸ Old School Characters : Eski stil graffiti.

⁹ Underground: Yeraltı.

Resim 3.14. MET, Savaş Karşıtı İllüstrasyon Graffiti Çalışması – Suriye (röportaj)

Mehmet Emin Türkmen'in "buradaki çiçekleri kopardınız" adlı graffiti çalışmasının mesajı, savaş karşıtı bir grafiti çalışması olmasıdır. El illüstrasyonunda bir direniş simgelenirken, çiçek illüstrasyonu ise masum halkı ifade etmektedir. Mesajı olan ve aynı zamanda hikayesel bir illüstrasyon grafiti çalışmasıdır.(Bkz. Eser 3.13).

Şekil 3.17. Old School Characters / İllüstrasyon Graffiti Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/budugly/1438779685/>
(Erişim: 16.2.2019)

Şekil 3.18. İllüstrasyon Graffiti Örneği 2

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/duncan/11946559404/>
(Erişim: 21.1.2019)

Resim 3.15. Outcry Abdullah Yardımcıoğlu - İllüstrasyon Graffiti Örneği (röporaj)

3.3.4. Alev ve Yıldırım

Genelde harflerin köşelerinde, arka planlarında süsleyici desenler olarak kullanılır. Yazıların ve görsellerin ön planda olmasını ve daha belirgin bir hal almasını sağlamaktadır. Genel görüntüye estetik, derinlik ve boyut gibi unsurlar katmaktadır. Tamamlayıcı özellikleri bulunan desen türleridir. Çizimlerin içinde yer almayıp tek başına mesaj verici halde de kullanılabilirlerdir.

Şekil 3.19. Tek Başına Kullanılan Alev Deseni Graffiti

Kaynak: https://www.flickr.com/photos/dug_da_bug/3022321327/
(Erişim: 12.1.2019)

Şekil 3.20. Alev Desenlerinden Oluşan Graffiti Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/spikeybwoy/8358152193/>
(Erişim: 12.1.2018)

Şekil 3.21. Zeminde Kullanılan Alev Deseni Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/72224672@N00/4563078265/>
(Erişim: 13.1.2018)

Resim 3.16. Realeweak Tarkan Yıldırım – Yıldırım Deseni Graffiti Örneği (röportaj)

3.3.5. Daire ve Pixel Motifler

Writerın tercihi ve çizilen çalışmanın uygunluğuna göre, yazıların desen olarak iç kısımlarına eklenmektedir. Yazılan yazıların dışlarına ve çizilin görselin etrafına da yerleştirilebilmektedir. Daire desenlerinin dokusal efektler verme gibi özellikleri bulunmaktadır. Görsel olarak graffiti çalışmasına etkisi daha hareketli bir görünüm kazanılmasına olanak sağlamasıdır.

Şekil 3.22. Yazıların İçlerinde Kullanılan Daire Desenleri

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/72224672@N00/4563078265/>
(Erişim: 15.1.2019)

Şekil 3.23. Yazıların Dışında Kullanılan Daire Desenleri

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/72224672@N00/4563078265/>
(Erişim: 15.1.2019)

Pixel desenler graffiti için modern bir desen hareketidir. Graffiti de pixel desenleri birçok graffitici yazı ve görsele dayalı çalışmalarında uygulanmaktadır.

Şekil 3.24. Süper Mario Pixel Graffiti Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/hugovk/8812382644>
(Erişim: 16.1.2019)

Şekil 3.25. Süsleme Desenlerini Pikselleştirme Graffiti

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/gameboyone/10430305504/>
(Erişim: 16.1.2019)

3.3.6. Boya Akmaları ve Sıçramalar

Boya akma desenleri genellikle yazıların alt bölümlerine ve köşe kısımlarına konulan desen türüdür. Graffitede sıklıkla kullanılan sıçramalar, harflere akışkanlık ve yumuşak desen hissi vermektedir. Bir merkezden patlayıp yazının veya görselin farklı bölgelerine dağıtılmaktadır.

Şekil 3.26. Boya Akma Deseni

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/splashwalls/6941175298/>
(Erişim: 18.1.2018)

Şekil 3.27. Sıçrama Deseni

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/squeakymarmot/1913015228/>
(Erişim: 18.1.2019)

3.4. Graffitiye Kullanılan Stil ve Teknikler

Graffitiye stil ve teknikler sanatçısına göre farklılık göstermektedir. Sanatçıya has ve ait izler taşıması, bu benim diyebilmesi sanatçı için en önemli olaydır.

Yaldıran (2019) stil ve teknik üzerine şu ifadelerde bulunmuştur:

Stil yada bizdeki kullanımıyla style bir writerın tarzıdır. Onu diğerlerinden ayıran en önemli unsurdur. Stil genelde harflerin kullanım şekli ile oluşturulsa da renk yada kompozisyon ile oluşturulan stillerde vardır. Harflerin biçimsel deformasyonu ile oluşturulan stiller en yaygın olanıdır. Herkesin kendi harf biçimleri olmalıdır. Birbirini taklit eden stiller kabul görmez, eleştirilir. Stil oluşturmanında kendi içinde kuralları vardır. Harfin ana formunun bozulmaması bilinen ve uygulanan en önemli kuraldır. Ama her alanda olduğu gibi graffitiye de kurallara uymamayı tercih eden bir kitle mevcut. Kendilerini anti style olarak adlandıran bu ekip graffiti içinde harf olmasına gerek duymaz. Sadece renkler ve anlamsız şekiller ile graffiti yaparlar. Graffiti yaparken kullanılan teknikler ise genelde stilin gereklerine göre seçilir. Mesela 3 boyutlu bir görsel yakalanmak isteniyorsa karmaşık renkler yerine bir rengin yakın tonları tercih edilir. Writerlar kendi tarzını bulduğu stile uygun teknikler kullanmayı tercih eder. Normal bir graffitiye boyama sırası vardır. Önce taslak hazırlanır. Ardından fill-in dediğimiz iç boyama kısımları yapılır. Varsa arkaplan boyanır. Sonrasında ise line dediğimiz kontur çizgileri yapılır. Bunların ardından ise varsa yapılacak efektler uygulanır. Kimse taslak atmadan iç boyama yapmaya başlamaz. Yada graffiti bitme aşamasına gelmeden efektleri yapmak için uğraşmaz. Bunlar herkesin bilip uyguladığı tekniklerdir.

Ay ise (2018) stil ve teknik hakkında:

Graffiti de stil, yazı yazarlar açısından; yazdığın yazıyı oluşturan harf-öge ve efektlerin bir sanatçıya ait oluşu ve orijinalitedir. Senin imzan, markan, ne yazarsan yaz seninle bilinen, sana ait olan bir tasarımıdır. Bir font bile uygulasa, artık graffiti camiasında o kişi onunla meşhur olur bilinir. Mesela 90'ların hemen başında Avrupa'da özellikle Münih'ten Cowboy 69, Berlinden Odem, Paris'ten Mode 2 yazılarında Gothic fontlar ve kaligrafik öğeler kullandılar. O tarihte Avrupa'da bu isimler resmen patlama yaptılar. O font ve öğeleri graffiti ile harmanlayarak orijinal ve etkileyici işler ortaya koydular. Artık o dönemlerde kim o fontla graffitiyi harmanlamak istese sanki bu isimlerin stilinden etkilenen hatta öykünen bir kişi olarak adlandırılabilirdi. Graffiticiler stile çok önem verir. Kolaylıkla stil hırsızı olarak adlandırılabilirsiniz, size ve işlerinize kimse itibar etmez. Orijinallik çok önemlidir. Bu hiphop'un diğer 3 dalında da çok baskın şekilde yer almaktadır. Stil herşeydir. Bu yüzden graffiti sanatçısı ne yaparsa yapsın orijinal olmalıdır.

İfadeleri ile graffitiye stil ve teknik konularının önemine açıklık getirmiştir.

3.4.1. Simple Style

Harflerin daha okunaklı olduğu ve kolaylıkla anlaşıldığı yazı stilidir. GÜNÜMÜZDE yapılan graffitilerin çoğunluğu bu stile ait olmaktadır. Bu stilde çok fazla detaya yer verilmemektedir. Harfler kalın ve okunaklı çizildiği için basit görünlü grafiti yazıları arasındadır.

Şekil 3.28. Simple Style Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/30609165@N07/4161244684/>
(Erişim: 24.1.2019)

3.4.2. Semi Wild Style

Semi wild style okunması biraz daha olağan olan yazı stilidir. Fazla eklenti içermemektedir. Simple style'den sonra gelen ve wild style'a göre daha okunaklı olan yazı stilidir. Diğer iki stile göre daha estetik görünümdedir. Wild style'ın biraz daha sadeleştirilmiş hali bu yazı stilinde bulunmaktadır. Dünyaca ünlü kaliteli bazı stilciler bu yazı stilini uygulamaktadır.

Ay (2018),''New York'tan Ces, Seen, Tkid, Fransa'dan Mode2, Frankfurt'tan Kentone ve Mainz'den Can2 de bu sanatçılar arasındadır. Son olarak

Danimarka'dan Bates, Berlin'den Phos4 gibi dünyanın pek çok yerindeki kaliteli stilciler bu stili uygulayanlar arasındadır. ‘‘

Resim 3.17. Burak a.k.a Ekaone Kazar'ın Semi Wild Style Çalışması (röportaj)

3.4.3. Wild Style

Harflerin birbirine kenetli bir biçimde, karmaşık olarak yazılmasıdır. Graffiti yazarı olmayanların okumakta zorlanacağı bir stil olarak tanımlanır (Aral, 2018: 57).

Wild style karışık yazı stillerinden ve okunması güç süslemelerden oluşan yazı stilidir. Kelime anlamı vahşi olan bu yazı stilinde, harfler ciddi manada deforme edilmiştir. Yapılan graffiti çalışmasında sertlik, hırçınlık ve çok fazla karmaşıklık etkisi bulunmaktadır. Çizimi itibariyle zor bir stildir. Bu graffiti stiline bir çok ünlü sanatçı imzasını atmış ve ciddi işler kazandırmıştır.

Ay (2018), "bunlardan bazıları Münih'ten Cowboy69, Los Angeles'ten Saber ve Revok, Berlin'den Odem ve Astro, Brezilya'dan Does, New York'tan SEW olmak üzere birçok sayıda sanatçı bu stil ile oldukça kaliteli ve ölümsüz işlere imza atmıştır."

Şekil 3.29. Wild Style Tarzında Graffiti Çalışması

Kaynak: https://www.flickr.com/photos/_bts_/13492137994/
(Erişim: 26.1.2019)

3.4.4. Anti Style

Graffiti stillerinin hepsini reddeden ve graffiti sanatının kurlsız bir sanat olduğunu savunan bir görüştür. Bu stil graffitide harflere gerek duyulmadığını ve hatta karakterlere de ihtiyaç olmadığını savunmaktadır. Bu stili uygulayan bütün graffiti sanatçıları diğer bütün graffiti stillerini reddetmektedir. Biçim, renk, kompozisyon gibi graffiti sanatında bulunan tasarım öge ve tekniklerini yok saymaktadır. Bütün kural ve teknikleri kendileri koymaktadır.

Şekil 3.30. Anti Style Graffiti Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/132387477@N08/36859295521/>
(Erişim: 27.1.2019)

3.4.5. Bubble

Bubble style yumuşak hatlı harf stillerine denmektedir. Harflerin hiçbir köşesinde sert hatlar ve geçişler bulunmamaktadır. Okunaklı olması sebebiyle simple style kategorisinde anılmaktadır. Harfler görsel olarak şişkindir. Kelime anlamı baloncuk olan bu stil görsel olarak da balonu anımsatmaktadır.

Ay (2018), "Pek çok stili olan Seen'in bubble'ı meşhurdur ve Cope2 için de bu durum geçerli olmaktadır. New York'tan Quik ve Fransa'dan Tilt çok iyi bubble stil işlere sahiptir."

Şekil 3.31. Bubble Style Graffiti

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/colourourcity/17255400586/>
(Erişim: 28.1.2019)

3.4.6. Throw Up

Tag ve benzeri kelimeleri yazmak için kabarcık (Bubble) stili harflendirmenin izlendiği tekniktir. Metrolarda çoğu graffiti yazarının bunu tercih etmesi, hızlıca uygulama yapıp gitmek amaçlıdır (Aral, 2018: 57). Throw up tag'in büyük halidir. Taglere göre daha özensiz ve daha hızlı yapılmaktadır. Renk kullanımı genel olarak iki renkle sınırlanmış bir stildir.

Şekil 3.32. Throw Up Style Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/kami68k/4705125161/>
(Erişim: 29.1.2019)

3.4.7. Roll up ve Roof Top

Ay (2018), "İllegal olarak icra edilen graffiti stilleridir. Roll kelime manası ile rulo anlamına gelmektedir. Dolayısıyla adından da anlaşıldığı gibi rulo yardımı ile yapılan graffiti çeşitleridir." Harfler büyük boyutlarda ve büyük duvarlarda yapılmaktadır. İç boyamaları oldukça geniş bir görünüme sahip olup, dış çizgileri de kalm bir görünüme sahiptir.

Şekil 3.33. Roll Up Graffiti Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/67853103@N04/6959927143/>
(Erişim: 31.1.2019)

Ay (2018), "Kelime anlamı çatı olan roof, yüksek binalara ve çatı üstlerine yapılan graffiti stilidir. Berlinden Kripoe roof top graffitinin tartışmasız en meşhur ismidir. Kripoe Türkiyede'de çok fazla sayıda roof top graffitisine imza atmıştır."

Şekil 3.34. Roof Top Graffiti Örneği

Kaynak: https://www.flickr.com/photos/cbs_fan/358716745/
(Erişim: 31.1.2019)

3.4.8. Bombing

Bombing diğer bir deyişle sanılan şekliyle kaliteyle ilgili olmaktan çok sayıyla ilgilidir. Bu apaçık saldırgan terim en görünür ve öldürücü düzeyde meydan okunabilinen bölgelere işaretleme eylemini açıklar. Örnek olarak üstgeçit işaretleri, yeraltı metrosu tünelleri, bina çıkıntıları (Saticı, 2009: 52).

Writer tarafından illegal bir şekilde sokaklarda hızlıca yazılan graffiti stilidir. Az malzeme ve kısa bir zaman diliminde hızlı şekilde yazılan graffitilerdir. Kelime anlamı olarak bombalama anlamına gelmekte ve çok sayıda graffiti yapma eylemi denmektedir. Bombing yaparken stil ve teknik olarak harflerde yuvarlak hatlar tercih edilmektedir. Teknik olarak çok fazla sprey boya gerektirmemektedir. Throw up stiline kıyasla daha detaylı işler çıkarılmaktadır.

Şekil 3.35. Bombing Graffiti Çalışmaları

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/kami68k/5860202555/>
(Erişim: 3.2.2019)

Şekil 3.36. Bombing Graffiti Çalışmaları 2

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/124607051@N06/14423685043/>
(Erişim: 3.2.2019)

3.4.9. Abstract (Soyut)

Yeni ve özgün bir biçim arayışıdır. Biçim vermenin objesi, ruhsal olan ben dünyasıdır ve dış dünya, optik dünya ile hiçbir ilintisi yoktur. Soyut resim mekân düşüncesini ve figürü reddetmiştir. Soyut Sanat: Soyut ifadecilik, Abstre ya da nonfigüratif (figürsüz), doğa görüntüleri olmayan bir akımdır (Süzen, 2018: 24).

Biçim ve renk konusunda sınır bulunmamaktadır. Bu stil 2000 yıllarından sonra meşhur olmuştur. Graffitide fırça, akma, patlama, sıçrama efektleri ile bir görüntü oluşturma olarak uygulanmaktadır. Bazen de bir yazı abstract bir şekilde de oluşturulabilir. Sanatçı bu stilde oldukça özgün ve freestyle boyama tekniği uygulamaktadır. MadC ve Smash gibi ünlü graffiti sanatçıları abstract tekniğinde çok iyi işler ortaya koymuştur.

Şekil 3.37. Soyut Graffiti Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/122271664@N05/29687484610/>
(Erişim: 4.2.2019)

Şekil 3.38. Soyut Graffiti Örneği 2

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/91448227@N06/9119585510/>
(Erişim: 4.2.2019)

3.4.10. 3D

Harfleri 3 boyutlu, efektli, ışık ve gölge kurallarına uyarak uygulama sanatıdır. İyi bir 3D yapmak oldukça emek ve sabır ister. Harflere ve çizilen karakterlere boyut verme anlamına gelen bu stil, graffinin en zor türüdür. Bu stil graffitide harflere tek bir yönden boyut vermekten ziyade bütün bölgelerine boyut kazandırmayı amaçlamaktadır. Diğer stillere göre yapımı oldukça zahmetlidir. Sabır, birikim ve donanım isteyen bir graffiti stildir.

Ay (2018), "Dünyada en popüler 3d sanatçısı tartışmasız DAİM'dir. Bununla beraber Loomit, Odeith, Delta, Zedz, Shadowoner, mr Magic, Hownosm, Neck, Seak gibi isimler 3d graffiti de uzman isimlerdendir."

Şekil 3.39. DAİM 3D Graffiti Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/trashisfesch/410332471/>
(Erişim: 6.2.2019)

3.4.11. Tag (Tagging)

Yazarın imzası olan "tag", sanatçının takma adını (nickname) spreya boya kullanarak yazmasının ilk adımı olup graffitinin temelini oluşturur (Aral, 2018: 52). Tag'ler writerların sokaklara attıkları imzalarıdır. "Bir graffitici için tag yani imza

onun öteki benliğinin olduğu gibi, çoğu insanın yada ailesinin verdiği isminden çok onun bilineceği ismidir. Bu isim toplumun gözünde izlenen, gözetilen ve hayran olunan bir şeydir (Saticı, 2009: 39).

Sanatçının bulunduğu bölgeye attığı tag sayılarının fazlalığı o bölgede aktif olduğunu işaret etmektedir. Tagler 1990'lı yılların sonu ve 2000'li yılların başında oldukça fazla kullanılmaktadır. Berlin şehrinde bulunan Level lakaplı graffiti sanatçısının on binlerce tag'e imza attığı bilinmektedir. Türkiyede'de Mist, Mike, Joi gibi isimlerde bir dönem çok fazla sayıda tag graffitisi yapmıştır.

Şekil 3.40. Tag Örnekleri

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/phunk/8523406868/>
(Erişim: 7.2.2019)

Şekil 3.41. Tag Örnekleri 2

Kaynak: https://www.flickr.com/photos/frank_lynch/47456122682/
(Erişim: 7.2.2019)

3.5. Graffitinin Etkilendiği Modern Akımlar ve Örnekleri

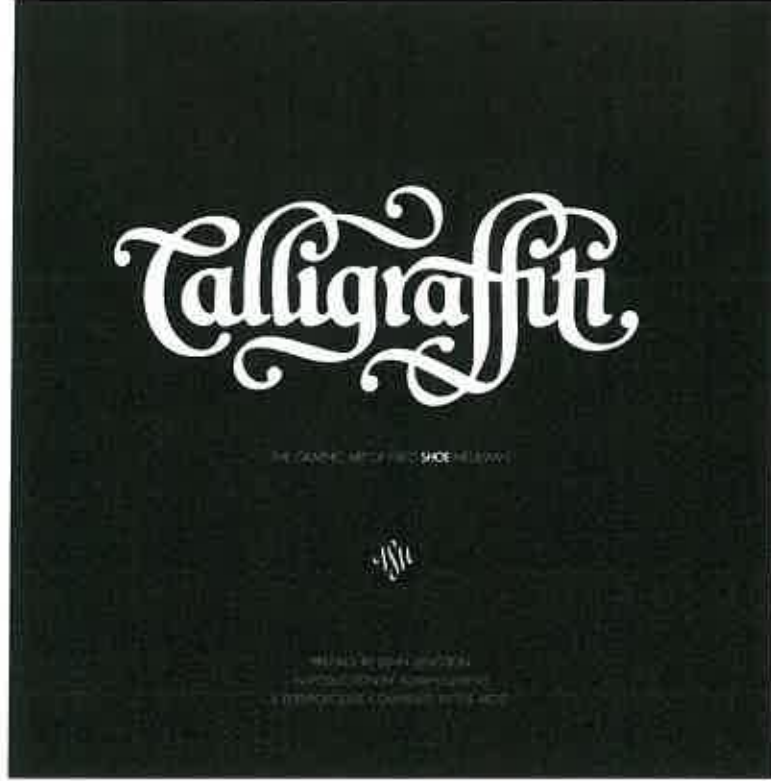
Graffiti yapısal olarak içinde birçok sanatı ve sanatsal unsurları barındırmaktadır. Ayrıca modern sanatın etkilerini de bulundurmaktadır. Düz bir yazı ile başlayan graffiti zaman içerisinde karakter ve figürleri de dahil etmiştir. Bulunduğu dönemde meşhur olan ve yaygın olarak kullanılan akımlardan da etkilenmiştir.. Bu akımların tasarımsal öğelerini ve üsluplarını da kendi sanatı içerisine dahil etmiştir. Sanat ve graffitinin de ortak özelliği olan dışavurumsal istekler, graffitinin kendine has bir tarz yaratması açısından etkili olmuştur. Graffiti bütün sanatsal akım ve akımların tekniklerinden etkilenebilmektedir. Geleneksel sanatlar, görsel sanatlar, mimari, heykel, mozaik ve çeşitli ressamların bile tekniklerinden etkilenip uygulayabilmektedir. Graffiti modern sanatların dönemsel etkin ve aktifliklerinden dolayı etkileşim içinde olmuştur. Geniş malzeme kapasitesi olan graffitiye, spreyci boyanın yapabileceği her sanatsal akımın dahil olabileceği söylenebilmektedir.

3.5.1. Calligraffiti (Kaligrafiti)

Tipografi, kaligrafi ve graffiti sanatının birleşiminden ortaya çıkan sanat dalıdır. ‘‘Kaligrafik kelime anlamı olarak: Yunanca kallos/güzellik ve graphe/yazı sözcüklerinin birleşimiyle ‘‘güzel yazı’’ anlamına gelmektedir. Geçmişten günümüze, güzele olan ilgi ve merak; insanoğlunun en önemli buluşlarından biri olan yazının görsel bir kurguya dönüşmesinde önemli rol oynamıştır’’ (Akbaş, 2018:7).

Ay (2018):’’ Calligraffiti ismini koyan ise, graffiti yazarı, grafik tasarımcısı ve aynı zamanda sanat yönetmeni olan Amsterdam, Hollanda’dan Niels Shoe Meulman’dır. Shoe’nun verdiği bu isim graffiti malzemesi olarak ürün adı olmuştur.’’ Ayrıca Calligraffiti adında kalemler de bulunmaktadır.

Kaligrafik sanatında yazılanın ifade ettiği mana kadar, yazının ortaya koyduğu resmin estetiği de önem taşımaktadır. Kaligrafide değişik motifler kullanarak yazıyı olduğundan farklı bir kimliğe büründürmek, temel amaçtır (İSMEK, 2013: 104).

Şekil 3.42. Niels Shoe Meulman Calligraffiti Kitabı

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/proudmagazine/6120038832/>
(Erişim: 17.2.2018)

Şekil 3.43. Niels Shoe Meulman'a Ait Calligraffiti Çalışması

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/hookedblog/8072197792/>
(Erişim: 17.2.2018)

Şekil 3.44. El Seed Calligraffiti Çalışması - Mısır, Kahire

Kaynak: <https://goo.gl/images/qUkx2o>
(Erişim: 19.2.2019)

Ay (2018) kaligrafi üzerine açıklamaları şu şekildedir:

Her graffiti kaligrafi değildir, stilsel farklılıkları vardır. Ama çok sayıda graffiticiler kaligrafiden etkilenmiş ve entegre etmiştir. Eskilerden: Los Angeles'te Atlas, Saber, Revok, Münih'te Cowboy 69 Berlin'den Odem, Paris'te Mode2, Amsterdam'da Shoe vb. isimler kaligrafiyi graffiti de çok kullanmıştır. Hatta stilleri burdan türemiştir. Ama şuan El-Seed, Zepha gibi isimler tamamen kaligrafi yapan kişilerden bazılarıdır.

El Seed Mısır'ın başkenti Kahire'de bugüne kadar yapılmış en büyük kaligrafiyi oluşturmuştur. Teknik olarak arap alfabesinin özgün harflerini calligraffiti ile buluşturmuş ve elli adet binanın dış cephelerine bu graffitileri gerçekleştirmiştir.

Şekil 3.45. El Seed'in Uzaktan Görüntümlü Calligraffiti Örneği - Mısır, Kahire

Kaynak: <https://goo.gl/images/HonanX>
(Erişim: 19.2.2019)

Resim 3.18. Mr. Bakeroner, Ali Tufan Ülbeği - Calligraffiti Çalışması (röportaj)

Resim 3.19. Mr. Bakeroner, Boyalı Eller İçin Yaptığı Calligraffiti Çalışması İstanbul Modern (röportaj)

3.5.2. Fütüristik Graffiti (Futuristic)

Kelime anlamı olarak "gelecekçilik" anlamına gelen modern sanat akımıdır. Anlam olarak, sanat ve çizimde ileri görüşlü çizgi topluluğu deyimini halinde kullanılmaktadır. Fütürizm yararlı ve olumlu gelecek tasarımı anlamına gelmektedir. Fütürist ise yararlı bir şekilde geleceği tasarlayan sanatçıdır. "Fütürizm ile sanatçılar hareket ve hızı eş zamanlılık yada iki boyutluluk olarak adlandırıp, yalnızca biçimsel değişiklikler değil aynı zamanda tipografide biçim ve form üzerinde yoğunlaşmışlardır" (Kahraman, 2014: 242). Bu durumun aynıları graffitide tipografiye getirilen biçimsel değişikliklerde de görülebilmektedir.

Kazar (2019) fütürizm ve graffiti hakkında:

Gelecek çoğu zaman ve belirsizlik içerdiği için kaygı verir. Olumsuz bir düşünce tarzı oluşur; fakat sanatta bu tam tersine kendini olumlu bir havayla gösterir. Belirsizliği sahiplenerek gelecek için adımlar atılır. Fütürist graffitide de alışılmış yapının dışına çıkarak, var olan formlar kullanılarak ve farklı teknikler kazanarak graffitiye yeni bir soluk getirilir. İlerleme ve saklı olan şeylerin açığa çıkmasıyla gelecek şekillenmeye devam ederken bundan graffiti de payına düşeni alacak.

İfadelerinde bulunmaktadır.

Geçmiş ve geleneksel görüşleri reddeden bir akımdır. Fütürizmde yapılmak istenen şey, evrendeki hareketin bir anını tespit etmek değil; hareketin kendini duyurmaktır. Bu akıma göre her şey hareket halindedir ve değişmektedir. Hareket halindeki varlıkların gözde bıraktıkları etki algılanıncaya kadar hareket yeniden değişir (MEGEP, 2007: 35). Hareket ve hız etkilerini graffiti çalışmalarında görmek mümkündür. Çizimde bulunan formlar parçalanarak da hız etkisi elde edilebilmektedir.

Şekil 3.46. Felipe Pantone, Futuristic Graffiti Çalışması - Arjentina 2016

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/fredisonfire/28583095696/>
(Erişim: 23.2.2019)

Şekil 3.47. Amedone, Futuristic Formlardaki Graffiti Çalışması - Venezuela

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/amedone/6826551056/>
(Erişim: 23.2.2019)

3.5.3. Kübist Graffiti

Pablo Picasso ve Georges Braque 'ın özellikle 1907-1914 yılları arasında Paris'te geliştirdikleri Kübizm 20. yy.ın en etkili yenilikçi akımlarından biridir. Sanatın gelişiminde bir devrim olarak nitelenen Kübizm, geleneksel perspektife, ışık-gölge kullanımlarına ve sanatı doğanın taklit edilmesi olarak gören kuramlara karşı çıkmış; doğadaki biçim, doku, renk ve mekânları taklit etmek yerine, parçalara ayrılmış nesnelere çeşitli yönlerden aynı anda algılanabilecek biçimde yan yana

getirerek yeni bir gerçeklik yaratmıştır. Kübistler nesnelere bir de zaman boyutun katmayı denemişler, biçim sorununu ön plana alıp rengi ikinci plana atmışlardır (MEGEP, 2007: 28). Graffitide de harflerin ve illüstrasyonların parçalara ayrılıp biçimlerin ön planda olduğu çizimler yapıldığı görülmektedir. Görsel olarak çizimde biçim birden fazladır ve biçim konudan daha önemlidir. Bu akımda geliştirilen resimsel dil ve görme biçimlerinin etkisini graffiti sanatında görmek mümkündür.

Kazar (2019) kübizm ve graffiti hakkında sözleri:

Kübizm, geometrik olduğu kadar bir de metafizik tarafıyla kendini gösterir. Graffitiyi bu akımın önemli bir parçası olarak düşünebiliriz; çünkü harfler olduğundan farklı yapıda kendini oluşturur. Çizgi, açı ve nesnelerin birbiriyle olan ilişkisi ön plandadır. Bilinen harflerin dışına çıkılarak harflere yeni bir kimlik kazandırılır. Harflerin dışında karakter çizimleriyle de bu akımın yansımaları sprey boya tekniğiyle uygulanmaktadır. Örneklerde çizimlerin gerçekçi yanı ve geometrik formlarla bütünleştirilmiş olduğunu görmekteyiz. Aslında burada da mükemmelci bir ifade bulunuyor. Daha temiz görünmesi ve düzen takıntısı içindeki yapı metafiziksel yanını kaybediyor. Burada yapılan sadece akımın izlerini taşımak; fakat ruhunu taşıdığını söylemek zor. Kübizm mükemmelliği açık açık reddeder. Hayat gibi, çizimi de iyi kötü her yanıyla görmeye çalışır.

Şekil 3.48. Kübist Graffiti Çalışması

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/124855178@N05/24920018360/>
(Erişim: 24.2.2019)

Şekil 3.49. Kübist Graffiti alışması 2

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/claudelondon/10732449044/>
(Erişim: 24.2.2019)

3.5.4 Realist Graffiti

Realizm akımı gerçekçiliği savunmakta olan bir akımdır. Hayatın, düzenin, nesne ve objelerin olduğu gibi resmedildiği akımda graffiti de yer almaktadır. Realist yaklaşımda süsleme ve abartı yoktur. Bu akımda ışık, renk ve gölgeler gerçeğine yakın Şekilde aktarılmaktadır.

Kazar (2019) realist akımının graffitide kullanımı hakkında:

Realist graffitiyi daha çok karakter çizimlerinde görürüz. Sprey tekniğiyle yansıtılan çizimler gözle algılanan dünyayı yansıtır. Sanatın ortaya çıkışında ilk olarak insanlar gördüklerini resmediyorlardı. Realist graffitide de örnekler azdır; çünkü sanatçının resim altyapısına sahip olması ve kendini eğitmiş olması gereklidir. Realist izimler, zor ve daha fazla emek isteyen bir tekniktir. Bu yüzden çizim olarak ilk tercih arasında olmaz. Sanatçı olarak Case Maclain  rnek olarak söylenebilir.

İfadelerinde bulunmuştur.

Şekil 3.50. Kübist ve Realist Birleşimi Olan Graffiti Çalışması, Belin - Barcelona
Kaynak: <http://instagrafite.com/wp-content/uploads/2017/02/Natalia-BARCELONA-2016.jpg>
(Erişim: 27.2.2019)

3.5.5. Pop Art ve Op Art (Pop Sanat ve Optik Sanat)

Soyut dışavurumculuk anlayışına tepki olarak, genç sanatçıların çıkarmış oldukları popüler bir sanat akımıdır. Graffitinin de teknik olarak etkilendiği pop art sanatı, çizimde mesajı doğrudan iletmektedir. “Pop sanat gündelik hayatın sembollerini bir araya getirerek bu sembollerin sanat içerisine dahil edilmesini sağlamaktadır” (Aktaran: Toptaş, 2017: 435). Graffiti sanatı içinde de kullanımı aynı bu şekilde gerçekleşmiştir.

Pop Art, var olan imgeleri değiştirip kullanmakta ve ezberlerin dışında popüler imgeleri alıp işleyerek soyut dışavurumculuğa karşı sergilemektedir. Toplumun tanıdığı, bildiği, rahat algıladığı bu sanat türü, sokak sanatındaki gibi karmaşık değil, doğrudan bir mesajla izleyicisiyle buluşmaktadır (Bal, 2014: 17).

Pop Art'ın öne çıkardığı tekniklerin başında 'sticker' ve 'stencil' (şablon) gelmektedir. Graffiti ve sokak sanatı Pop Art'ın yalnızca sanatsal içeriğini değil, aynı zamanda tekniğini de miras almıştır (Bal, 2014: 19).

Şekil 3.51. Pop Art Graffiti Çalışması Örneği

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/herschell/278284533/>
(Erişim: 1.3.2019)

Optik sanat olarak da geçen op sanatı, çizimde bilim ve sanatın dinamik hareketlerini kullanmıştır. Matematiği ve geometriği estetikle birleştirmiş grafik, heykel dijital sanat gibi sanatın türlerinde de etkisini göstermiştir (Süzen, 2018: 25). Graffitinin teknik olarak etkilendiği optik sanat, illüstrasyon, harf ve büyük duvar çizimlerinin tekniklerinde de kullanılmaktadır. “Op Sanat, insan gözüünün bilinç dışı algılama özelliği yardımıyla, çizgi, renk ya da belirli biçimlerin tekrarlanması sonucunda çeşitli yanılsamalar yaratmış, bu şekilde üretilen çalışmalarda iki boyutlu yüzey üzerinde, üçüncü boyut ve hareketi yakalamıştır” (Aktaran: Yılmaz, 2019: 38). Çizimin bazı bölgelerinde yüzeysel gerilim etkisi yoğunudur ve nabız atışı etkisi olarak algılanabilmektedir. Genellikle siyah beyaz ve soyut anlatımlı çalışmalardır.

Sanatçı izleyiciyi etkilemek için çeşitli geometriksel formlar, parça bütün tekrarları, renk bütünlükleri ve renk zıtlıklarını kullanmıştır. 1960'larda çok güçlü olan bir sanat akımıdır. Akım, adını Op sanatçıların yapıtlarını hareket ediyormuş ya da titreşiyormuş gibi gösteren resim tekniklerine verdikleri öncelikten alır. Op sanat, sanatçıların renk ve form kullanımına özel önem vermeyi gerektiren özel efekt yaratmak amacıyla üretilir (Aktaran Yılmaz, 2019: 38).

Akımın sanatçıları, renk kuramlarını ve algının fiziksel özelliklerini kullanmışlardır. Algılarla oynayan bir sanat akımı olan Op sanatserlerinde, ton ve renklerin optik karışımı anlatım tarzı olarak kullanılırken;çoğunlukla siyah-beyaz kullanılmasının sebebi, gözde algı yanılsamasını en iyi verebilecek renkler olmasıdır. Sanatçılar çizgi, biçim ve rengi kullanırken, gözün yanılsaması üzerine yapılmış araştırmalardan faydalanmışlardır. Beyinde ve gözde fiziki etkilenmeye neden olacak aldanma yaratmayı hedeflemişlerdir. Ulaşılması istenen sonuç da izleyicide farklı tepkimeler oluşturmaktır (Yılmaz, 2019: 38).

Graffitide çizilen bazı illüstrasyon ve grafiksel şekillerde de optik yanılsama ile optik sanat etkisi kullanılmıştır. Çizimde geometriksel şekiller yardımı ile hareket ve titreşim etkisi oluşturulurken, ritmik bir hava da yakalanmaktadır. Bu tekniklerin hepsini graffiti sanatında da görmek mümkündür.

Şekil 3.52. Op Art, Mural Graffiti Çalışması

Kaynak: <http://www.djfood.org/wp-content/uploads/2012/06/op-graf-1.jpg>
(Erişim: 1.3.2019)

3.5.6. Stencil ve Sticker Graffiti (Şablon ve Çıkartma)

Stencil kelime anlamı olarak şablon veya kalıp anlamına gelmektedir. Graffiti dünyasında sıklıkla kullanılan bir tekniktir. "Günümüzdeki kullanımı ile; kâğıt, karton, metal malzemelerden kesilerek oluşturulmuş; karikatür, rakam, harf, resim ve baskı kalıplarının boyanması ile yüzeye çıkan görüntüler olarak

adlandırabileceğimiz şablon asıl olarak “kendin yap” tekniğidir. Bir şablonun kesimi ve spreyci boya ile kolayca elde edilebilmesi sebebi ile yaygın olarak kullanılan tekniklerden biridir. Tekniğinin izin vermesi nedeniyle aynı parça defalarca üretilir ve tek tip, standart olması sağlanabilir” (Aktaran Aral, 2018: 60-61).

Görseel grafik tasarım sözlüğü stencil tekniğinin tarihini şu şekilde açıklamaktadır:

Şablon, ilk olarak askeri kargo mahvazalarının üzerine çabuk ve kolay baskı yapabilmek amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Şablon yapılabilmesi için tasarlanan karakterlerin ‘O’ gibi kapalı harfleri, harf dış hatları boyunca kesilerek kalıptan ayrıldığında düşmeyecek şekilde yapılmışlardır. Bu tür karakterler özel bıçaklı kesim için de uygundur’ (Ambrose ve Harris, 2014: 226).

Şablon, teknik olarak, herhangi bir yassı malzeme üzerine, harfler ya da başka türden şekiller oyularak kalıpların oluşturulması ve bunların herhangi bir yüzey üzerine yerleştirilerek boya sürülmesi işlemidir (Bal, 2014:19).

Basit tasarımı ve mesajının örtük olmaması bu türün yayalar tarafından kolayca okunmasını ve anlaşılmasını sağlar. Biçim olarak, kamu ve özel mekânlarda bulunan resmi metni yakından taklit eder. İmalatta, endüstriyel uygulamalarda ve halka açıktabelalarda kullanılan yazı stilini izler. Bu bilinçli bir tercihtir; şablon yazı ve görüntüler davranışlarımızı, dikkatimizi resmi metin ve görüntüler gibi yönlendirmek için tasarlanmıştır. Dönüştürücü gücünü resmi olanı taklit etmekten almaktadır. Banksy, bu türün en popüler ismi ve öncüsü olmuştur. Günümüzde tanınan diğer bazı şablon sanatçıları ise şöyledir; Blek le Rat, Roadsworth, John Fekner, Ernest Pignon, Shepard Fairey, Van Ray, Mobstr, Nick Walker, Margaret Kilgallen (Aktaran Aral, 2018: 61).

“Stencil sanatçıları, popüler kültür imajları ve halka açık objelerin sanat olabileceğine dair Dada ve Pop’un fikrini benimsemiştir. 1950’ler ve 60’ların sonlarının kültürel fenomeni Pop sanatı, ‘yüksek sanat’ ayrıcalığını ve avangard iddialarını reddetti. Onun ikonografisi, sanat arasındaki mesafeyi kısaltmayı amaçladı ve kimi zaman övgü ve yergisiz veya sosyal eleştiri olarak imajların kişisel olmayan sunumuydu... İngiliz sanatçı Banksy tarafından yapılan resimlerde, şehir konseyi ilanlarını ti’ye alan mesajlara yer vermiştir...” (Aktaran: Candemir, 2008: 2)

Ay (2018):''Ayrıca belli başlı Avrupa ülkelerinde bağımsız stencil graffiti çalışması yapan gruplar da bulunmaktadır. Almanyada ise sadece stencil graffitilerin bulunduğu organizasyonlar da yapılmıştır'' ifadelerinde bulunmaktadır. İlk zamanlarda şablonlar, rahatlık ve tarzı sebebiyle kitapları ve reklam sanatlarını süslemektedir. Daha sonra illüstrasyon kitaplarında da kullanılmaya başlamaktadır.

Şekil 3.53. Graffitinin İçinde Kullanılan Stencil Süslemeleri

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/pelekoool/287628229/>
(Erişim: 3.3.2019)

Ay (2018) sticker graffiti hakkındaki ifadeleri:

Stencil ve sticker graffitiden önce de vardı. Bildiğimiz taki ekolü, taki ile başlayan sürecin öncesinde de stencil ve sticker diye bir şeyin varlığı var. Sokaklara asılan film afişleri ve çeşitli poster çalışmaları da bir sticker'dır. Kağıt mamüllerinin sokaklara ve diğer yerlere yapışması durumu. Bunlar zaten dünyada var olan şeylerdi. Graffiti sanatı vücut bulduğunda, büyüdüğünde ve artık keşfe çıktıklarında, malzemeyi keşfettiklerinde, o malzemeyi yazılara entegre ettiklerinde, yazı artık başka malzemelere ihtiyaç duyduğunda graffitinin çapı genişliyor. Aynı zamanda kişi sayısı artıyor, ilgi artıyor, malzeme artıyor, Dünya geliyor ve dolayısıyla çevresel faktörlerden de etkileniyor. Haliyle graffitiyi bir tasarım olarak bir sticker'a indirip, bunu çok hızlı bir şekilde sağa sola yapıştırma eylemi graffitinin içerisinde çok ciddi zamandan beri var. Writerlar graffitileri bir sticker'a indirgeyip bunları çok pratik bir şekilde uygun olan bölümlere yapıştırma girişiminde bulunmuştur. Kağıt yapıştırma eylemleri iki türe ayrılmaktadır. Birincisi sanatçının rulo yardımı ile yapıştırdığı çalışmalardır. Bunlara "poster art" denmektedir. Diğeri ise kendinden yapışkanlı olan çalışmalardır. Bunlara da "sticker" denmektedir. Poster graffitileri sticker'a göre daha büyük ebatlarda olmaktadır. Sticker teknikleri Fransa, Paris ve Berlin gibi ülkelerde sanatçılar tarafından oldukça fazla kullanılmaktadır. Aynı zamanda hazır sticker paketleri bulunmaktadır. Bunlar "Hello my name is" yazılı stickerlardır. Bunların altlarına sanatçılar imzalarını atar ve yapıştırır. Bir de bilgisayar ortamında kendin

hazırlayıp o tasarımı da basabilirsin. Ayrıca müstakil sticker kitapları bulunmakta. Sticker book 1, sticker book 2 gibi seriler vardır. Bunlar Dünya'dan sticker örneklerinin olduğu kitaplardır. Bunlar ile beraber sticker organizasyonları da olmaktadır. Organizasyon tamamen sticker sanatçılarından oluşuyor ve sadece stickercılar buluşuyor. Türkiyede işi sadece posterci ve stickercı olan sanatçı vardır ancak bunların sayısı çok azdır. Dünya'da nasıl yazıcılar, tenciler, bombingciler nasıl bizden daha fazlaysa stickercılar da otomatik olarak bizden daha fazladır. Sticker adından graffiti de ayrı bir dal bulunmaktadır. "Obey Giant" ise poster ve stickerla Dünya'nın her yerinde inanılmaz şöhret yapmış sanatçılardandır.

Sözleriyle sticker graffiti hakkında bilgiler ve örneklerde bulunmuştur.

Şekil 3.54. Sticker Graffiti Örnekleri

Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/512073420121547011/>
(Erişim: 4.3.2019)

3.6. Graffitinin Kullanım Alanları

Modern sanatta ve modern dönemde graffitinin kullanım alanları gittikçe genişlemektedir. Graffiti sokaklarda başlayan sokaklarla beraber her duvarda ve mekanda varlığını gösteren bir sanat dalıdır. Dijital ortamlar ve iç mekanlarda da görülmeye başlamıştır.

3.6.1. Duvarlar (Mural Graffiti)

“Mural, bir duvarın veya tavanın yüzeyi ile bütünleşmiş, tüm yüzeye uygulanan bir resim türüdür. “Mural, graffitiyi sanata daha yakınlaştıran bir stil veya geleneksel bir resim sahnesi olarak tanımlanabilir” (Aktaran, Aral: 62-63). Mural kelime olarak duvar, duvara ait olan anlamına gelmektedir. Muralist ise duvara graffiti yapan kişi anlamına gelmektedir.

Şekil 3.55. Mural Graffiti Çalışması

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/gemstonejan/27606407426/>
(Erişim: 7.3.2019)

Şekil 3.56. Mural Graffiti Çalışması 2 - Vancouver Mural Festival

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/bgooderspics/36535268881/>
(Erişim: 7.3.2019)

3.6.2. Eşya ve Araba Boyamaları

Graffiti duvarlardan farklı olarak gözle görülebilen gündelik yaşamın her nesnesini boyamıştır. Writerların hayal gücüne ve yaratıcılığına göre bu nesnelere farklılık gösterebilmektedir. Ev aletleri, spor ayakkabılar, spor aletleri, kasklar, saldalyeler, tişörtler ve daha birçok sınırsız sayılabilecek objeler spreyci boyaların etkisinde kalmıştır. Ayrıca legal çizimler olarak arabaların dahi boyanması görülmektedir. Bu araba boyamaları kimi sanatçılar tarafından da illegal olarak çizilmektedir.

Resim 3.20. Dukstill, Doğukan Oraklı - Paten Üzerine Graffiti Çalışması (röportaj)

Graffiti sanatçısı olan dukstill, aynı zamanda youtube yayıncısıdır. Youtube üzerinden takipçilerinin isteği üzerine birçok nesne ve objeleri boyadığı videolar da bulunmaktadır (Bkz. Eser 3.19). Sanatçı burada takipçilerinin isteğiyle paten üzerine graffiti çalışması gerçekleştirmiştir.

Resim 3.21. RealWeak, Çöp Konteyneri Üzerine Graffiti Çalışması (röportaj)

Şekil 3.57. Araba üzerine Graffiti Çalışması

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/bgooderspics/36535268881/>
(Erişim: 10.3.2019)

3.6.3. İç Mekan Boyamaları

Kafeler, restoranlar, reklam ajansları, okullar, fitness salonları kısacası talep edildiği her iç mekana writerlar tarafından uyumlu ve estetik olan her graffiti çizimi yapılmaktadır.

Şekil 3.58. Ofis Graffiti Çalışması

Kaynak: <https://images.app.goo.gl/YPjNY4nF1xh3BenK6>
(Erişim: 11.3.2019)

3.6.4. Sokak ve Caddeler

Graffiti sokakta doğmuş bir sanattır. Writerların kendilerini en rahat hissettikleri ve çizimlerini yapmaktan keyif aldıkları yer sokaklardır. Sokak ve caddeler graffitinin evidir. Sokaklarda doğan graffiti sanatı varlığını da sokaklarda sürdürmektedir. Sprey boyaların girdiği her yer graffitinin evidir, ancak sokaklar graffitinin duygusal olarak ilk tercihidir.

Şekil 3.59. Sokak Graffiti Çalışması

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/misterperturbed/38939638542/>
(Erişim: 12.3.2019)

3.6.5. Metro İstasyonları ve Trenler

Metro istasyonları ve trenler graffiticilerin illegal işler yaptıkları bölgelerdir. Bu bölgelere genelde hızlı bir şekilde tag'lerini atmaktadırlar. Trenler seyahat halinde olduğu için, durduğu anda graffiticilerin çok hızlı ve planlı hareket etmeleri gerekmektedir. Genelde bu çizimler ekip halinde yapılmaktadır.

Şekil 3.60. Metro Graffiti Çalışması Örneği - Rome, İtalya

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/flowizm/7406132608/>
(Erişim: 12.3.2019)

Şekil 3.61. Tren Graffiti Örneği Çalışma

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/marigoldz/6281772937/>
(Erişim: 14.3.2019)

3.6.6. Dijital Sanat (Digital Art)

Dijital resim, ‘‘ Bilgisayar ortamında çeşitli programları ile fırça, spatula, sprej boya gibi araçları taklit ederek, sanal bir tuval üzerine boyama imkânı sunan çalışma tekniği.’’ Dijital tabletler ise,’’ Bilgisayar ekranındaki imlecin fare yerine kalem kullanarak kontrol edildiği, dâhili ekranlı veya ekransız çeşitleri bulunan, grafik çizim ve tasarım yapmak için özel olarak geliştirilmiş, basınca duyarlı bir girdi aracı (Aktaran Eyüpoğlu, 2018: 6).

Genel anlamda üretilişinde bilgisayarın rol aldığı, fiziksel olmayan nesnelerin üretilmesiyle gerçekleşen sanat biçimine dijital sanat denilir. Bu süreçte bilgisayar geleneksel anlamda yardımcı bir araçtır. Dijital tekniklerin sağladığı imkanların çeşitliliği, sanatçılara bunları araç, ortam veya konu olarak kullanabilme imkanını yaratmıştır (Ak, 2013: 977).

‘‘Çağın gelişmiş teknolojisi sanatçının, geçmişten günümüze kadar alışmış olduğu ve en iyi bildiği malzeme tuval ve boyaya dokunmadan, boyanın kokusunu hissetmeden, kendi bulunduğu mekanının dışında başka bir zaman ve mekan gerçekliğiyle işleyen sanal ortamda ‘‘sanat’’ üretebilir hale getirmiştir. Dijital sanat, dijital teknoloji ile üretilen sanal nesnelerin estetik değerlerle kurgulandığı sanat biçimine denmektedir’’ (Çokokumuş, 2012: 53).

Grafik tabletler vasıtasıyla illüstratif çalışmalar, çizim programlarının içinde bulundurduğu filtre adındaki teknik ile yapılan çizimlere yağlıboya, suluboya, pastel boya gibi çeşitli etkiler katabilmektedir (Atmaca, 2011: 300). Dolayısıyla graffiti sanatçıları bu ortamlarda stil ve tekniklerini geliştirip, çalışmalarına farklı teknikler katabilmektedir.

Sanatçılar bilgisayarı; eskiz amacı ile kullanmak, tasarımlarının son haline karar vermeden önce farklı versiyonlarını bilgisayar ortamında denemek, ardından da tuval, duvar, duralit vs. üzerine yansıtıp geleneksel yöntemlerle çalışmak için kullanmanın yanında, tamamen bilgisayar ortamında çalışma yapmak, tamamlamak, ardından da farklı baskı teknikleri ile çıktısını alarak sergilemek veya tamamen dijital ortamda sergileme yapmak için de kullanabilmektedir (Eyüpoğlu, 2018: 25). Dijital tabletler burada graffiticinin dijital blackbook görevini de görmektedir. Kimi eskizler sanatçının tarzına göre dijitalerde de çalışılabilmektedir.

“Dijital Resim” tanımı ile “Dijital Boyama” ya da yabancı kaynaklarda yaygın olarak kullanılan şekli ile “Dijital Painting” tekniği kastedilmektedir. Bu teknik ile bilgisayar ortamında fare, çizim tableti gibi çeşitli donanımları, uygun grafik yazılımlar (photoshop, paint, artrage vb.) ile birlikte kullanarak, sanal bir tuval üzerine sanal boyalar ve çeşitli uygulama araçları (firçalar, ıspatulalar, spreyleyler vb.) ile resim yapmak mümkün olmaktadır. Dijital boyamayı diğer dijital resim tekniklerinden ayıran en önemli fark, sanatçının geleneksel yöntemde resim yapar gibi dijital ortamda resim yapabilmesine olanak sağlamasıdır. Geliştirilen yazılımlar çeşitli firçaları, boya etkilerini, fiziksel ortamı taklit edebilmenin yanında, sulu boya, akrilik, yağlıboya, pastel boya, karakalem, airbrush (hava firçası) gibi birçok farklı teknikte çalışabilme olanağı da sunmaktadır (Eyüpoğlu, 2018: 25-26).

Dijital ortamlarda tabletler vasıtasıyla writerlar çizimlerini daha fazla detaylandırabilmekte ve grafiksel şekillere daha çok başvurabilmektedir. Renk çeşitlerinde, stillerde, block ve boyut verme işlemlerinde el eskizlerine oranla dijital çizimler daha kolay ayarlanmakta ve ulaşılabilir.

Resim 3.22. Mr. Bakeroner, Dijital Graffiti Çalışması (röportaj)

Resim 3.23. Mr. Bakeroner, Kaligrafik Yazı - Dijital Graffiti Çalışması (röportaj)

Resim 3.24. Mr. Bakeroner, Kaligrafik Yazı - Dijital Graffiti Çalışması 2 (röportaj)

4. GÜNÜMÜZ GRAFFİTİ KONULARI VE SANATÇILARI

4.1. Günümüzde İşlenen Graffiti Konuları

Çalışmaların genel kompozisyonunda her türlü konu işlenebilmektedir. Ülbeği (2019), "Belirli çizigisi olan bir durum değildir. Politika, müzik gibi her konu işlenebilmektedir. Daha birçok konu sayılabilmektedir. Ancak bunlara rağmen writerlar bu temalar içerisinde yine sıklıkla kendi isimlerini yazmaktadırlar." Konu yelpazesi oldukça geniş olan graffitide sınırlandırmak veya sınıflandırmak çok güç bir durum olabilmektedir. Sanatçı güncel veya evrensel olan bütün öğeleri konu edinebilmektedir.

Yaldıran (2019) günümüzde işlenen graffiti konuları hakkında şu sözleri söylemiştir:

Günümüzde graffiti sosyal medyanın etkisi ile güncel konulara odaklı hareket etmeye başladı. Sosyal medyada gördüğünüz bir espriyi bir anda sokaklarda işlenmiş olarak görebiliyorsunuz. Ya da toplumsal bir sorun hemen sokakta karşılık bulabiliyor. İşlenen konular günümüzde çok çeşitli. Başlangıçta sadece hip-hop kültürü üzerine konular işlense de artık her konuda yapılmış bir iş bulmak mümkün. Bunların en başında diziler, filmler, toplumsal sorunlar, eğlenceli konular ve hip-hop kültürü temalı işler yer alıyor.

Ay'ın (2018) görüşlerine göre ise:

Graffitide yer alan mesaj, konu, öge gibi şeyler: yere, döneme, kişiye göre çeşitlilik gösterir. Mesaj kaygısı güden de vardır, sadece adını yazıp devam eden de vardır. O yüzden aslında topyekün bir konu değişiminden dönemsellikten bahsetmek mümkün olmayabilir. Bir toplumun o dönemki gündemi muhakkak sanatçıların da etkilemektedir. Bu sebeple, soru genel değil de biraz da bölgesel aslında... O bölge içinde de az evvel dediğim gibi mesaj kaygısı güden de var sadece adını yazan da var. Fakat şuan sadece görsel beğeni, maddi beklenti, sosyal medyada popülerlik kaygısı ciddi şekilde graffitilerde göze çarpmaktadır. Bu işin ruhunu hızla öldürmektedir.

Kazar (2019) ise bu konuda:

Daha çok temelinde harf ve stencil tekniği hakim olsa bile son zamanlarda soyut dışa vurumlu çalışmalarda görüyorum. Harflerin anlaşılması daha zor olduğu için Stencil tekniğindeki anlatımlar topluma daha fazla hitap ediyor. Buna Banksy gibi sanatçıları örnek gösterebilirim. Graffiti yazarlarının soyut dışa vurumu tercih etmelerinin nedeni kalıplarının dışına çıkma isteği; lakin benim içinde soyut dışa vurum önemli. Kalıpların dışına çıkarak kendini daha rahat hissedebiliyorsun. Tabi ki bu süreci başlatmak için bir birikime sahip olmak gerekir; sonuç olarak temel şeylerin dışında modern sanattan da etkilenecek yeni düşünceler graffitiyle birleştiriliyor.

İfadelerinde bulunmuştur.

4.2. Türkiye'nin Graffiti Sanatçıları ve Yorumları

Tunç Dindaş; sokaklardaki adıyla "Turbo" 1985 yılından günümüz modern dönemine kadar aktif bir şekilde boyayan Türkiye'nin ilk writerıdır. İlk graffiti örneklerini break dans plak kapaklarından görmüştür. Daha sonra ise "beat street" adlı filmi seyrettiğinde, graffitinin ne olduğunu anlamıştır. O yıllardan bu yana ise sokaklara adını yazmaktadır.

1997 yılında ise "blue jean" dergisinde hiphop sayfaları hazırlamaya başlamıştır. Bu hazırladığı sayfalar ile Tunç Dindaş, Türkiye'de graffitinin başlamasına ve yayılmasına katkı sağlamıştır. Günümüzde sokakları boyamaya hala devam etmekte ve galerilerde sergiler yapmaktadır. Ayrıca Yurt dışında da birçok etkinlikte Türkiye'yi temsil etmiştir. Bunlarla beraber Fransa'da bulunan en ünlü graffiti ve street art duvarı olan "Le Mur" a davet edilen ilk Türk graffiti sanatçısıdır.

Tunç Dindaş, oldschool diye tabir edilen eski stil graffitiler yapmaktadır. Harflerin yani tipografinin ön planda olduğu çalışmalardır. Karakter graffitileri yaptığında ise, yazıyı süsleyen ikinci planda kalan süslemeler yapmaktadır. Sanatçı için asıl önemli olan harflerdir. Renk olarak ise, çok renkli duvarlar boyamakta ve gri renkli şehir duvarlarını tercih etmektedir. Ayrıca aktif şekilde devam etmekte olduğu 1995 yılında önderliğini yaptığı "Shot 2 Kill" s2k kısaltması olan, grubun kurucusudur. 1980'li yıllarda adlarını duvarlara yazıklarında politik bir grup olarak anlandırıldıklarını ifade etmektedir. Politik bir amaç ve anlam gütmedikleri için ise, grubun içine sayının da olduğu bir isim bulmak istemekteler. Bu sebeple shot 2 kill'i seçmişlerdir ve bu grup adının özel hiçbir anlamı bulunmamaktadır.

Resim 4.1. Tunç Dindaş'ın, Murat Boz ve Ozan Doğulu'nun "Hey" İsimli Şarkısının Klipi İçin Yaptığı Graffiti Çalışması (röportaj)

Resim 4.2. Tunç Dindaş'ın Sokak Festivali – Küçükçiftlikpark (röportaj)

Ali Tufan Ülbeği; tag adıyla ‘Mr. Bakeroner’. Adana’da doğmuş ve 1999 yılında graffiti sanatı ile tanışmıştır. Liseyi Kahramanmaraş Fen Lisesinde, Üniversitesi ise İzmir Dokuz Eylül Endüstri Mühendisliğinde okumuştur.

Daha sonra ise Suudi Arabistan’da kreatif direktör olarak çalışmış ve aynı zamanda Almanya’da ikamet etmektedir. Bunlar ile beraber freelance çizimci olarak tasarım ve sanat işleriyle uğraşmaktadır. Ağırlıklı olarak tipografik graffitiler ve harf tasarımları yapmaktadır. Eski İslami hat kültürü ve klasik graffitiyi harmanlayarak tipografik yazılar tasarlamaktadır. Ayrı olarak modern hat sanatı ve soyut sanatta yapmaktadır. Son zamanlarda ise dijital ortamlarda çizimler yapmaktadır. Tüm bunlar ile beraber nadir olarak kağıt, duvar ve tuval gibi farklı yüzeylere de çalışmalar yapmaktadır.

Resim 4.3. Mr. Bakeroner Tipografik Graffiti Çalışması (röportaj)

Resim 4.4. Mr. Bakeroner Karakter ve Tipografik Graffiti Çalışması (röportaj)

Muhammed Emin Türkmen; 1985 yılında İstanbulda doğan Met, 90'ların sonunda graffiti sanatıyla tanışmış ve ilgilenmeye başlamıştır. Daha sonra ise grafik tasarım alanında aktif şekilde birçok organizasyonların afiş tasarımlarını yapmıştır. Bunlarla beraber ünlü marka reklamları ve ajansları için ofis dekorasyon graffitileri gerçekleştirmiştir .Türkiyenin önde gelen hiphop giyim firmasında 3 yıl süreyle tişört, şapka ve pantolon gibi ürünler tasarlamıştır. Muhammed Emin Türkmen 2006 yılından bu zamana dek düzenlenen Türkiyenin ilk ve en büyük graffiti festivali olan "Meeting Of Allstars"ın halen organizatörlüğünü yapmaktadır. Aktif olarak sokaklarda ve sanatsal her alanda varlığını sürdürmektedir. Bu zamana kadar yerli ve yabancı olmak üzere birçok Dünyaca ünlü firmalar ile çalışmalarda bulunmuştur.

Sanatçı graffitileri legal ve illegal yoldan yapıldığı için güle benzetmektedir. Legal kısmını çiçeklerine illegal kısmını ise dikenlerine benzetmektedir. "Gülü seven dikenine katlanır" manasıyla kendi sözlerinden ilkin ifade etmektedir. İkinci olarak graffiti eğer bir suçsa "Dünyadaki en renkli suç" ifadesinde bulunmuştur. Son olarak graffiticileri tabir ettiği "gri şehrin renkli çocukları" sözüdür.

Resim 4.5. MET, Tagler ve Karakterden Oluşan Graffiti Çalışması (röportaj)

İbrahim Kurtuluş; writer adı ile ‘Leolunatic’. Arabistan doğumlu olan sanatçı çocukluğunu Cidde’de geçirmiştir. 1998 yılında ailesi ile beraber kesin dönüş yaparak Türkiye’ye gelmiştir. 1987 doğumlu olan Leo, önceden moda tasarımı ve tekstil üzerine çalışmalar yapmıştır. Şuanda ise aktif bir şekilde sadece graffiti sanatı yaparak geçimini sağlamaktadır. İstanbulun birçok yerinde ‘‘Kızgın Panda’’ları ile bilinen Leo, The Guardian Gazetesinin 2013 yılında seçmiş olduğu dünyanın en iyi 15 graffitisini içerisine dahil olmuştur.

Resim 4.6. Leolunatic, Kızgın Panda Graffiti – Galata Kulesi (röportaj)

Resim 4.7. Leolunatic, Mosa Lisa ve Kızgın Panda Graffiti (röportaj)

Burak Kazar; 1999 yılının sonlarında graffitiye başlayan sanatçının lakabı "a.k.a. Ekaone"’dir. Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Tasarım Bölümü mezunudur. Graffiti sanatıyla ilgilendiğin için çizime olan düşkünlüğünden ve düşünce tarzına uygun olduğu için Grafik Tasarım bölümünü tercih etmiştir. Şuan da grafik tasarım işiyle uğraşmakta ve aynı zamanda graffiti sanatını da aktif olarak devam ettirmektedir. Mahlası Ekaone, Ekabir’den gelmektedir. Bunu tercih etmesinin nedeni öncelikle içinde ‘bir’ anlamının içermesidir. Çünkü bu, mahlaslarının sonuna "One" ekleyen graffiti yazlarının tek çalıştığını ifade etmektedir. Sanatçı hiçbir ekibin üyesi olmadığı için bu adı tercih etmiştir. Ekabir’in anlamını da beğendiği için bu takma adı kullandığını belirtmiştir. Kendine iat olan sözleri ise bir Türkçe ve iki adette İngilizce’dir. Türkçe olanı: "Stil, öz ve sözdür. Özüm olmadan, sözüm olmasın" anlamına geldiğini belirtmektedir. İngilizce olanlar ise: "Thanks to Allah for my skills" ve "All my heart on graffiti"’dir.

Resim 4.8. Burak a.k.a Ekaone Kazar, Graffiti Çalışması (röportaj)

Resim 4.9. Burak a.k.a Ekaone Kazar, Graffiti Çalışması 2 (röportaj)

Ozan Ay, pek çok kimse gibi kendisinin ortaokul çağlarında bir hobi, çevre ve meşgale arayışı etkileşiminde olduğunu belirtmektedir. 1995 yılında "CARTEL" müzik grubunun Türkiye'de çok büyük bir ilgiyle karşılanması pek çok hiphop kültürüne dair oluşumun ortaya çıkışını beraberinde getirdiğini ifade etmektedir. Bu yıllarda da pek çok yerde breakdance, rap ve graffiti hareketleri de başlamıştır. Bulunduğu mahallede, okulda ve çevrede bunları görmeye başladığını ifade eden sanatçı, İzmir Karşıyaka sahilinde breakdance yapan, paten kayan, rap müzikle ilgilenen kişileri görmeye başlayınca enerilerinin ilgisini çektiğini ifade etmektedir. Ardından 1997 Temmuz ayından itibaren "Blue Jean" dergisinde hiphop ve graffiti'ye dair bir sayfa yayına başlayınca artık kitlenin daha da büyümeye ve şekillenmeye başladığını ifade etmektedir. Sanatçının da merakının ve akıma dahil oluşumunun bu hareketlerin etkisiyle olduğunu söylemektedir.

Writer'ın graffitide tekniğinin adı ise semi wild style ve türevleridir. 90'ların ekolünü ve yazı stillerini çok benimsediğini ve hala kendisi için en değerli olan işlerin o döneme dair olan işler olduğunu belirtmektedir.

Sanatçının deyimiyle 80'lerin amatör ruhu ve 2000'lerin ışıltılı dönemlerinin arasında 90'lar hem amatör ruh hem de teknik gelişimi içinde barınmaktadır. Bu sebepler ile sanatçı, graffiti literatüründe "Golden Era" olarak adlandırılan 90'lar dönemine ait hissettiğini ve stilinin de o yıllara ait olduğunu belirtmektedir.

Ayrıca graffitiye ilk başladığında lakabının "Toxin" olduğunu ifade etmektedir. Daha sonra "KmrOne" olmuş ve buna ikinci bir isim olarak "Kyno56" isminin eklendiğini ifade etmektedir. Bu ismi ise sanatçıya dünyaca ünlü bir üstad olan "COWBOY69" vermiştir.

Resim 4.10. KmrOne Graffiti Çalışması – Taksim (röportaj)

Resim 4.11. KmrOne Graffiti Çalışması 2 – İzmir (röportaj)

Resim 4.12. KmrOne Graffiti Çalışması 3 (röportaj)

Resim 4.13. KmrOne Graffiti Çalışması 4 (röportaj)

Tarık Yıldırım; “RealWeak” mahlası ile graffiti sanatını icra etmektedir. Sanatçının 2003 ve 2004 yılları arasında Sivastan istanbula taşınmasıyla graffiti serüveni başlamıştır.

Kendisini yeri geldiğinde sadece ismini yazmak için graffiti yaptığını veya topluma mesaj verme amaçlı çalışmalar yaptığını ifade etmektedir. Sanatçı, stil ve karakteri ayrı ayrı çalışmak yerine bunların birleştiği konsept işlere yoğunlaştığını belirtmektedir. Stilde ve karakterlerde kullandığı bir çok teknik olduğunu belirten sanatçı, “bunlar anlatılmaz yaşanır” tabiriyle sanatını ifade etmektedir.

Resim 4.14. Realweak, Harley Quinn Graffiti Çalışması (röportaj)

Resim 4.15. Realweak, La Casa De Papel Graffiti Çalışması (röportaj)

Doğukan Oraklı; sanatçı 1990 yılında İzmir’de doğmuştur. Writer olarak adı ise “dukstill”dir. Yaklaşık olarak 15 yıldır bu işi yapan sanatçı, farkındalık yaratması amacıyla graffitiyi sosyal medyaya taşımış ve daha fazla kitleye hitap ederek onlara graffitiyi aşılama çalışmakta olduğunu ifade etmektedir.

Wild style, semi wild style, bouble, throw up gibi stilleri tercih etmekte ve kompozisyonlu aynı zamanda hikayesi olan çalışmalar üretmektedir. Genel olarak karakter sanatçısı olmadığını ifade eden sanatçı, stil olarak simple ve semi wild style arası çalıştığını ifade etmektedir. Ancak projenin doğrultusuna göre illüstrasyon ya da cartoon çalışmalar da yaptığını söylemektedir.

Resim 4.16. Dukstill, Dış Mekan Graffiti Çalışması (röportaj)

Resim 4.17. Dukstill, KoçFest Dış Mekan Boyaması – Erzurum (röportaj)

Hasan Ali Yıldırım;28 yaşında olan graffiti sanatçısı “stak” ya da “stak67” lakabını kullanmaktadır. “Need More Cans” isimli crew grubunun kurucusu ve aynı zamanda üyesidir. Ankara’da yaşayan sanatçı genel olarak burada graffiti çalışmaları yapmaktadır.

Ağırlıklı olarak ve keyif alarak yaptığı graffiti çalışmalarının bombing tarzı çalışmalar olduğunu ifade etmektedir. Bunların yanı sıra simple style ve 3D graffiti çalışmaları da yaptığını ifade etmektedir. Teknik olarak diğer writerlar ile benzer teknikleri kullandığını ifade eden sanatçı, genel olarak çizimlerinde spreya boya kullandığını belirtmektedir.

Resim 4.18. Stak Graffiti Çalışması (röportaj)

Resim 4.19. Stak Graffiti Çalışması 2 (röportaj)

Boyalı Eller; 1990 doğumlu olan Türkiye'nin ilk graffiti ajansının kurucusu Ulaş Çelik, "MateMan" lakabını kullanmaktadır. Boyalı Eller graffiti ajansı kamu yararına ücret karşılığında veya sosyal sorumluluk projeleri üretmektedir. Ulaş Çelik bir writer sanatçısından daha çok bir prodüktör gibi projeler tasarlamakta, ekibini oluşturmakta, sanatçı yetiştirip hayata geçirmekte ve topluma kazandırmaktadır.

Resim 4.20. Boyalı Eller, İstanbul Konulu Graffiti Çalışması (röportaj)

Resim 4.21. Boyalı Eller Graffiti Çalışması (röportaj)

Resim 4.22. Boyalı Eller, İç Mekan Graffiti Çalışması (röportaj)

Metin Goleş; writer 1988 Bulgaristan doğumludur. Writer lakabı ise "Shione"dir. Okyanus dalgalarının sesi anlamına geldiğini ifade etmektedir. Sanatçı genellikle farklı yazı stilleri üzerine graffiti çalışmaları yapmaktadır. Tasarım mühendisi olmakla beraber yıllardır graffiti, grafik tasarım, ve kaligrafi sanatı ile ilgilenmektedir. Son zamanlarda dövme sanatıyla da ilgilenmektedir. 2012 yılında kendi kurduğu ve devam etmekte olduğu sokak kültür ve sanatları dergisi "Balcans Magazine" dergisini çıkartmaktadır. Aynı zamanda "S2K" grubunun üyelerindedir.

Sanatçının kendine ait sözlerinden birincisi "Do not forget who you are and where you come from"(Kim olduğunuzu ve nereden geldiğiniz unutmayın). Diğeri ise "Kill your egos before egos kill you" (Egolarınız sizi öldürmeden önce, egolarınızı öldürün).

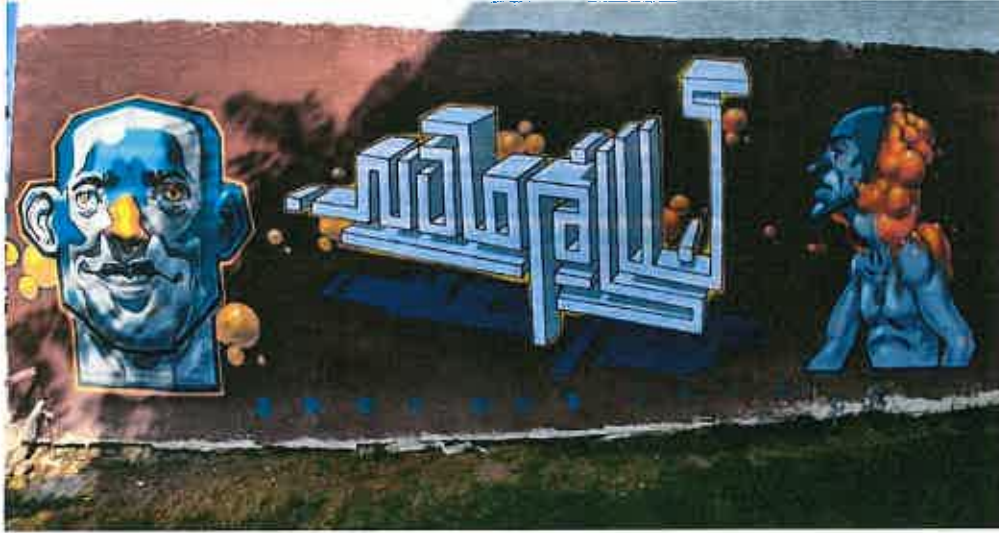

Resim 4.23. Shione, Graffiti Çalışması (röportaj)

Resim 4.24. Shione, Calligraffiti Çalışması (röportaj)

NubPlus; sanatçı 1988 Zonguldak doğumludur. Lakap olarak ise ‘‘NubPlus’’ ya da ‘‘Nubik’’ taglerini kullanmaktadır. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi seramik bölümünü mezunu olup, yine aynı alanda yüksek lisans yapmaktadır. 2000 yılından bu yana graffiti ve street art sanatı ile ilgilenmektedir. Şuan da kendi kişisel atölyesinde resim ve heykel sanatı ile uğraşmaktadır. Eskiden günümüze kadar 3D graffiti stilleri ile ilgilendiğini ifade etmekte ve aynı zamanda farklı tarzda birçok resim çalışmasının olduğunu da söylemektedir. Son zamanlarda ise daha yüzeysel çalışmalar yaptığını ifade etmektedir.

Resim 4.25. NubPlus ve Brot, Ortak Graffiti Çalışması (röportaj)

Resim 4.26. NubPlus ve Mr.Hure, Ortak Graffiti Çalışması (röportaj)

5. SONUÇ

Tarihi itibariyle M.Ö duvar yazı ve resimlerine kadar indirgenen graffiti sanatı, modern anlamda 1960 ve 1970 dönemleri arası Amerika Philadelphia' da doğmuştur. Hip hop kültürünün ve sokak sanatı hareketinin de etkisiyle yayılmıştır. Genç graffiticilerin elinde protest bir dil olan graffiti bir başkaldırı ve karşı gelme eylemi olarak bu dönemlerde varlığını sürdürmüştür. Gelişen bu durumlarla beraber sokaklar, metro istasyonları, caddeler graffitilerle bombalanmış ve mesaj içerikli çizimler yapılmaya başlanmıştır. 1980'li yıllarda ise graffiti sanatının en parlak ve en popüler dönemi olduğu görülmektedir.

Graffitinin yaygınlaşmasını etkileyen faktörlerden birinin de crew adı verilen graffiti gruplarının olduğu gözlemlenmektedir. Stil savaşlarının başladığı dönemlerde graffiti varlığını bütün şehirde hissettirmiş ve birçok graffiti sanatçısının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Oluşan gruplar ve graffiti sanatçıları birbirlerinden tarz ve teknik konularında etkilenmiş, bu sanatın yaygınlaşmasını ve günümüz modern sanatına ulaşıncaya kadar gelişmesini sağlamışlardır.

Günümüz modern çizimlerine kadar gelen süreçte sanatçıların geçmişin izlerini, çizgilerini, üsluplarını ve tarzlarını yaşattığı görülmektedir.

Graffiti; grafik, tipografik, kaligrafik, illüstrasyon gibi birçok sanatsal dalın özelliklerini ve tasarım öğelerini kendi içerisine dahil etmiştir. Formu itibariyle yazıdan oluşan graffiti sanatı, ciddi bir evrilme sonucu yazıların biçimsel olarak farklılaşmasını ve değişik tarzlarda çalışılmasını sağlamıştır.

Sanatçılar yeni medyanın da etkisini yanına alarak daha çok kitleye hitap etmiş, bu sayede işlerini dijital ortamlarda daha kaliteli şekillerde hazırlayıp çizimlerini sokaklara emin bir şekilde aktarmışlardır.

Geçmiş ve günümüz sanatlarının desen ve süsmeleri gibi özelliklerini barındıran graffiti, gelecek için modern sanat yolunda önemli kaynak teşkil etmektedir. Biçimsel ve şekilsel gelişim göstermesiyle graffiti, toplumsal, siyasal ve

her türlü karşıt görüş ifadelerini daha yaratıcı ve kapsamlı Şekillerde ifade etmiştir. Graffiti sanatıyla özgür düşünce ve karşıt görüşlerini ifade eden sanatçılar, malzemelerin artması ve tasarım öğelerinin çoğalması ile savunulan konunun daha detaylı aktarılmasını sağlamıştır. Savaş karşıtı çalışmalar başta olmak üzere toplumsal her olaya daha modern bir baş kaldırı gerçekteşirilmıştir.

Tez çalışma ve araştırmasında graffitinin biçimsel özellikleri başta olmak üzere tasarım öğelerine, illüstrasyon desenlerine, teknik ve üsluplarına değinilmeye çalışılmıştır. Derinlemesine görsel örneklerle ve detaylı açıklamalarla ifade edilmeye çalışılan bu sanatın, gelecek dönemlerin sosyal ve kültürel her alanında gelişim göstereceği öngörülmektedir. Tezin amacı ise, eşsiz güzellikte olan bu sanatın tüm inceliklerini detaylı bir Şekilde aktarmak, büyümesine, gelişmesine ve içerik olarak tasarım unsurlarının tanıtılmasına, açıklanmasına ve doğru Şekilde aktarılmasına destek olması niteliğindedir.

6. KAYNAKLAR

Dergi Makalesi

Balkır, N. Kuru, A.Ş. (2016). Sokak Sanati Ve Grafitinin Pedagojik Bir Yöntem Olarak İşlerliği. *idil*, 5 (26), s.1645-1658.

Babayiğit, Ö. (2017). Duvarlar Dile Geldi: Eğitim Fakültesi Derslikleri Duvarlarına Yazıların İncelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (8), 316-341

Çoban, F. (2013). Riot is not diet”: Berlin örnek alanında kadın grafiticiler. *Fe Der.* 5 (1), 76-87.

Ergen, E. V. (2015). Yeni Ve Bağımsız Bir Sanat Deneyimi Olarak Pop Sürrealizm (Pop Surrealism; As a New And Independent Art Experience). *Art-Sanat Dergisi*, (3), 173-180.

Süzen, H. (2018). Modern Batı Sanat Akımlarının Güncel Sanata Katkıları. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 2(1), 20-30.

Sarıkaya, Rasim. (2018). Tipografik Bir Saldırı Veya Dışavurum Olarak Grafitinin Dili. *Art-e. Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Der.* 230-251

Toptaş, R. (2017). Türkiye’de Pop Sanat Ve Resim. *Journal of International Social Research*, 10(51).

Kitaplar

Ambrose, G., & Harris, P. (2014). *Görsel Grafik Tasarım Sözlüğü*. (B. Barhana, Çev.) İstanbul: Literatür Yay, 2. Basım

Baudrillard, Jean (2002). 'Simgesel Değiş Tokuş ve Ölüm', Çev. Oğuz Adanır, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.

Hebdige, D. (2004). *Altkültür – Tarzın Anlamı*. (S. Nişancı, Çev.). İstanbul: Babil Yay.

Özsoy V, Ayaydın, A. (2016). *Görsel Tasarım Öge ve İlkeleri*. Ankara: Pegem Akademi, 1. Baskı

Sürelî Yayınlar

Çınarcı, M. N. (2014). Âşık Çelebi'den Faruk Nafiz'e duvar şiirleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching*. 2 (3), 80-81.

Ekti, M. (2014). Psikogöstergesel bağlamda duvar yazılarının yansımasına ilişkin bir analiz örneği. *Edebiyat Fakültesi Der.* 31 (2), 115-126.

Tezler ve Yayınlanmamış Çalışmalar

Akbaş, G. (2018). *Çağdaş Tasarımda Sayısal Kaligrafi ve Deneysel Uygulama Çalışmaları*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Grafik Anasanat Dalı

Aral, H. (2018). *Bir Altkültür Olarak Grafiti ve Sokak Sanatının Hakim Kültürle İletişimi: Atina Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Galatasaray Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo-Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı

Erdoğan, G. (2009). *Kamusal Mekanda Sokak Sanatı: Grafiti İstanbul, Beyoğlu, Yüksek Kaldırım Sokak İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Bal, B. (2014). *Grafiti ve Sokak Sanatında Eser ve Akımların Tarihsel Süreçte Değerlendirilmesi ve Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü

Erdem, S. (2018). *Grafiti ve Sokak Sanatının Tarihsel Süreçte İletişim Stratejileri Açısından Değerlendirilişi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Grafik Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

Eyüpoğlu, İ. (2019). *Sanat Eğitimcileri Görüşleri Çerçevesinde Dijital Resim Çalışmalarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

Hughes, Melissa L. (2009). *Street Art & Graffiti Art: Developing an Understanding*, Ernst G. Welch School of Art and Design, Colloge of Arts and Sciences, Georgia State University, (basılmamış) Master Tezi

Pashayeva, A (2018). *Sokak sanatı ve Grafitinin Sanatsal Niteliği Hakkında Sanat Eğitimcilerinin Görüşleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. PAÜ. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kahraman, E.M. (2009). *Sokak Çocuklarını Eğitme ve İyileştirme Kurumlarında Grafiti Tekniğinin Yeri ve Önemi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara:Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uygulamalı Sanatlar Anabilim Dalı, Grafik Eğitimi Bölümü

Peker B.(2018). *Sanatta Yaratıcı Ego ve Başkaldırı Açısından Jean- Michel Basquiat'ın Post-Grafiti Resimleri Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim İş Öğretmenliği Programı

Satıcı, K.F. (2009), *Sanatta Bir Özgürleşme ve Kapatılma Biçimi Olarak Grafiti*. Dokora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim Bölümü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Resim Öğretmenliği Bilim Dalı

İnternet Yayınları

Elektronik Makale ve Yayınlar

El Sanatları Albümü. (2013). <https://www.ismek.ist/tr/ismekalbumleri.aspx>
Erişim Tarihi: 15 Şubat 2019

- Alışılmamış Sanat Graffiti, (2012). Erişim Tarihi: 5 Eylül 2018
<https://semihaydin.wordpress.com/2012/04/22/alisilmamis-sanat-graffiti/>
- Baldaş, B., & İpek, M. (2017). Bir İllüstrasyon Sanatçısı: Nazan Erkmen. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Atmaca, A. E. (2011). Modern Sanat Ve Bilgisayar Destekli Sanat Çalışmaları (Digital Art). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 293-302.
- Candemir, Tülin. (2008). *Kent İletişiminde Sanatsal Aykırılık: Graffiti*. Akdeniz Üniversitesi. Güzel Sanatlar Fakültesi. Grafik Bölümü.
- Çokokumuş, B. (2012). Dijital ortamda kültür ve sanat. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 1(3), 51-66.
- Graffiti Örnekleri, (2018). Style Nedir, Erişim Tarihi: 5 Eylül 2018
<http://ankaragraffiti.org/>
- Graffiti nasıl çizilir: 10 Eylül 2018 <http://www.uzmantv.com/graffiti-nasil-cizilir>
- Graffiti – Spray Art. Erişim Tarihi: 11 Eylül 2018
<http://www.unutulmussanatlar.com/2015/09/graffiti-spray-art.html>
- Kahraman, A. D. (2014). Fütürist Tipografi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(50), 240-251.
- Karaca, A. (2018). Sokak Sanatı, Banksy Ve Filistin. *International Journal of Social Inquiry*, 11(2), 171-196.
- Süzen H, (2018). Modern Batı Akımlarının Güncel Sanata Katkıları. Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi, 2 (1), 20-30 Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/ihssr/issue/33650/413868>
- Sokak Sanatı ve Graffiti Arasındaki Fark, Jill C. Weisberg (M. Kaftancıoğlu, Çev.) Ankara: libidodergisi Erişim Tarihi: 17 Eylül 2018,
<http://libidodergisi.com/sokak-sanati-ve-graffiti-arasindaki-fark/2018/01/02>

Şad, S.N., Kutlu, M. (2009). A Study of graffiti in teacher education. *Eğitim Arastirmalari-Eurasian Journal of Educational Research*. 36, 39-56.

Yılmaz, N. Ç. (2019). 21. Yüzyıl Sokaklarında Opatik Yansımalar. *Ulakbilge*, 7 (32), s. 35-51

Kişisel Görüşme

Ay.O. – Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018). ‘‘Graffiti ve Sokak Sanatı Arasındaki Farklılıklar’’konulu görüşme. İstanbul

Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018). ‘‘ Sprey Boyalar’’konulu görüşme. İstanbul

Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018). ‘‘Graffitide Yer Alan Tasarım Öğeleri’’ konulu görüşme. İstanbul

Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018). ‘‘Harf ve Yazı’’ konulu görüşme. İstanbul

Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018). ‘‘Çizgi ve Renk’’ konulu görüşme. İstanbul

Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018). ‘‘Kalligraffiti’’ konulu görüşme. İstanbul

Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018). ‘‘Çizgi ve Renk’’ konulu görüşme. İstanbul

Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018). ‘‘Stencil ve Sticker Graffiti’’ konulu görüşme. İstanbul

Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018). ‘‘3D’’ konulu görüşme. İstanbul

Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018). ‘‘Semi wild style,’’ konulu görüşme. İstanbul

Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018). ‘‘Wild style,’’ konulu görüşme. İstanbul

- Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018).’’Bubble,’’ konulu görüşme. İstanbul
- Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018).’’Blok ve Oklar’’ konulu görüşme.
İstanbul
- Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018).’’Roll Up ve Roof Top’’ konulu
görüşme. İstanbul
- Ay O.- Graffiti Sanatçısı – (29 Ekim 2018).’’Günümüzde İşlenen Graffiti Konuları’’
konulu görüşme. İstanbul
- Çelik,U.-Graffiti Sanatçısı – (11 Şubat 2019).’’Modern Sanatlarda Graffitinin
Yeri’’konulu görüşme. İstanbul
- Dindaş T. Graffiti Sanatçısı – (18 Aralık 2018).’’Sprey Boyalar’’konulu görüşme.
İstanbul
- Dindaş T. Graffiti Sanatçısı – (18 Aralık 2018).’’Çizgi ve Renk’’konulu görüşme.
İstanbul
- Dindaş T. Graffiti Sanatçısı – (18 Aralık 2018).’’Graffitide Yer Alan Tasarım
Öğeleri’’konulu görüşme. İstanbul
- Goleş M.- Graffiti Sanatçısı – (17 Kasım 2018).’’Graffitinin Tanımı’’ konulu
görüşme. İstanbul
- Kazar B.- Graffiti Sanatçısı – (3 Mart 2019).’’Modern Sanatlarda Graffitinin
Yeri’’konulu görüşme. İstanbul
- Kazar B.- Graffiti Sanatçısı – (3 Mart 2019).’’Graffitinin Yapılışı ve Kullanılan
Malzemeler’’konulu görüşme. İstanbul
- Kazar B.- Graffiti Sanatçısı – (3 Mart 2019). ‘’Capler’’konulu görüşme. İstanbul
- Kazar B.- Graffiti Sanatçısı – (3 Mart 2019).’’Çizgi ve Renk’’ konulu görüşme.
İstanbul
- Kazar B.- Graffiti Sanatçısı – (3 Mart 2019). ‘’Biçim ve Ölçü’’konulu görüşme.
İstanbul

Kazar B.- Graffiti Sanatçısı – (3 Mart 2019). ‘‘Graffiti ve Sokak Sanatı Arasındaki Farklılıklar’’konulu görüşme. İstanbul

Kazar B.- Graffiti Sanatçısı – (3 Mart 2019). ‘‘Fütürist, Kübist ve Realist Graffiti’’konulu görüşme. İstanbul

Oraklı D. – Graffiti Sanatçısı – (25 Şubat 2019). ‘‘Modern Sanatlarda Graffitinin Yeri’’konulu görüşme. İstanbul

Oraklı D. – Graffiti Sanatçısı – (25 Şubat 2019). ‘‘Graffiti ve Sokak Sanatı Arasındaki Farklılıklar’’konulu görüşme. İstanbul

Ülbeği T.A. – Graffiti Sanatçısı – (23 Şubat 2019). ‘‘Modern Sanatlarda Graffitinin yeri’’konulu görüşme. İstanbul

Ülbeği T.A. – Graffiti Sanatçısı – (23 Şubat 2019). ‘‘Günümüzde İşlenen Graffiti Konuları’’konulu görüşme. İstanbul

Yaldıran. A.H. – Graffiti Sanatçısı – (10 Şubat 2019). ‘‘Modern Sanatlarda Graffitinin Yeri’’konulu görüşme. İstanbul

Yaldıran. A.H. – Graffiti Sanatçısı – (10 Şubat 2019). ‘‘Çizgi ve Renk’’konulu görüşme. İstanbul

Yaldıran. A.H. – Graffiti Sanatçısı – (10 Şubat 2019). ‘‘Biçim ve Ölçü’’konulu görüşme. İstanbul

Yaldıran. A.H. – Graffiti Sanatçısı – (10 Şubat 2019). ‘‘İllüstrasyon’’konulu görüşme. İstanbul

Yaldıran. A.H. – Graffiti Sanatçısı – (10 Şubat 2019). ‘‘Graffitide Kullanılan Stil ve Teknikler’’konulu görüşme. İstanbul

Yaldıran. A.H. – Graffiti Sanatçısı – (10 Şubat 2019). ‘‘Günümüzde İşlenen Graffiti Konuları’’konulu görüşme. İstanbul

Yıldırım T.- Graffiti Sanatçısı – (22 Ekim 2018). ‘‘Sprey Boyalar’’konulu görüşme. İstanbul

Yıldırım T.- Graffiti Sanatçısı – (22 Ekim 2018). ‘İllüstrasyon’’ konulu görüşme.
İstanbul

Konferans Bildirileri

Ak, A.H. (2013). Dijital Sanat. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

EKLER

EK 1: Görüşme Formu

1) Kendinizden kısaca bahseder misiniz ? Genelde ne tarz graffiti çalışmaları yaparsınız ? Stil ve tekniğiniz nedir ? Graffiti sanatçısı olarak lakabınız nedir ? Kendinize ait özgün bir sözünüz var mı ?

2) Modern sanatlarda graffitinin yerini ve konumunu yorumlar mısınız ?

3) Graffiti sanatında yapılan yazı ve resimsel çizimleri renk ve biçim açısından nasıl değerlendirirsiniz ?

4) Graffiti ve illüstrasyon arasındaki ilişki nedir ? Birbirini nasıl beslerler ?

5) Graffitide biçimler, teknikler, renk ve stiller nedir ? Kaç tanedir ?

6) Graffiti sanatında yer alan tasarım öğeleri nelerdir ? Malzemeler açısından ve etkilenilen unsurlar açısından açıklar mısınız ?

7) Graffiti sanatında tasarım meydana getirmeden evvel, renk ve biçim tercihleri nasıl yapılmaktadır?

8) Kübist, realist, fütürist modern akımlarının graffiti ile bağlantıları nedir ? Çizim içerisinde kullanımları nasıl olur ? Açıklayabilir misiniz ?

9) Graffiti nasıl yapılır ? Kullanılan malzemeler ve desenler nelerdir?

10) Sizce graffiti bir illüstrasyon mudur yoksa kaligrafimidir ?

11) Günümüzde işlenen graffiti konuları nelerdir ?

12) Sizce graffiti ve sokak sanatı arasındaki farklar nelerdir ?

13) Graffitide renk ve biçim kombinasyonu nedir ? Açıklar mısınız ?

EK 2: Graffiti Terimleri

Back-on: Tren üzerine çıkılarak yapılan çalışmalar.

Back Jumps: Tren bir istasyonda durduğu anda hareket edene dek yapılan hızlı çizimlerdir.

Background: Arka plan.

Battle: Karpışmak ve yarışmak (graffiti yaparken , rap'te ve breakdance'ta olabilir.)

Bite: Bir writer'ın stil ve tekniğini taklit etmek veya çalmak.

Blackbook: Graffiti sanatçılarının taslak defteri.

Bomb: Kaçak yapılan graffiti çalışmaları ve istenilen yerleri tagle doldurma eylemi.

Buff: Graffitinin temizlenmesi eylemi.

Bunny: Kadın graffiticisi grubuna verilen ad.

Burn: Daha iyi yapmak ve geliştirmek eylemi.

Burner: İyi yapılmış çalışmalar.

Can: Sprey boya.

Cap: Boyayı farklı kalınlıkta ve incelikte sıkmaya yarayan sprej boya başlığı.

Character: Graffitilerin yanına yapılan karakter çizimleri.

Chuck-up: Bir yeri hızlıca outline çizgileri ile kaplamak.

Crew: Graffiticilerin oluşturduğu grup.

Crosslamak: Var olan graffitinin üzerine yazmak ya da bozmak eylemi.

Dedication: Yapılan graffiti çalışmasını birine ithaf etmek.

Donut: Tren kapısının civarındaki çalışmalar.

Drips: Boya aktıktan sonra arda kalan damlalar.

End 2 end: Tren vagonu boyunca pencere altlarını boyama işlemi.

Fade: Bir renkten diğer bir renge yumuşak geçiş işlemi.

Fill in: Graffitinin içinin boyanması ve doldurulması.

End 2 end: Tren vagonu boyunca pencere altlarını boyama işlemi.

Fade: Bir renkten diğer bir renge yumuşak geçiş işlemi.

Font piece: Trenin ön tarafını boyamak.

Going over: Bir graffitinin üzerine başka bir sanatçının graffitisini yapması.

Piece: Graffiti çalışması.

Hang outs: Tren çalışırken, açık pencere ya da kapıdan tren dışına tag atmak eylemi.

Highlights: Çalışmaya boyut kazandırmak amaçlı orantılı şekilde yapılan parlaklık efekti.

İllegal: Yasal olmayan, izinsiz, kaçak graffiti çalışmaları.

Ink Stains: Kalın yazan kalın başlıklı keçeli kalemler.

In side: Trenin iç kısmına yapılan graffitiler.

Kill: Her yeri boyamak.

King: Usta mertebeli graffiti sanatçısı.

Lay up: Gece ve haftasonlarında trenlerin park edildikleri alan.

Legal: Yasalara aykırı olmayan, izinli, yasal graffiti çalışmaları.

Master piece: Çok fazla rengin hakim olduğu graffiti çalışması.

Nark: Yetkililere ihtar eyleminde bulunan kişi.

One: Herhangi bir grupta bulunmayan writer.

Outline: Graffitinin ana hattını oluşturan çizgilere verilen ad.

Panel piece: Trenin iki kapısı arasında kalan mesafeyi boyama eylemi.

Public: Okunması kolay stil.

Quick bombin: Her yeri bombalamak.

Quick piece: Hızlı şekilde graffiti yapma eylemi.

Rack: Boya çalma, bir çalışmayı çalma eylemi.

Rainbow: Tren kapısının üzerine tag atma.

Respect: Saygı duyma, saygı.

Roff top: Çatılara, yüksek yerlere yapılan illegal graffitiler.

Run up: Tren istasyona girdiğinde arka tarafını bombalamak.

Second: Graffitiyi arka plandan ayırmak için çizilen çerçeve çizgisi.

Shadow: Gölge verme eylemi.

Shine: Parma ve patlama havası vermek için beyaz renkle yapılan efekt.

Simple style: Basit ve kolay okunan graffitiler.

Semi wild style: Okunabilir, fakat yine de karmaşık olan graffitiler.

Sketch: Blackbook'a ya da farklı kağıt üzerine yapılmış taslak.

Skinny: Sprey başlığı (cap ile aynı işlevde)

Slash: Bir çalışmanın üzerin tag atma eylemi.

Rack: Calmak.

Sticker bomb: Üzerine tag atılmış etiketi bir yere yapıştırmak.

T2B (Top to bottom): Baştan aşağı kadar boyanan tren paneli.

Tag: Graffiticinin imzası (nickname) Sprey boya ve markerlar yardımıyla duvarlara vb. yerlere yazılması.

Throw up: Tek renk yada iki renk ile atılan büyük harfli imzalar.

Toy: Çaylak ve acemi graffitici.

Walls: Duvar alışması, duvar graffitileri.

Whole car: Vagonu bütün bir halde boyamak.

Wild style: Okunması zor ve karışık şekilli graffiti.

Window down: Pencere altına yapılan alışmalar.

Yard: Trenlerin durduğu istasyon ya da yer.

7. ÖZGEÇMİŞ

İstanbul Fatih'te doğdu. İlkokul 1. sınıfını Süleyman Çelebi İlk Öğretim Okulu'nda okudu. Daha sonra 2. sınıfı ve orta okulun tamamını Ahmet Kabaklı İlk Öğretim Okulunda tamamladı. 4. sınıfta okullar arası resim yarışmasına katıldı ve derece yaptı. İlerleyen senelerde orta okulun 7. sınıfından lise başlangıcına kadar çizim üzerine özel dersler aldı.

2008-2012 yıllarında Halkalı İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde Grafik Tasarım ve Fotoğrafçılık bölümünü okudu.

2010 yılında Başakşehir Dergisin'de lise stajı yaparak aynı zamanda burada çalıştı.

2009-2012 yılları arasında Güzel Sanatlara hazırlık üzerine çizim kursuna gitti. Üniversiteye hazırlık sürecinde karakalem özel dersleri verdi.

2012- 2014 yılları arasında ise önlisans eğitimini Arel Üniversitesi Grafik Tasarım ve Fotoğrafçılık Bölümünde (burslu) olarak sürdürdü.

2013 yılında Düzey Ajansta Grafik Tasarımcı pozisyonunda Üniversite stajını tamamladı.

2014-2016 yıllarında lisans eğitimini Haliç Üniversitesinde Grafik Tasarım bölümünü dereceli bir şekilde tamamladı.

2017 yılında Messbasım Matbacılık'da Grafik Tasarımcı olarak çalıştı.

2016- 2019 yıllarında ise Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Anasanat Dalı'nda başladığı Tezli Yüksek Lisans eğitimine devam etmektedir.